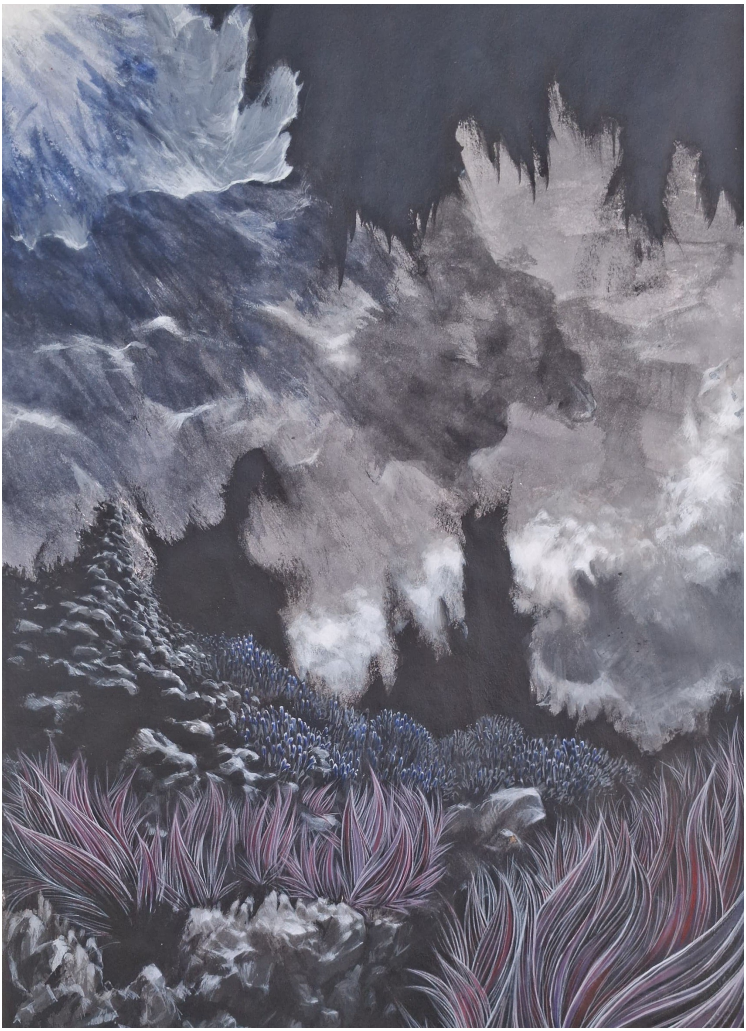

Kris Lippeveld, *Entropie en bewustzijn* (2016).
Met dank aan de kunstenaar

Orpheus en Eurydike

Artikels d.d. 28 november 2025 t/m 18 maart 2026

Colofon

Titel: *Orpheus en Eurydike*

Artikels d.d. 28 november 2025 t/m 18 maart 2026

D/2026/Jan Bauwens, uitgever

Copyright: Jan Bauwens, Serskamp 2026

Auteur: Jan Bauwens

Druk 2026

Cover: Kris Lippeveld, *Entropie en bewustzijn* (2026)

ISBN: 90-77532-

NUR: 730

Trefwoorden: filosofie

Inhoudsopgave

Orpheus en Eurydike....17
Vliegend goed verlicht u 't best....43
Barbaren aan de macht....44
Over feiten en feiten....45
'Homonationalisme'....50
De demiurg in de Timaeus van Plato....54
1. Het tijdperk voor de laatste zondvloed....54
2. Het levende heelal....55
Estafette....60
Der Untergang des Abendlandes....64
Over wat verborgen is....66
Sympathie voor schurken....71
Kerst....75
Verkapte massa-executie....80
De worm en het Kerstekind....90
Van USA naar BSA....94
Inbrekers forceren....97
Geschoeid op de leest van de communistische dictatuur 102
Kerst heeft een prijs....104
Exponent van de dubbele moraal....107
Op de dag van de onschuldige kinderen....110
Handlangers van de duivel....114
Het koninginnenstukje....116
Gastvrijheid....120
Het slechte voorbeeld....122
Over de tijd en de eeuwigheid....125
De antichrist: het 'non posse peccare'....128
De explosie van hersentumoren....131
De 'gelovige dictator'....133

Woke of waan.....136
Over ontmenselijking.....150
De wereld op zijn kop.....155
De roes die om de hoek loert.....159
Onze cultuur en Max Wildiers.....164
Friedrich Nietzsche over goed en kwaad.....168
1. Jenseits von Gut und Böse.....168
2. Zur Genealogie der Moral.....169
3. Een bedenking bij Nietzsche's Genealogie van de moraal.....172
“Dat mag”: Het goede is geen feit: het wordt gemaakt 174
De detectie van de Untermensch.....179
Big Brother en de golem.....184
Over de oorsprong van de oorlog.....187
1. Inleiding.....187
2. De banalisering van geweld.....191
3. De hybris.....195
4. Nationalisme, katholicisme en extreemrechts.….198
5. Onverschilligheid en heldenmoed.....205
6. Oorlogsretoriek.....206
7. Crypto-oorlogsretoriek.....208
8. Een onheilspellende combinatie.....212
9. Intermezzo.....216
10. De oorlog en de parels.....218
11. Kris Lippeveld: Trauma en levenslust.....223
12. De oorlog en de regenboog.....225
13. Geen oorlog kent een einde.....230
14. De toren van Babel.....233
15. Andermaal oorlogspropaganda.....235
16. Gedoemd tot spoedig verdwijnen.....236
17. De troeven van de leugen.....238
18. Polarisering.....241

19. Robotisering en geweld.....242
20. “Alles van waarde is weerloos”.....247
'Complotdenkers'!?.....251
1. Het 'systeem'.....251
2. Een voorgeschiedenis van de huidige neonazi's (naar Gie van den Berghe, De mens voorbij).....263
'Trauma en levenslust'. Nog enkele bedenkingen n.a.v. het gelijknamige kunstwerk van Kris Lippeveld, uit 2016 275
Van dezelfde auteur (selectieve bibliografie).....287

Orpheus en Eurydike

1

De onbezorgdheid en de vrijheid, het teugelloze van de jeugd die het landschap, de hele aarde en de wereld betovert met de lente van het leven, de bloesems en de duizend kleurige geuren die de hemelen zalven tot hoog in het blauwste.

Zo gaat het verhaal van start tussen dansende nimfen en muzikale faunen in bossen vol zwammen, maretakken, bessen en frambozen. Maar de adder. De adder onder het gras. De adder, altijd weer de adder.

Een adder verleidde de eerste vrouw om van de appel te eten van de boom van de kennis en zij gaf ook haar man ervan te eten en de hele mensheid werd erdoor vergiftigd. De adder maakte van het mensdom adderengebroed.

Zij trapte achteloos op een adder wijl zij zwierig door het hoge lover liep en zong en danste, tot jolijt van alle nimfen die haar met liederen omkringelend haar gestalte tooiden als met een levende kroon, een wolk van engelen.

De adder beet haar in de hiel, in de Achilleshiel, zij viel, de wielen van de zonnen in de lucht stopten met draaien, alle haaien haastten zich naar de diepste diepten van de oceaan, als wilden ze zeggen: wij hebben het niet gedaan!

Zij kwam ten val, in het hoge gras, zij riep nog de naam van haar geliefde, de echo van haar stem werd door de verste verten koud weerkaatst, Orpheus snelde toe, te laat, hij boog zich over zijn gade, legde haar bleke hoofd in zijn schoot en door de luchten sneed op haar beurt nu zijn stem: Eurydike! Eurydike! Mijn Eurydike!

Vruchteloos wachtte hij op een antwoord en hij besefte nu dat het van gene zijde niet langer tot bij hem kon komen. Hij boog het hoofd, kuste haar op de bleke lippen, koud, de ogen open, glazig, starend in het niets. Mijn Eurydike.

Maar zij was er niet meer.

Tallozen hebben over de dood gefilosofeerd maar de dag dat het leven hen confronteerde met de wegnemer ervan, verstomden zij en dat deden zij voor immer. *Nevermore*, aldus weerklinkt de roep van de grote wiskundige en kosmoloog, Edgar Allan Poe, in zijn verstikkende gedicht uit de bek van de pekzwarte raaf in *The Raven*. *Nevermore*, u hoort het goed en het is geen vergissing, geen zweem van twijfel over de waarheid van dat oordeel, van die kwalijke veroordeling. *"Lord, help my poor soul"*, zo klonk het uit zijn stervende mond in 1849.

Eurydike stierf nog lang voor de tijd van Ovidius en voor die van Vergilius die beiden tijdgenoten waren van Jezus Christus. Zij gaf derhalve ongedoopt de geest en belandde aldus onder het gezag van Hades of,

zoals de Romeinen het verwoordden, in het hol van Pluto.

Eens verdwaalde de grote dichter Dante, gekomen in het midden van zijn leven, in een duister woud en vond daar prompt een poort onder het opschrift: “Laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt!” Hij trad naar binnen, naar beneden, in het gezelschap van Vergilius, de dichter die zijn raadsman was omdat die ooit van Orpheus moet vernomen hebben, wellicht in een lucide droom, hoe men doorheen de hel kan waren zonder door haar vuur verteerd te worden.

Alleen Odysseus deed het hem voor, voor zover ik mij herinner, Odysseus in de Hades, ver van huis, zag daar plots zijn moeder en hij schrok omdat hij nu begrijpen moest dat zij niet langer tot de wereld van de levenden behoorde en dat hij haar bij zijn verhoopte thuiskomst na zijn zwerftochten, niet meer zou terugzien, *nevermore*.

Het moet allemaal door Orpheus' hoofd zijn gegaan toen hij met het hoofd van zijn geliefde in zijn schoot, de wanhoop alsnog wilde afwenden, vastberaden als hij was, en machtig want begiftigd door de goden met die bijzondere gave van de muzen die het mensen mogelijk maakt om het onmogelijke te zien, te horen en ook te betrachten.

2

Niemand voelt de pijn die zijn hart doet breken als was het een ei, de inhoud loopt eruit, in de dooier is wat het

begin van leven worden moest, alsnog te ontwaren. Een koppel vogels die hun nest zien roven, de eieren worden kapot gepikt, de kinderen opgevreten, zij vliegen buiten zichzelf in het rond met veel lawaai en gevleugelden van alle soorten voelen met hen mee en schreeuwen het uit, de hele omtrek wordt gealarmeerd, zij vliegen kriskras zenuwachtig schichtig door het gebinte van de bomen die getuigen zijn maar die niet spreken kunnen, nochtans doen zij hun takken waaien als wilden zij de ongelukkigen een helpende hand toesteken. Edoch, tegen de grote zwarte rovers valt weinig te beginnen, het kwaad is al geschied terwijl zij net nog plannen maakten voor de toekomst die nu dicht gaat zoals de poorten van een burcht, de ophaalbruggen werden al gehesen.

Vermannen deed hij zich, Orpheus, nadat hij overvloedig had geweend bij het dode lichaam van zijn gade, zo schoon nog zoals zij daar lag, het gelaat in een vredige plooi, de handen uitgestrekt nog om in het geliefde gras de geurende bloemen te plukken, een glanzende kever kroop niets vermoedend over haar zo jong gelaat.

Orpheus, als een halfgod richtte hij zich op, zijn rijzige gestalte was een pekzwart silhouet tegen het vuurrood van de avond want zovele uren waren reeds verstreken sinds het noodlot hen getroffen had, het wordt gezegd dat dan de tijd gaat stilstaan, jaren lijken niet langer meer te duren dan minuten, er is een stilte waarin niet meer wordt geteld, geen klokken luiden en geen stemmen zijn er nog die zich verheffen, alles zwijgt en het

blijft zwijgen, in de gesloten monden werden alle tongen stenen.

Hoorde hij daar haar adem wederkeren? Of was het de verre wind die zuchtte? Hij speelde door haar haren gelijk toen zij nog ronddanste en jubelde onder de zon. De aarde koelde af, in het rimpelende water van een vijver zwom een kikker weg, insecten vormden zwermen maar hun gegons was zachter nu, het leek of zij het hele gebeuren in zich op hadden opgenomen en hun vlucht had iets meer traagte dan anders, wie het gewoon waren om hier 's avonds te vertoeven konden het heel duidelijk zien.

Orpheus wierp nog een laatste blik naar zijn geliefde, dan nam hij het lichaam dat al stijf werd, op en bracht het weg, hij deed niet wat alle mensen met hun doden doen en hij dacht anders: een vreemd scenario kreeg gestalte in zijn hoofd, hij nam zijn lier en slenterde zo door de nacht, biddend bij zijn muzen om hun wijze raad en dan, gelijk een ster aan 't firmament weerklonk één snaar, zij opende een elegie die zich ontvouwde zoals zwarte bloemen doen als zij, gewekt door de klaarte van een volle maan, tot leven komen.

Wat daarna gebeurde is niet langer voor woorden vatbaar, zeker is dat het gezang dat opsteeg uit de keel van de getroffen god, de oren van alle wezens op deze aarde naar de plek van het ontzaglijk onheil toe deed draaien; nooit luisterden de vinken en de raven, de vlinders, de everzwijnen, de herten en de konijnen met meer aandacht naar de verten want dit had geen van

hen ooit gehoord en niemand, niets op aarde zou dit gezang na die noodlottige dagen ooit nog bespeuren. Het was zoals het sissen van het gas uit een vulkaan die open is gebarsten en die vuur de hemel in wil jagen, die alle wolken wil verbranden, schaaldieren, otters en ook vissen doet stranden en rood rijzen de gestalten van de goddelijke zuchten op tegen pekzwarte luchten.

3

Resonantie is een natuurverschijnsel waarvan reeds gewag gemaakt wordt in de Veda's; zij spreken over de trilling als de essentie van alle leven en als één ding trilt, dan trillen daarmee alle dingen mee; wat het ene voelt, maakt vibraties die zich voortplanten zoals ook zaden doen, en die in de omgeving alles aansteken, zoals ook ziekten doen. Het geheim van de resonantie is dat van de verbondenheid tussen al wat is, het is de communicatie die een oneindig aantal vormen heeft waarvan mensen er slechts enkele kennen, evenwel zonder ze helemaal te beheersen.

Vandaag lacht men met de zogenaamde toverformules uit de middeleeuwen en uit nog vroegere tijden; de woorden, muzikaal van klank en vorm, welke niet zozeer een betekenis herbergen maar vooreerst een gevoel en, veel meer nog dan dat, een waarheid. En waarheden bezweren; als zij uitgesproken worden, treedt een verandering in de orde van de dingen in en wel met dwingende kracht, zoals dat het geval is in de rechtspraak.

Wanneer een zaak in de openbaarheid wordt gebracht, spreekt een rechter zich daarover uit en niemand zal betwisten dat zijn woorden meer dan louter woorden zijn, dat zij meer zijn dan de namen en de betekenissen die zekere dingen begeleiden: de formule die een rechter uitspreekt met betrekking tot een zaak, gebiedt wat ogenschijnlijk puur natuurlijk is en wat alleen volgens de wetten van de natuur lijkt te verlopen, om te gehoorzamen en zij doet dat alleen omdat zij berust op waarheid. Ja, de formule die door de rechter uitgesproken wordt, dwingt de natuur zich aan haar te onderwerpen en zij slaat wie zopas nog op vrije voeten was, in de boeien op het ogenblik zelf dat zij weerklinkt.

Want de woorden van de rechter zijn niet zomaar woorden, zij zijn geladen met betekenis, en niet alleen geladen met betekenis maar tevens met gebeurtenis in de betekenis van geboortenis, geboorte: zij bevelen het ontstaan van zekere dingen die er voordien niet waren omdat zij verborgen bleven zoals de waarheid nog verborgen was, bijvoorbeeld door de werkzaamheden van de leugen, maar die door het proces van wording van de waarheid, de gebeurtenis waarbij de waarheid in deze wereld wordt geboren, ontsluierd worden, van de sluier van de leugen worden ontdaan en nu verschijnen in het volle licht dat aan de rede toegeschreven wordt maar dat van veel hoger komen kan, zodat een formule, uitgesproken door een rechter, meer kracht kan hebben dan wij, stervelingen, ooit voor mogelijk zouden houden.

De formules waarvan sprake worden gekend door de muzen die ze influisteren aan wie zij tot een veel zwaarder werk dan de meesten onder ons aankunnen, hebben veroordeeld. Want het instrumentschap van de muzen is een labeur dat het heetste hartebloed verbrandt, dat dichters kaal vreet tot op het bot en dat hen geen uur van rust gunt in de honderdduizend nachten van het leven als alle anderen in vrede slapen. Ware oorlogen voltrekken zich wanneer uit Plato's vormenwereld zich de gestalten een weg trachten te banen naar het tranendal dat anders zonder remmen gewis afglijdt naar de bonte hel.

Alleen jubel was tot nog toe aan het instrument van de Rhodopische bard ontsprongen en het woord jubel verwijst naar Jubal, een afstammeling van Kaïn en "*de voorvader van alle muzikanten die de lier en de fluit bespelen"*[1]*,* zoals het Boek der Wording leert.

De lier is een raam met daarop strak gespannen en gestemde snaren die men met de vingers kan doen trillen en die op een klankkast staan welke de geluiden versterkt en hoorbaar maakt. Orpheus was niet de eerste

1*Genesis* 4:17-21: "*Kaïn en zijn vrouw kregen een zoon en noemden hem Henoch. Daarna bouwde Kaïn een stad en noemde die naar zijn zoon. Henoch had een zoon genaamd Irad, de vader van Mehujaël, en Mehujaël had een zoon genaamd Metusaël, de vader van Lamech. Lamech had twee vrouwen, Ada en Zilla. Ada bracht Jabal ter wereld, de voorvader van hen die vee houden en in tenten wonen. Zijn broer was Jubal, de voorvader van alle muzikanten die de lier en de fluit bespelen."*

en de enige die de lier bespeelde: volgens het boek *Samuel* beval Koning Saul een man te zoeken die de lier bespelen kon om uit hem de boze geesten te verdrijven en zo kwam David naar hem toe en hij werd zijn wapendrager: *"(...) David nam de harp, en hij speelde met zijn hand; dat was voor Saul een verademing, en het werd beter met hem, en de boze geest week van hem."*[2]

---

2 1 *Samuel* 16:14-22: *"En de Geest des HEEREN week van Saul; en een boze geest van den HEERE verschrikte hem. Toen zeiden Sauls knechten tot hem: Zie toch, een boze geest Gods verschrikt u. Onze heer zegge toch tot uw knechten, die voor uw aangezicht staan, dat zij een man zoeken, die op de harp spelen kan; en het zal geschieden, als de boze geest Gods op u is, dat hij met zijn hand spele, dat het beter met u worde. Toen zeide Saul tot zijn knechten: Ziet mij toch naar een man uit, die wel spelen kan, en brengt hem tot mij. Toen antwoordde een van de jongelingen, en zeide: Zie, ik heb gezien een zoon van Isaï, den Bethlehemiet, die spelen kan en hij is een dapper held, en een krijgsman, en verstandig in zaken, en een schoon man, en de HEERE is met hem. Saul nu zond boden tot Isaï, en zeide: Zend uw zoon David tot mij, die bij de schapen is. Toen nam Isaï een ezel met brood, en een lederen zak met wijn, en een geitenbokje; en hij zond ze door de hand van zijn zoon David aan Saul. Alzo kwam David tot Saul, en hij stond voor zijn aangezicht; en hij beminde hem zeer, en hij werd zijn wapendrager. Daarna zond Saul tot Isaï, om te zeggen: Laat toch David voor mijn aangezicht staan, want hij heeft genade in mijn ogen gevonden. En het geschiedde, als de geest Gods over Saul was, zo nam*

Dat de snaren op de lier strak gespannen en gestemd staan betekent dat er aan de beide uiteinden aan getrokken wordt door krachten die in onderling exact tegengestelde richtingen werken. De opgewekte spanning wordt gedragen door het raamwerk en is eveneens aanwezig in de snaren; zij verraadt zich bij het aanslaan van een snaar omdat die dan haar spanning omzet in een trilling, welke een ontlading is, die zich voortplant in een wijdere omgeving waarvan ook onze trommelvliezen deel uitmaken, waardoor wij die trilling registreren als geluid. Ook wezens ofwel dingen die het wrede lot delen om oren te moeten missen, worden gered van een algehele doofheid doordat ook zij middels hun stoffelijk omhulsel de trilling ondergaan welke zich voortplant door de lucht of door het water, door de grond of ongeacht welk ander midden. Alles in de omgeving wordt door de trilling aangedaan, gaat meetrillen en ondergaat de spanning uitgezonden door de bard middels zijn lier - een spanning die haar eerste oorsprong bij de muzen vindt, voor wiens muziek zij hun uitgelezen dichters een heel bijzonder oor hebben aangenaaid in het begin der tijden, toen het lot bezegeld werd van de geringste van de stervelingen.

Op die wijze wordt de inhoud van de hemel of althans een deel daarvan, naar de wereld van de levenden overgeplant en naar dat model heeft Orpheus gewerkt om wat de wereld van de levenden beweegt, over te heve-

---

David de harp, en hij speelde met zijn hand; dat was voor Saul een verademing, en het werd beter met hem, en de boze geest week van hem."

len naar het rijk der doden dat immers zijn Eurydike in zijn greep hield nadat zij door de adder was gebeten in de hiel terwijl zij op de tonen van de lier van haar uitverkoren gemaal, zong en danste in de lente van het leven.

De snaar welke Orpheus aansloeg, moest de juiste zijn, want zij moest de gevoelige snaar van niet alleen de levenden maar ook die van de doden kunnen raken en wat trillen gaat wanneer zich vibraties voortplanten doorheen de ruimte en de tijd, zijn niet alleen de trommelvliezen, de huid en de haren van de levenden, de takken en de bladeren der bomen, het lover en het gras, de bloemen, het wateroppervlak, de aarde en de wolken: meetrillen doet ook de essentie van al wie 'ik' kunnen zeggen, een essentie die zich in onze ruggengraat bevindt welke de spanning draagt tussen de twee polen die het leven in zich vatten en die het kloppen van het hart besturen, het ritme van de ademhaling en de wakkerheid van de gedachten. De ziel van een levend wezen zit binnenin het merg verborgen dat door de schelpen van de wervels wordt omgeven en beschermd, het gebeente dat een thuis biedt aan de ziel, dat tot niets anders van nut is en dat daarom wordt begraven van zodra de ziel wijkt uit het lijf en zijn verblijft moet verderzetten in een ander rijk waar eigenlijk geen levende naar binnen gaan kan. Edoch, precies omdat de ziel kan overgaan van deze aarde naar de Hades, moet er wel een weg daarheen zijn en dus ook een mogelijkheid voor trillingen om tot op die zo goed verborgen plek te komen.

Het snarenspel van de geoefende bard is niet alleen een zaak van fysische spanningen, trillingen of geluiden want deze zijn op hun beurt slechts de instrumenten van de muziek, de taal der muzen, die middels deze golven die de stof beroeren, op hun beurt ook het onstoffelijke in beweging zetten en het aldus van de verstarring van de dood bevrijden. De trillingen zijn de dragers van de ziel, datgene waarmee de ziel zich kenbaar maakt aan al het haar omringende dat het tot medeleven en op die manier ook tot leven wekt.

4

Behalve Orpheus en Odysseus daalden ook Theseus, Pirithoüs en Heracles tijdens hun leven in de onderwereld af maar of hun reis aldaar voorafging aan die van Orpheus, moet misschien wel in het ongewisse blijven daar hun leven zich afspeelt in een verleden dat zich in feite in zekere zin bevindt buiten de tijd zoals alle niet-mythologische figuren die beleven.

Er wordt gezegd dat de avonturen van de mythologische figuren zich afspelen of zich afgespeeld hebben in wat men het mythologisch tijdperk noemt en wat anders kan men zich daaromtrent herinneren dan de verhalen die daarover de ronde doen en die elkaar soms tegenspreken omdat er vaak meer versies zijn waarover de vertellers alle eensgezindheid moeten missen? Het mythologisch tijdperk is met alle andere era's slechts semi-compatibel. Het heeft met het 'echte' verleden het feit gemeen dat het er niet is maar het verschilt daarmee in het even sterke feit dat het 'echte' verleden er

niet *meer* is of er *geweest* is. Dat is het mythologisch tijdperk tot op zekere hoogte eveneens, in die zin dat een volgorde der gebeurtenissen daarin onafwendbaar blijft: Odysseus heeft zijn moeder overleefd en Theseus de Minotaurus die hij immers doodde maar het lijkt er heel sterk op dat het weefsel van verhalen niet dens genoeg is om helemaal uit te kunnen maken in welke volgorde de Helleense helden dan hun daden pleegden. Bepaalde mythen hebben betrekking op historische gebeurtenissen en zo gaat de joodse mythe van de zondeval uiteraard vooraf aan de geboorte van Jezus Christus, gesteld dat dit laatste een historisch feit zou zijn, maar verder lijken alle 'feiten' waarover de bewuste verhalen handelen, veroordeeld om tot in de eeuwigheid te blijven zweven.

Dat er een essentieel verschil is tussen het 'niet zijn' en het 'niet meer zijn', lijkt aannemelijk maar anderzijds maken sommigen zich sterk dat, als de dood het definitieve einde van het leven is, het er ten langen leste helemaal niet toe doet of men echt bestaan heeft van zodra men er niet meer is en als men dat aanneemt, is in dat opzicht inderdaad elk verschil zoek tussen 'niet zijn' en 'niet meer zijn' van zodra abstractie wordt gemaakt van wie zich het verleden nog wél kunnen herinneren. Voor degenen die het zich niét kunnen herinneren, om wat voor reden ook, zijn er alleen verhalen en of die ook waar gebeurd zijn of dus waar zijn, kan door hen niet worden uitgemaakt. Spreken over zijn herinneringen met betrekking tot feiten is iets anders dan het zich herinneren van verhalen en wat dat kan betekenen

met betrekking tot het mythologisch tijdperk, is niet zo heel direct te zien en zeker niet voor wie over de bewuste verhalen slechts heel gedeeltelijk hebben gehoord. De specifieke welwillendheid van wie over het mythologisch tijdperk spreken, impliceert een zekere bereidheid om aan te nemen dat er uiteindelijk geen vaste grens bestaat die de fictie scheidt van de realiteit; met andere woorden beamen wie de mythologie genegen zijn, de waarheidswaarde van zekere geschiedenissen waarvan iedereen weet dat zij niet plaatsvonden in 'onze' tijd. De zaak is heel wat ingewikkelder dan in deze schamele zinnen voorgesteld maar het gaat er om aan te tonen of tenminste aan te geven dat er goede redenen bestaan om ook aan mythen een werkelijkheidswaarde toe te kennen, zoals trouwens aan vele belangrijke zaken die zich bevinden in gebieden die geen uitstaans hebben met de tijd zonder meer en dikwijls ook niet met de ruimte.

De wereld waarin de mythen bestaan, is pas incompatibel met de 'onze' op voorwaarde dat wij weten wat wij zeggen als wij over 'onze' wereld spreken want het daaraan inherente thuisgevoel is vals en dat beseft men meestal pas waar ons de in “Ein Deutsches Requiem” van Johannes Brahms opgenomen verzen uit de Heilig Schrift te binnen schieten: “Wir haben hier keine bleibende Statt”, met andere woorden waar men geconfronteerd wordt met de eindigheid van het leven, met de dood. En het is uitgerekend die meestal zo keurig verdrongen onzekerheid en onwetendheid die zo belangrijk is in het licht van het alsnog opperen van een

mogelijkheid om van de ene wereld naar de andere te reizen of, om tot de kern van de zaak te komen, om zichzelf ervan te overtuigen - en hier wordt uiteraard Orpheus geviseerd - dat er misschien een mogelijkheid bestaat om wie als dood geboekstaafd staan, alsnog te gaan terughalen in de Hades.

Zoals het mythologische tijdperk er een is dat zich bevindt tussen zijn en niet-zijn en dat er in geslaagd is om alvast het statuut van niet-zijn van zich af te schudden, zo ook moet er een gebied zijn dat zich bevindt tussen het leven en de dood, een gebied waar een wereld die niet langer bestaat, wedijvert met een wereld die nooit heeft bestaan, maar het zijn beide werelden waarvan wordt aangenomen dat ze bestaan hebben. De twijfel en de onzekerheid die hier opdoemen zijn uiteraard heel kostbaar in de ogen van Orpheus die immers met zijn wanhoop vecht en die het onmenselijke dragen moet terwijl wij willen aannemen dat hij een mens was, of is.

5

De onderwereld moet wel een afgesloten ruimte zijn want Hades die daar regeert zoals zijn broers Zeus en Poseidon heersen over de luchten en de wateren, wil niet dat iemand van zijn onderdanen aan zijn greep ontsnappen kan. Uiteraard heeft de Hades een poort langs waar de overledenen het dodenrijk naar binnen komen maar zij wordt zwaar bewaakt om te verhinderen dat zij er weer uit weg kunnen komen. Aanvankelijk moet het de gedachte van Orpheus zijn geweest om

doorheen die poort te gaan en aldus in de Hades zijn geliefde te gaan vervoegen, zoals velen doen wanneer zij hun beminde missen moeten maar om de reden die wij zo meteen vertellen, plande hij het anders: in plaats van zelf het dodenrijk naar binnen te gaan, wilde hij hartstochtelijk dat zij, Eurydike, terugkwam naar de wereld van de levenden en zo onderzocht hij dan de mogelijkheid om haar daar te gaan halen.

Orpheus immers zal geweten hebben dat een bestaan als schim aan de liefde helemaal geen kansen meer te bieden heeft. En bovendien geleek het lot van zijn ongelukkige gade enigszins op dat van Persephone, die Hades wegroofde uit de wereld via een gat in de aarde, om haar daarna te verplichten zijn vrouw te worden; de treurnis van haar moeder, Demeter, raakte de ziel van de natuur die antwoordde met een hongerwinter die veel mensen doodde, waarna Zeus zijn broer Hades beval om Persephone aan haar moeder terug te geven. Hades stemde daarmee in op voorwaarde dat ze nog eenmaal met hem at, terwijl een wet besliste dat voor wie ooit in de onderwereld voedsel hebben genuttigd, er niet langer een terugweg mogelijk is. Zes granaatappelpitten at Persephone aldaar, waaruit het compromis dat zij voor elke pit een maand terug moest naar Hades, en dan heerst hier de winter, de andere zes maanden van het jaar ontsprong zij de dodendans en maakte zij een 'anodos', gelijkend op een 'autochtonos', een sprong vanuit de grond, net zoals Aphrodite die opsprong uit de zee, om zo de lente in te luiden.

Dit moet Orpheus ervan overtuigd hebben dat ook zijn ongeluk misschien te herroepen was, aangezien deze verhalen een gevoeligheid verraadden van de goden voor het leed van derden. En daarop vermande hij zich, de edele bard, hij nam zijn lier, deed haar snaren trillen, een elegie ontvouwde zich, zij benam de winden van hun adem.

6

Treurnis is geen ondergaan van leed, het is veeleer een verzet tegen de werkelijkheid: wie zich niet verzetten tegen wat hen overkomt, ondergaan gedwee de dingen maar wie zich verzetten, scheppen een kloof tussen de eigen wil en die van het noodlot en zo tarten zij het lot, zij bevechten het en de strijd die zij aldus voeren, brengt een leed teweeg dat nimmer zijn gelijke kent, het is een exponent van een door merg en been gaande frustratie.

Zij die, zoals de adepten van de Boeddha, beweren dat leed ontstaat uit gehechtheid en dat onthechting ons van leed bevrijdt, weten derhalve niet wat zij vertellen. Gevoeligheid voor leed is allerminst een zwakheid, zeer in tegendeel verraadt het de kracht van de betrokken ziel. Ongevoeligheid voor leed wordt verkeerdelijk geprezen als de capaciteit om zich boven de dingen te stellen maar aan onverstoorbaarheid is helemaal niets prijzenswaardigs, zij is verwant met de gewetenloosheid en dat is een kentrek van bloeddorstige dieren, van dictators en van afgestompte geesten. Het is de machowereld die dit onverstand viert en die de vrou-

wen, die om die reden vaker wenen, wegzet als het zwakke geslacht. Er is niets zwak aan gevoeligheid voor leed, het getuigt alleen maar van een hoog ontwikkeld bewustzijn.

En dan is er nog een theorie die in de jongste decennia veel opgang heeft gemaakt maar die de waarheid weer geweld aandoet: zij zegt dat emoties kunnen worden opgewekt door hun uitingen in plaats van andersom. Wie “hahaha” zeggen, zouden op den duur ook echt beginnen lachen en wie uien pellen totdat hen de tranen in de ogen komen, zouden daardoor verdriet uitlokken. Het is een theorie die wordt geloofd onder acteurs die immers middels mimiek, intonatie en verhaal, emoties moeten veinzen. Zij beweren dat het geen veinzen is wat zij doen, doch opwekken en sommigen houden voet bij stuk dat die emoties helemaal niet verschillen van de authentieke. Maar niets is minder waar. Wat opgewekt wordt door acteurs, romanschrijvers en dichters, zijn de authentieke gevoelens in de eigen ziel die immers een herkenningspunt beleven in de schouwburg, in de leeszetel of in de cinemazaal. Als die authentieke gevoelens er niet zijn, bijvoorbeeld omdat men (alsnog) de ervaring mist die aan de grondslag ervan ligt, kunnen ze ook helemaal niet tot stand worden gebracht door de nabootsing van hun uitingen.

De elegie van een bard mag niet opdringerig zijn want dan mist zij haar doel: zij moet eerst peilen of zij weerklank vinden kan en zij dient heel goed te weten tot wie zij zich richt, anders blijft zij even effectief als een toespraak in een wildvreemde taal of een kaars en een

bril voor een uil die niet lezen wil. Orpheus die beslist van de geschiedenis omtrent Persephone gehoord heeft, weet dat Hades het gemis van de gade kent en daarom ook kan hij zich wenden tot de onvermurwbare of “Nil miserans” zoals Horatius hem ooit onterecht genoemd heeft, met alsnog de hoop hem te zullen vermurwen, hierin bovendien gesterkt door de zekerheid dat hij het spel van de lier als geen ander beheerst: het spel met de werkelijkheid van de resonantie die deze van de bijna onbemiddelde communicatie is.

7

Als onze zielenroerselen authentiek zijn, hebben zij geen lier nodig om zich kenbaar te maken, het lichaam is de lier, het instrument van de ziel, en daarom ook kunnen ware gevoelens niet verborgen worden dan door klederdracht, burchten, handlangers of leugenachtige parabels. Echter, waar het een bard betreft, moet de lier zelf beschouwd worden als een lichaamsdeel, zoals een arm dat is, de stem of het hart. Er zijn violisten die hun instrument meenemen in bed en veel aandacht en tijd besteden zij aan de verzorging van hun bijzondere 'prothese', die in dit geval een 'correctie' is van bijvoorbeeld de stem, een verlengstuk van het lichaam zoals een voertuig dat is, een mantel of een huis. Zij praten er tegen, zij strelen het, gaan ermee naar de dokter, zij verzekeren het, inspecteren het en laten het geregeld herstellen. Het gaat deel uitmaken van het lichaam in die mate dat het lichaam mettertijd ook gaat vergroeien naar het instrument toe en zo ontwikkelen zich de vingers van een pianist of die van een

bespeler van de lier, zoals het instrument dat wil. Maar niet alleen de vingers, de lippen, de armen en de andere zichtbare lichaamsdelen doen dat, ook het hele zenuwstelsel stemt zich af op het maken van muziek waarbij zich de 'prothese' ontwikkelt tot het centrale lichaamsdeel waar voortaan al de rest om draaien zal. Uiteindelijk is het de muziek die zoals de noordpool doet met elk kompas, alles naar zich toe trekt, ja, de muze regeert de muzikant zoals de ruiter met het paard doet, de muze heeft bezit genomen van zijn lichaam maar vooreerst ook van zijn ziel en wanneer de toehoorders maar aandachtig genoeg zijn, kunnen zij ook bespeuren dat op het podium niet een muzikant staat die muziek maakt want de vervoering waarin hij door de muzen wordt gebracht, transformeert zijn gedaante in die mate dat zij zich verwisselt voor de gedaante van de betrokken muze zelf. De toehoorders aanschouwen dan niet langer een medemens die speelt, maar het wezen dat van hem bezit genomen heeft en dat behoort tot een heel andere wereld dan deze waarin de bard zijn kunst vertolkt. Die kunst creëert meteen een gat in onze wereld waar doorheen wij kunnen kijken naar dat andere land, dat land dat veel fijnstoffelijker van aard is, want het is niet van stof gemaakt maar van trillingen en golven of, veel fijner nog, van gevoelens die zich zelfs onttrekken aan het bestaan van vlees en bloed.

Op die manier is het dat Orpheus met zijn instrument vergroeid was en zo ook bracht zijn verschijning bij alle wezens die ze aanschouwen mochten, een extase teweeg welke ons ervan verzekert dat de stoffelijke

wereld wordt gedragen door een onvergankelijkheid, dat de tijdelijkheid zelf maar tijdelijk is en dat achter alle dingen een eeuwigheid schuilt die schoon en waar en goed is. Orpheus boezemde sinds hij op aarde was en speelde, ontzag in bij alle wezens, hij werd op handen gedragen en als hij de snaren van zijn lier aansloeg, beroerden in dezelfde beweging zijn handen de zielen van de geringsten onder Gods schepselen.

Derhalve, wanneer hij na het verlies van zijn gade treurde, treurde de hele natuur met hem mee. Eurydike was niet zomaar de gemalin van een gewone mens, zij was de gelukkige beminde en de toeverlaat van een hogere entiteit en daarom ook was haar heengaan voor de wereld een catastrofe, die zich nu samen met de elegie als een donkere nacht neervlijde over de aarde, aldus herinnerend aan haar val van zo-even, veroorzaakt door het gif van de adder die haar in de hiel beet wijl zij door de lente van haar leven danste in het jonge gras, bezaaid met geurige bloemen in duizend kleuren.

8

Er bestaat geen troost voor wie beminden aan de dood verliezen en wie iets anders beweren, liegen ofwel houden ze zichzelf voor de gek. Erger nog: bepaalde lieden durven het zelfs aan om te handelen in troost en de meest bekenden onder deze beetnemers en dieven zijn de zogenaamde religieuzen. Ook voor Orpheus was er geen troost en de mythe zelf vormt het meest overtuigende bewijs daarvan. Orpheus en degenen die om hem gaven, hebben de arme man een tijdlang valse

hoop gegeven, wellicht met de bedoeling om de tijd te rekken, om de kunstenaar wat tijd te gunnen en een genezingsproces op gang te laten komen maar zij wisten allen dat het allemaal tegendoelmatig zou zijn. Iedereen wist het maar in die omstandigheden zegt men algauw: we kunnen maar proberen, baat het niet, dan schaadt het ook niet en dan hoeven we achteraf geen spijt te hebben omdat we die kans lieten liggen. Edoch, een kans is het niet eens, het is een logische mogelijkheid: Eurydike keert terug ofwel keert zij niet terug. Maar logische mogelijkheden zijn slechts mogelijkheden in ons hoofd, in de werkelijkheid bestaan ze niet, het is waanzin om er rekening mee te houden. Als ik op de lotto speel, zijn er twee mogelijkheden: ofwel win ik, ofwel win ik niet en elk van die mogelijkheden heeft een zekere waarschijnlijkheid die verschilt van nul. Maar de waarschijnlijkheid dat Eurydike terugkeert uit de dood is nul. Er bestaat geen wereld waarin zij dat toch doet, die wereld moet nog geschapen worden, en hij zal niet geschapen worden omdat er slechts één wereld mogelijk is en dat is uiteraard de actuele wereld waarin de kans dat Eurydike terugkeert uit de dood gelijk is aan nul. Ziedaar de feiten. Vergilius en Ovidius hebben een wereld geschapen waarin Eurydike alsnog *lijkt* terug te *zullen* keren uit de Hades maar de beide dichters hebben verplichtingen aan hun muzen, zij kunnen niet ongeacht wat fabuleren omdat ook fabels aan wetten gehoorzamen. In Orpheus en Eurydike lachen de dichters met ons.

Wat Hades aan Orpheus toestaat, is een geschenk dat gelijkt op het gif van de adder die aan zijn gade het jonge leven ontnam en aan hem zijn gade. De gift van Hades wordt immers vergezeld van een onvervulbare voorwaarde. Hades geeft en neemt in één en dezelfde beweging. Hij herhaalt wat hij voordien deed met Persephone toen zijn broer hem vroeg haar aan haar moeder terug te schenken. Dit verhaal is de confrontatie met het bikkelharde feit dat deze wereld het zogenaamde 'geven om niet' ten strengste verbiedt en dat verbod is strenger dan het verbod om terug te keren uit het dodenrijk, het is strenger dan ongeacht welke natuurwet. 'Geven om niet' is immers scheppen en alleen God heeft het recht daartoe. Zijn schepselen daarentegen zijn veroordeeld tot handel drijven. En dat is dan ook de inhoud, de essentie van deze mythe.

9

En dan eerst nog een detail. Zo oprecht als wij meenden dat het alleenrecht om te scheppen bij de Schepper zelf gelegen was en dat schepselen veroordeeld zijn tot handel drijven, zozeer hebben we ook zonder de waard gerekend. Immers, ook de vermeende goddelijke scheppingsdaden hebben veel weg van commerciële transacties: niemands naam wordt in het boek der levenden neergepend tenzij hij op dat eigenste ogenblik ook wordt opgeschreven ten dode. Of betekent dit dan dat hier helemaal geen god in het geding kan zijn? Wanneer Zarathustra zijn thuisland heeft verlaten en zich in het gebergte heeft begeven, ontmoet hij daar een heilige grijsaard die zijn misantropie uitspreekt en

zijn lof voor god, en Nietzsche's gevierde profeet bedenkt een zin die onsterfelijk de wereld rond zal gaan: "*Dieser alte Heilige hat in seinem Walde noch Nichts davon gehört, dass Gott todt ist!*"[3] Aldus een uitzondering creërend op de stelling van zopas, dat de onsterfelijkheid niet van deze wereld is.

God schiep de kosmos met centraal daarin het leven maar niet zonder in het midden van het bonte leven de mens te plaatsen, de hoeder van dat alles, die in de persoon van de verafgode Albert Einstein een atoombom uit zou vinden om met het alsnog opsplitsen van godbetert de vermeende allerkleinste deeltjes het allergrootste ooit gemaakt, in minder dan een oogwenk weg te wissen alsof het er nooit was. "Deus nobis haec otia fecit": God schiep de tijd, het 'otium' van Vergilius, waarin wij ons kunnen vermeien, vermaken, vrij bewegen, maar dan wel in één enkele richting. Naar de toekomst toe, zo wordt het ons voorgezegd, maar in werkelijkheid verwijderen wij ons van onze oorsprong, van onze moeder, van onszelf. En de tijd, zich profilerend als de schenker van het leven, manifesteert zich niet anders dan als degene die het ons allemaal ontneemt, zonder verpozen. "Dat hebben wij dan toch gehad", aldus praten wij elkander na – wij, die niet ophouden met na te praten doch die vergeten na te denken, en wij stoppen het in een album, wij bladeren erin, glimlachend, ja, gelukkig zelfs, helemaal verstoken

3.F.W. Nietzsche, *Also sprach Zarathustra*, *Ein Buch für Alle und Keinen*. Zweite Auflage, Leipzig, Druck und Verlag von C.G. Naumann 1893, pag. 8.

van het besef dat alzo onze blikken vallen in een gigantisch graf.

Over de doem van die tegendoelmatigheid in alle dingen is het dat zoals ook alle andere Helleense mythen het treurlied van Orpheus handelt en wat zijn lier doet, is de trilling, bron van alle leven, mededelen ten koste van zichzelf, daar zij al trillende haar opgespaarde kracht verliezen wil, zoals wie klaarkomen dat doen tegen de prijs van het eigenste bewustzijn. De dood lijkt het leven te overstijgen en tegen de overgave die hij opeist, wordt nimmer geprotesteerd.

Als uiteindelijk Orpheus toegang tot de onderwereld krijgt, kan dat alleen maar het geval zijn omdat geweten is dat dit vergeefs is; immers, ook vergeefse daden moeten worden toegestaan teneinde de dwang te onderstrepen die al het andere bestuurt. “Zie je wel!”, zo luidt dan de zedenles die ook de stoutste rebel terug in het gareel brengt en die zo de ijzeren orde van de dood herstelt.

De emotie die Hades tot de toegeving verplicht heeft, is deze die de grijsaard een traan van ontroostbaar verdriet doet plengen bij het zien van een boorling in zijn wieg of van een jaarling die leert te lopen tot jolijt van zijn luid applaudisserende voorzaten die, hem omringend, hem ertoe veroordelen voortaan het middelpunt te zijn van hun bestaan. In het gerimpelde gezichtje van de nog bijna blinde boorling is de niet langer ziende grijsaard te bespeuren waarvan hij wel een wederopstanding lijkt maar is reanamnese niet een wat goed-

kope illusie waarmee wij ons trachten te bevrijden van het onderhavige eeuwige juk? De lier van Orpheus legt Cerberus het zwijgen op en Charon vaart hem over nadat hij hem heeft betaald; een welgekende reis gaat onze held tegemoet, een lot dat alleen door de oudste dichters kon worden verwoord.[4]

4Tekst d.d. 2 tot 6 december 2025.

Vliegend goed verlicht u 't best

“We moeten de werklust aanwakkeren want er moeten meer mensen aan de slag, werkzoekenden en langdurige zieken, vijfzenzestigplussers ook, ja dat is de boodschap: de werklust moet worden aangemoedigd!”

De regering is de schaamteloosheid voorbij, zo vertelde mij onlangs Omsk Van Togenbirger en hij wees naar het grote scherm in het zaaltje vol van ouden van dagen, waar sinds jaren hetzelfde refrein weerklinkt: steun aan de oorlog, nog eens 300 miljard euro voor tanks en raketten, Trump heeft het gezegd, ooit handelde hij in vastgoed, vandaag verhandelt hij in vliegend goed. Vliegend goed verlicht u 't best, zo zegt Van Togenbirger, alluderend op de Cola-reclames uit de tijd: wij worden allemaal lichter, al voelen wij het minder goed dan toen wij nog betaalden met echte munten.

Waarom werken wij? Het wordt ons onophoudelijk ingehamerd, in de gazet, op radio en Tv en op het internet: wij werken om de bommen te betalen, de bommen waarmee onze kinderen doden en op hun beurt gedood worden, het is immers grote schoonmaak in de wereld: *Krieg und Leichen, die letzste Hoffnung der Reichen!* Ja, wij moeten ze aanwakkeren, de werklust![5]

5Tekst d.d. 28 november 2025.

Barbaren aan de macht

De media[6] berichten over het op de markt gegooid worden van Gents historisch erfgoed: het Hof van Rijhove uit de dertiende eeuw, het vijftiende-eeuwse Gildehuis van de huidevetters, gekend als het Toreken, op de Vrijdagsmarkt en nu zelfs het Rabot: het onderhoud aan de gebouwen wordt onbetaalbaar en derhalve zullen zij worden verkocht. Dat zeggen de huidige politici. Volgt men dan het voorbeeld van de kerk die reeds alom de kerkgebouwen te koop stelt of is het plat hersenloos gecijfer van nitwits aan de macht? Nog heel even en dan zijn in het gestaag uitbreidende gebied van de keizer zonder kleren ook de kathedralen aan de beurt - nu al worden ze de loef afgestoken door gedrochten die op roem beluste barbaren ons door de strot rammen als 'hedendaagse architectuur'.[7]

6Zie: https://www.nieuwsblad.be/regio/oost-vlaanderen/regio-gent/gent/opinie.-historisch-erfgoed-is-van-ons-allemaal-en-hoort-in-publieke-handen/111349475.html
7Tekst d.d. 10 december 2025.

Over feiten en feiten

Vruchteloos tracht men oplossingen te vinden,

maar er komen steeds nieuwe problemen bij.

In juni 2020, ter gelegenheid van de beginfase van de coronapandemie, legde de toenmalige prins en huidige koning Charles van Engeland samen met Klaus Schwab (professor en stichter van het *World Economic Forum*) een plan op tafel dat laatstgenoemde al sinds 1971 koesterde, een plan om de wereld te verbeteren, een project voor een bezitsloos bestaan zonder privacy. Volgens de Deense politica Ida Auken dé utopie van de machthebbers, gekenschetst door het motto: *"Welcome To 2030: I Own Nothing, Have No Privacy And Life Has Never Been Better"*.[8] De prins toonde zich daarmee een groot voortrekker van de reguliere geneeskunde die in het kader van dat plan met zijn mondiale vaccinatiecampagnes een belangrijke functie had.[9] Verba-

8https://www.forbes.com/sites/worldeconomicforum/2016/11/10/shopping-i-cant-really-remember-what-that-is-or-how-differently-well-live-in-2030/?sh=7bc6f4441735

9Zie ook: Jan Bauwens, *Panopticum Corona. Artikels Pasen 2018 - Pasen 2021*, Serskamp 2021., pp. 1010v. Een uittreksel uit de tekst: "*The Purloined Letter* uit 1844 van Edgar Allan Poe (http://www.pileface.com/sollers/pdf/The%20purloined%20letter.pdf) toont op een nimmer geëvenaarde wijze hoe de beste plaats om een misdaad te verbergen de openbaarheid is: niemand zal het in zijn hoofd halen om wat tot elke prijs verborgen hoort te zijn, te gaan zoeken in het volle licht. Onder de titel *Covid-19. The Great Reset (*

zingwekkend was dan ook het bericht dat toen in de loop van 2024 bekend werd dat Charles aan kanker leed, hij de supervisie over zijn gezondheid in handen bleek te hebben gelegd van een homeopaat.[10] Immers, de homeopathie wordt beschouwd als pseudoweten-

---

https://www.forbes.com/sites/worldeconomicforum/2016/11/10/shopping-i-cant-really-remember-what-that-is-or-how-differently-well-live-in-2030/?sh=7bc6f4441735) publiceerde op 9 juli 2020 met de assistentie van de neoliberale econoom Thierry Malleret, de stichter van het Wereld Economisch Forum (WEF), Klaus Schwab, zijn plan uit 1971 voor een complete omvorming van niet alleen de economie maar van het hele mensdom. Een omvorming van het mensdom tot wat? Het gaat om een plan dat niet toevallig in de beginfase van de coronapandemie (in juni 2020) op tafel werd gelegd en wel door niemand minder dan Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Wales. Deze prins van wat nog rest van The British Empire, dat hem kennelijk achterliet met nostalgie, deed dat samen met de stichter van het WEF, Klaus Schwab, die het ontwerp al sinds 1971 in de koelkast had liggen en die ter gelegenheid van de pandemie het ogenblik aangebroken achtte om het ten uitvoer te brengen. Schwab stichtte in 1971 namelijk het WEF (toen nog het Europees Management Forum genoemd) met de bedoeling... “de wereld te verbeteren”! “Der Weltverbesserer” is de titel van het luttele jaren later (in 1979) gepubliceerde toneelstuk van Thomas Bernhard over een wereldverbeteraar. Maar zo diepzinnig en pessimistisch als Bernards hoofdfiguur is, zo ondoordacht en luchthartig is het plan van prins Charles en zijn entourage van wereldverbeteraars: een utopie die door de Deense politica en WEF-medewerkster Ida Auken in Forbes Magazine van 10 november 2016 gekenschetst werd onder de verbijsterende

schappelijk daar zij steunt op negentiende-eeuwse beginselen die inmiddels zijn ontkracht.[11]

Dit historisch voorbeeld m.b.t. een ongetwijfeld bijzonder goed gedocumenteerd persoon ondersteunt de stelling dat de reguliere geneeskunde die in onze contreien de enige is die aanspraak kan maken op weten-

---

titel die ook het motto is van de voortrekkers van deze fabel: *"Welcome To 2030: I Own Nothing, Have No Privacy And Life Has Never Been Better" (https://www.forbes.com/sites/worldeconomicforum/2016/11/10/shopping-i-cant-really-remember-what-that-is-or-how-differently-well-live-in-2030/?sh=7bc6f4441735)*. De gruwelijke distopie van een bezitsloos bestaan zonder privacy wordt de nieuwste utopie van de huidige machthebbers!"
10Op 16 januari 2024 pakt de Vereniging voor homeopathie uit met het artikel getiteld: *"Koning Charles kiest voorstander van homeopathie als hofarts",* waarin gesteld wordt dat de hofarts in kwestie, ene dr. Michael Dixon, *"al lange tijd voorstander is van complementaire en alternatieve geneeswijzen",* aldus het tijdschrift: *"Zijn standpunt is dat complementaire therapieën naast conventionele behandelingen kunnen staan, op voorwaarde dat ze veilig, geschikt en op bewijs gebaseerd zijn. (...) [Hij] schreef een artikel waarin hij gegevens aanhaalde die suggereerden dat 'de effecten van homeopathie echt kunnen zijn'. Hij werd in 2017 ook benoemd tot beschermheer van de Faculteit voor Homeopathie. (...) In 2006 sprak Dr. Dixon zich uit tegen voorstellen van de Britse National Health Service om de financiering van alternatieve geneesmiddelen te verminderen." - de voorstanders noemde hij "klinische baronnen (...) [die] niet de gang van zaken zouden moeten dicteren (...)"* Zie: https://vereniginghomeopathie.nl/agenda-en-nieuws/koning-charles-kiest-voorstander-van-homeopathie-

schappelijkheid en daarom ook de wetenschappelijkheid als zodanig, niet zo vast in haar schoenen staat als men ons wil laten geloven - waarmee meteen gezegd is dat ook wetenschappelijkheid een geloofszaak blijkt te zijn.

Dat iets waar is, moet men ook kunnen aantonen - zo wil het de redelijkheid - maar iets aantonen of bewijzen bestaat erin dat men het zodanig plaatst in een context van zaken die reeds bewezen zijn, dat het aannemelijk wordt dat het eruit volgt. Die definitie komt van Aristoteles[12] en houdt voor de goede verstaander in dat

---

als-hofarts/ En verder: *"Hij werd in 2017 ook benoemd tot beschermheer van de Faculteit voor Homeopathie. (...) In 2006 sprak Dr. Dixon zich uit tegen voorstellen van de Britse National Health Service om de financiering van alternatieve geneesmiddelen te verminderen." – de voorstanders noemde hij "klinische baronnen (...) [die] niet de gang van zaken zouden moeten dicteren (...)"* (Zie ook: https://www.hln.be/royalty/groot-voorstander-van-aromatherapie-en-homeopathie-lijfarts-die-koning-charles-opvolgt-is-geen-onbesproken-figuur~ab4e8862/).

11Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Homeopathie

12Cf.: Aristoteles, *Topiques*, in: J. Brunschwig, 1967: 1-2: *"Un raisonnement déductif est une formule d'argumentation dans laquelle, certaines choses étant posées, une chose distincte de celles qui ont été posées s'ensuit nécessairement, par la vertu même de ce qui a été posé. C'est une démonstration lorsque les points de départ de la déduction sont des affirmations vraies et premières, ou du moins des affirmations telles que la connaissance qu'on en prend naissance par l'intermédiaire de certaines affirmations premières et vraies; c'est au contraire une déduction dialectique lorsqu'elle prend pour points de départ des idées*

waar wij inzake bewijzen denken aan wiskundige striktheid, er in feite een 'kunst' in het spel is, meer bepaald de kunst om de dingen *zodanig* te plaatsen dat het aannemelijk wordt dat, dat het *lijkt alsof.* Het aannemelijk maken van dingen is niet een vaststelling van feiten, het is een interpreteren van dingen met het oog op het *scheppen* van (nieuwe) feiten.[13]

admises. Sont vraies et premières les affirmations qui emportent la conviction, non pour une raison extérieure à elle, mais par elles-mêmes (devant les premiers principes des connaissances, en effet, il n'est plus légitime de se poser encore la question de leur pourquoi: chacun d'eux, pris en lui-même, doit être totalement convaincant); sont des idées admises, en revanche, les opinions partagées par tous les hommes, ou par presque tous, ou par ceux qui représentent l'opinion éclairée, et pour ces derniers par tous, ou par presque tous, ou par les plus connus et les mieux admis comme autorités."

13Tekst d.d. 13 oktober 2025.

'Homonationalisme'

Bepaalde mediatieke figuren (en zij bevinden zich meestal buiten het politieke spectrum omdat politici sowieso opportunistisch denken en zij de kat veel liever uit de boom kijken) beginnen nu met een vertraging van vele jaren in publicaties her en der te klagen over het feit dat er neofascisme in de lucht hangt. Maar inderdaad, het totalitarisme heeft intussen al de halve wereld ingepalmd, te beginnen bij de corrupte politici die nota bene heel wat van die mediatieke klagers tot hun volgelingen mogen rekenen. Niet verwonderlijk want vanuit een machtspositie kan men nu eenmaal niet ongestraft blijven spotten met de democratie door aan mensen het spreekrecht te ontzeggen, hen te censureren en de libricide te legitimeren, en tegelijk verlangen dat weerstand vanuit politieke hoek zal uitblijven. De weerstandige partijen in kwestie maken de bewindslieden nu monddood door het hypocriete karakter van hun repressie aan het licht te brengen, waarna een publieke verontwaardiging niet kan uitblijven en zij vrij spel krijgen om diezelfde repressie nu heel openlijk door te voeren en dat is in twee woorden de huidige politiek van extreemrechts.

De malaise is enigszins vergelijkbaar met deze rond de schijnheilige clerus wiens alsnog volgehouden betutteling etaleert dat zij hardnekkig weigert in te zien dat zij haar krediet allang verspeeld heeft. Maar de toestand is nog veel ernstiger dan door de genoemde lui nu wordt geduid. In een interview over 'homonationalisme' van

de hand van Janine Meijer met onderzoeker Tijmen van Voorthuizen in *Apache* van 10 december 2025, wordt belicht hoe extreemrechts met symbolen van progressieve politiek gaat zwaaien en zo het kiespubliek misleidt.[14]

Tussen haakjes: wie in die val trappen, zullen dat uiteraard pas ondervinden van zodra extreemrechts de wet dicteert, wat al het geval is in de V.S. en voor een deel ook in alle landen die zich door de V.S. nu moeten laten plunderen in een met dat doel op touw gezette klassenoorlog verkapt als een internationale strijd.

In het interview heeft Tijmen van Voorthuizen het over de aanwending van het *divide et impera*-principe middels het gebruik van onder meer regenboogvlaggen door lui die een nationalistische en derhalve een sowieso discriminerende politiek voeren. Het is niet nieuw dat men zijn vijanden tegen elkaar uitspeelt en in dit geval pogen nationalisten te heersen door verdeling te zaaien tussen twee door hen verdrukte groepen, *in casu* de Lgbtqi+-gemeenschap en de (islamitische) migranten, door de laatstgenoemden de schuld te geven

14J. Meijer, *Tijmen van Voorthuizen: "Rechtse politici zetten homonationalisme in om antimigratieretoriek te legitimeren*, in: Apache d.d. 10 december 2025. Cf.: https://apache.be/2025/12/10/tijmen-van-voorthuizen-rechtse-politici-zetten-homonationalisme-om-antimigratieretoriek?cdlnk=UEZYMzJKbkVaYkhKWUV5MEZuRy8rQjRkU3hrdjJEVGJiMW1seURQMkp6Rk1uTWtUZ0p3R3NuYnZqMy82WmQrWnRsa1ZOMURDK3BreVEzNmJoa01JWUtsOGRQZytUbVE9OjpiNzQyMjQyZGQ2M2Q3OGNhMDg0MDE0ZTA4ZmEzYzY2Yw%3D%3D

van het geweld tegen de eerstgenoemden, waarbij zij krachtens het zwaaien met die regenboogvlag voorwenden zelf als medestander van de homobeweging op te treden.

Maar voor hetzelfde geld, zoveel is duidelijk, traden zij op als tegenstander van de laatstgenoemden (zoals hier destijds volgens het programma van Vlaams Blok) en samenzwerend met een extremistische islam - een scenario waarvoor (terecht) al langer wordt gevreesd. Alvast verwerkelijkt zich apert een pakt tussen extreemrechts en - niet de islam maar de 'christelijke' kerken, in landen zoals Rusland maar bijvoorbeeld ook in Polen. De patriarchen van zowel de orthodoxe als de katholieke christelijke zuil bejubelen het militarisme als een heldhaftig altruïsme maar slagen er niet in de middelen te verbergen voor de garantie ter beveiliging van het eigen vege lijf.

De huidige wereldpolitiek is heel troebel geworden en verdient de benaming 'politiek' niet langer omdat wat de zorg hoort te zijn van maatschappelijk geëngageerden, in handen is gekomen van (crypto)criminelen en nu ook van regelrechte misdadigers. Als men heden in de krant moet lezen dat een op de drie federale politieagenten al in aanraking kwam met vormen van corruptie of inmenging binnen de politie[15] en dat magristraten vals spelen in toegangsexamens tot justitiële ambten[16],

15https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/12/12/interne-bevraging-corruptie-politie/
16https://www.hln.be/binnenland/fraude-bij-toegangsexamen-voor-magistratuur-kandidaat-krijgt-vragen-op-voorhand-

mag de gelijkenis met de aanvang van het nazitijdperk van welhaast een eeuw geleden zeker en vast niet meer verbazen. We mogen nooit wanhopen maar met de middelen die de waanzinnigen vandaag ter beschikking staan, is Hitler klein bier vergeleken bij wat de nabije toekomst ons te bieden kon hebben.[17]

doorgespeeld~aab7ffbf/

17Tekst d.d. 13 december 2025.

De demiurg in de Timaeus van Plato[18]

1. Het tijdperk voor de laatste zondvloed

Plato's *Timaeus*, genaamd naar een van de drie gespreksgenoten van Socrates (naast Hermocrates en Critias) is een dialoog 'over de natuur', die wordt ingezet met een beknopte geschiedenis van Griekenland, die men zich herinnert tot aan de laatste zondvloed. Critias heeft het over een geschiedenis van 8000/9000 jaar voordien[19], toen het werelddeel Atlantis gelegen was voor 'de Zuilen van Herakles' en dat is de naam voor de 14 km brede zee-engte, de huidige Straat van Gibraltar, die de Middellandse Zee verbindt met de Atlantische Oceaan en die Europa scheidt van Afrika met, op het Europese continent, de rots van Gibraltar en, op het Afrikaanse, de berg Hacho.[20] Atlantis heerste over Lybië tot Egypte en over Europa tot Tyrrhenië maar verzonk in een tijdspanne van amper één dag en nacht door aardbevingen en overstromingen naar de bodem van de zee. Critias: *"(...) en op één rampspoedige dag*

18Wij volgen de tekst van het Verzameld werk van Plato in de Nederlandse vertaling van Xaveer de Win uit 1980, uitgeverij DNB, Antwerpen. Het betreft het vijfde deel, pp. 191-307.
19Die datum zou overeenkomen met de eerste millennia van het Steentijdperk, 13.000 jaar geleden.
20Op die twee (door Pindaros vermelde) vooruitstekende rotsen zouden twee bronzen pijlers gestaan hebben, gewijd aan Herakles, die de Griekse versie was van de Fenicische god Melqart. Volgens Strabo toen te vinden in de Melqarttempel in *Gadeira*, (nu: Cádiz).

en nacht verzwond gans uw militaire macht ineens onder de grond, terwijl het eiland Atlantis eveneens in zee verzwolgen werd en verdween. Daardoor komt het dat de oceaan daar ter plaatse nu[21] *nog onbevaarbaar en ondoorzoekbaar is: de modder, door het verzonken eiland gevormd, is, vlak onder de wateroppervlakte, een onoverkomelijk beletsel."*[22] Critias geeft het woord aan Timaeus voor het behandelen van de kosmologie vanaf het ontstaan van de wereld tot aan het verschijnen van de mens.[23] [24]

2. Het levende heelal

Sinds de Verlichting zijn wij in het Westen opgegroeid met wat de Vlaamse auteur Ludo Noens in zijn jongste werk bestempelt als een "ontspoord wereldbeeld."[25] Leerden wij immers niet op school dat wij levende wezens zijn (samen met de dieren en de planten die warempel totaal werden vergeten ware het niet dat wij ze nodig hebben om ons te voeden) in een wereld die voor de rest bestaat uit alleen maar dode stof? En werden wij niet zodanig gehersenspoeld dat wij niet meer zien

21Dit wil zeggen: toen de *Timaeus* werd geschreven en dat is rond 360 voor Christus; Socrates leefde van 470/469 tot 399 voor Christus.
22Plato, *o.c.*, deel 5, p. 205.
23Critias zelf zal daarna (wat neergeschreven is in de *Critias*) de mensheid bespreken, meer bepaald de oude Atheense samenleving en de oorlog van Athene met Atlantis.
24Tekst d.d. 5 november 2025.
25Cf.: Ludo Noens, *Als in een wazige spiegel. Twijfels bij een ontspoord wereldbeeld,* Uitgeverij Aspekt, Soesterberg 2025.

dat de aarde een levend wezen is, uitgerust met talrijke organen, dooraderd met water en met in zich quasi alle elementen die voorkomen in het heelal; een wezen dat onophoudelijk gewassen voortbrengt en allerlei wonderbare wezentjes die elkaar aanvullen om het geheel in stand te houden?

Als men hoort spreken over een “levende aarde” of over “Gaia”, dan roept dat haatgevoelens op ingevolge een rampzalige indoctrinatie door een zichzelf elitair achtende doch ontaarde en moordende bende gedegenereerde lui, verslaafd aan ondingen zoals geld en macht en voortgebracht door een gesystematiseerde hebzucht die de schone aarde in de tang houdt.

Dankbaarheid en verwondering worden er gerekend tot de eigenschappen van “groenen en andere losers”, zo fel gehaat door wie uitpakken met fortuinen op de beurs en met raketten en ander vernietigend tuig: lui met een grote mond die kinderen ver van hun bed, doen creperen in werkkampen, in vergeten massafabrieken, en die jongvolwassenen die horen te studeren, naar het front sturen om daar onder de dekmantel van naastenliefde met de gift van hun leven de belangen van het gouden kalf te dienen dat zich verpersoonlijkt in de figuren aan de zogenaamde wereldtop: lui waarvan de grote mond echter niet vertelt dat zij op de loop gaan voor het geringste spoor van onheil, dat zij hun villa's omheinen met prikkeldraad uit angst voor de wraak van hun slaven, in residenties die vooralsnog niet zijn aangetast door de vervuiling en het vergif dat

zij onophoudelijk spuien om hun potten mee te spekken.

Het is zo ver gekomen dat wij er niet langer aan twijfelen dat het waar is wat men ons leert: dat de aarde, dode stof is; het heelal een zwarte leegte; al wat is, een doelloze chaos. Misdadig is een dergelijke opvoeding maar zij is nodig om de grote leugen in stand te kunnen houden over de mens en zijn vrijheid, zijn zelfbeschikking en zijn recht om alles te doen wat hem zint.

Het is onmogelijk om de schoonheid van de schepping te negeren, zelfs als de natuur begraven wordt onder lawaaierige en gevaarlijke steden waar moord en doodslag dagelijkse kost zijn en kinderen omkomen door gekken in voertuigen, door drugs en luchtvervuiling: dan nog tracht met de moed der wanhoop de Schepper met een hemel in betoverende kleuren in een ongeëvenaard spektakel van licht en wolken de aandacht van het ondergaande mensdom te wekken maar Hij stuit op de blindheid en de doofheid waarmee men zichzelf heeft opgezadeld vanuit een waan van absolute vrijheid die immers aan verantwoording ontkomen wil.

Meer dan tweeduizend jaar moeten wij terug om de waarheid hieromtrent te kunnen achterhalen en dan nog dienen wij alle aandacht bij de zaak te houden want ook al kunnen wij lezen en verstaan: er gaapt nog altijd een diepe kloof tussen het verstandelijke begrijpen dat naar het artificiële begint te neigen en het weten dat zetelt in het hart waar men het ook vleselijk

voelen kan als een zaak waarmee ons eigen leven is gemoeid.

Timaeus is een bescheiden man: hij acht zijn verklaringen niet absoluut waar doch waarschijnlijk maar hij komt er wel toe via verstandelijk overleg.[26] Hij onderscheidt vooreerst *"het altijd-zijnde, dat geen wording bezit"* [het onveranderlijke, dat is, en dat dus intelligibel is] en *"het altijd-wordende, dat nooit* is*."* [het veranderlijke][27] Het veranderlijke is het stoffelijke, het lichamelijke, het waarneembare. Het ontstaat en wat ontstaat, heeft altijd een oorzaak, een maker, die een vakman is. Maar om iets (stoffelijks) te maken dat ook nog schoon is, is een stabiel model vereist. *"Nu is het natuurlijk voor eenieder duidelijk, dat Hij [de Schepper] het eeuwige in het oog hield. Want de Wereld is het schoonste der gewordene dingen, en haar Maker de beste der oorzaken."*[28]

Wat Plato hier zegt, is dat de veranderlijke Wereld, precies omdat hij zo schoon is, gemaakt is naar een onveranderlijk model, een geestelijk iets, een idee. Reeds hier wordt duidelijk wat Plato's 'ideeënwereld' eigenlijk is.

Omdat de Schepper Goed is, wilde Hij ook dat zijn schepping Hem zelf zou evenaren, dus ordende hij het stoffelijke zo schoon mogelijk, waartoe het nodig is dat het een verstandige ziel bezit. *"Zo moet men dus, vol-*

26Plato, *o.c.*, deel 5, pp. 209-210.
27Plato, *o.c.*, deel 5, p. 208.
28Plato, *o.c.*, deel 5, p. 209.

gens de waarschijnlijkheidsredenering, zeggen dat deze wereld als een levend wezen, waarlijk met ziel en verstand begaafd, door de goddelijke voorzienigheid het aanzijn kreeg."[29]

Timaeus legt uit waarom de wereld bolvormig is, waarom er vier elementen zijn, en waarom de wereld een cirkelvormige beweging maakt: al die eigenschappen staan in functie van de volmaaktheid van de wereld. De wereld moet geen voedsel vergaren en mist daarom ook geen armen of benen, hij is volmaakt zonder: *"(...) De wereld voedt namelijk zichzelf door zichzelf te verteren. (...) Handen meende Hij haar niet te moeten aanpassen: die zouden overbodig zijn, daar ze toch niet konden gebruikt worden, noch om iets te grijpen, noch om iets af te weren."*[30] En om het levend wezen dat de wereld is, helemaal volmaakt te doen zijn, gaf Hij haar ook een ziel, de wereldziel.[31]

29Plato, *o.c.*, deel 5, pp. 210-211.
30Plato, *o.c.*, deel 5, pp. 213-214.
31Tekst d.d. 6 november 2025.

Estafette

“Nihil nove sub sole”: het lijkt een onschuldige uitdrukking maar de vraag luidt of zij wel waarheid in zich bergt want zij verklankt een statische geschiedenisopvatting, zij staat voor de overtuiging dat er wezenlijk niets verandert zodat de waarheden zoals aangereikt in het boek Genesis, in de Veda's of in de Helleense mythen, niet kunnen inboeten aan geldigheid. Het starre vasthouden aan de wetten van de Thora, de lessen in het Nieuwe Testament, de verzen van de Koran, de Sanātana Dharma uit de Bhāgavata-Purāṇa of de voorschriften uit de Avesta, laat eigenlijk geen wezenlijke ontwikkeling toe inzake het beeld dat men van de wereld heeft.

De statische opvatting van de geschiedenis kan wel cyclisch zijn maar ook in dat geval gelooft men dat de dingen zich weliswaar kunnen ontwikkelen doch zij veranderen niet wezenlijk, zij keren telkenmale naar hun oorsprong terug. Soms vergelijkt men het verloop van de geschiedenis met de beweging van een slinger en in die opvatting pendelt men van het ene uiterste naar het andere terwijl men aan het rustpunt voorbij zoemt met een maximale snelheid zonder de mogelijkheid om halt te houden. Zelfs het teleologisch geschiedenisconcept is star: het ziet een zin of een einddoel in de loop van de gebeurtenissen en wekt daardoor een streven dat tot handelen aanzet maar het einddoel zelf ligt van bij het begin verankerd, het wordt voorspeld, men leeft er naartoe, men stemt zijn hele wezen er op

af. En de naar vrijheid strevende mens vraagt zich af of een ontsnapping uit die kerker mogelijk is en hij komt tot het besluit dat hij het weliswaar niet weet maar dat hij hoe dan ook ontsnappen *wil.*

En dat is uiteraard pas mogelijk waar men gelooft de geschiedenis zelf te kunnen maken. Dat is geen sinecure en een opzet waar durf voor nodig is, zelfvertrouwen, moed en vooral zin voor verantwoordelijkheid want zodoende torst de mens op zijn schouders die gigantische last die anders door het noodlot wordt gedragen. Het is een revolte waarin de mens de goden uitdaagt maar onvermijdelijk zadelt hij aldus zichzelf op met het lot van Sysiphus, terwijl hij ook doet denken aan Atlas, die leefde in Atlantis en die vanwege een straf de wereld torsen moet.

De vertogen over de teleurgang van de oude waarden klinken goed in de oren van wie in donkere tijden op zoek zijn naar een reddingsboei maar zij houden een gevaar in dat niet altijd even zichtbaar is. De overtuiging dat alles altijd hetzelfde blijft en de moraal dat alles ook moet blijven zoals het is, impliceren in het licht van de wetenschappelijke opvattingen over het ontstaan van de mens immers ook de onmogelijkheid om ooit aan onze dierlijke oorsprong te ontkomen. Ze zetten een rem op het wetenschappelijk onderzoek dat immers vooreerst vrijheid vereist alsook de bereidheid tot het verlies van oude, vermeende zekerheden en het aangaan van een verbintenis met een partner die geen enkele garantie biedt, althans niet in de vorm van ruggensteun, omdat wij die partner zelf zijn. Want in de

verwerping van de oude 'zekerheden' werpt de mens zich op zichzelf terug, hij wordt zich ervan bewust dat hij op fictie leunde en krijgt nu een koude douche maar tegelijk bestaat er geen alternatief voor wie weg willen uit de kerker van al die schijnzekerheden, dan in de keuze voor het volle licht dat buiten schijnt, achter de dikke en veilige maar ook alles verduisterende muren.

De Verlichting is een onderneming waaraan risico's inherent zijn maar buiten die keuze slinkt in feite alle hoop om ooit te komen tot een bevrijding die alleen kennis bieden kan omdat kennis de wil is om de werkelijkheid recht in de ogen te kijken. De risico's van die onderneming zijn niet min maar of zij ons zullen verlammen, is een kwestie die alleen wijzelf te beslechten hebben. Waar zij zich manifesteren, wordt de verleiding groot om terug te krabbelen naar oude wereldbeelden waar men zich braaf neerlegt bij wat 'de geschriften' ons dicteren maar het is zonde voor die verleiding te bezwijken in een tijd die alle middelen biedt om in te kunnen zien dat ook de auteurs van al die heilige boeken mensen waren die, indien zij daartoe nog in staat waren, ons het verwijt naar het hoofd zouden slingeren dat wij aldus uit pure gemakzucht, ja, uit lafheid, de lasten van het leven op *hun* schouders lieten liggen. Inderdaad, zij moeten worden afgelost.[32]

32Tekst d.d. 16 december 2025.

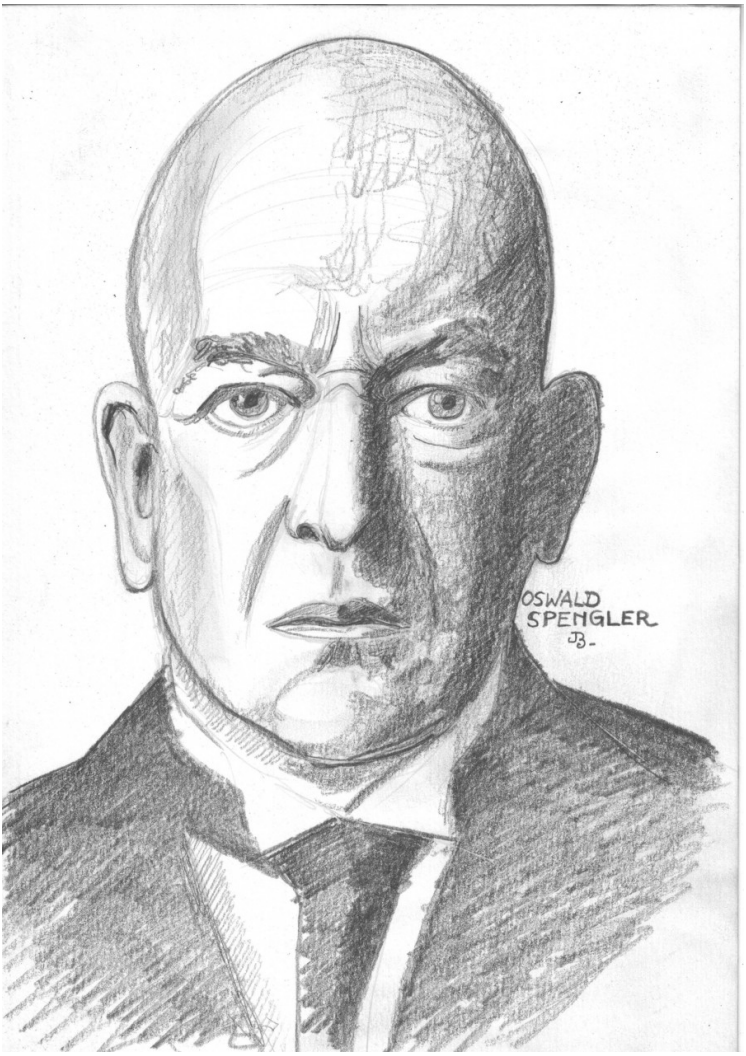
OSWALD
SPENGLER

Der Untergang des Abendlandes

De wereld kantelt voor de LGBTQ+ -gemeenschap nu de huidige regering in de V.S. zich ontpopt als zeer vijandig en dat is nog maar een begin. Denk maar aan de gang van zaken in de aanloop tot het naziregime in het Duitsland van een eeuw geleden. Zo werden onder meer de joden eerst verdrongen en gedemoniseerd, ze kregen allerlei verwijten naar het hoofd geslingerd, men noemde hen 'ratten' of 'te verdelgen insecten'.

Maar echt gevaarlijk wordt het pas als die scheldwoorden ook door officiële instanties worden gebruikt: de discriminatie is dan straffeloos geworden en zo ook het geweld tegen alle minderheidsgroepen of tegen al wie niet beantwoordt aan het ideaalbeeld van bijvoorbeeld de blonde Germaanse held (met uitzondering van Adolf Hitler uiteraard). En wat begint met verwensingen en scheldpartijen, eindigt dan alras in een heuse genocide.

In de nazitijd werden de minderheden niet alleen vogelvrij verklaard, zij werden op industriële wijze uitgeroeid. En dat is nog altijd het geval: in het tanende rijk van de voorbije, hypocriete heersers gebeurde dat verkapt, in het Trump-tijdperk is het geheel openlijk en zonder schaamte gewoon het nieuwe normaal aan het worden. Het uitblijven van verzet kentekent de lafheid van de massamens. Meer nog, de massa wordt het moordwapen bij uitstek in handen van het totalitair regime.

In een van zijn boeken vertelt klinisch psycholoog Paul Verhaeghe hoe de minimale prijs voor de persoonlijke vrijheid, waar die bestaat in de afwijking van de culturele norm, de eenzaamheid is.[33] Over een maximale prijs wordt niet bericht en het kan niet de dood zijn omdat die door de veroordeelden dikwijls wordt gezocht. Toen Hitler aan de macht kwam, vluchtte menigeen het land uit en toen de Duitsers binnenvielen in andere Europese naties, zochten heel wat geviseerden de dood door zelfmoord om te kunnen ontkomen aan een veel erger lot. Maar dat is dan meteen wat menigeen ertoe drijft om met het eigen leven te gaan spelen.

Tenslotte is dat de betekenis van de bereidheid om te gaan 'vechten door het vaderland', zoals dat heet. Die bereidheid neemt ook toe in de mate dat men enerzijds blasé geworden is en een speelbal van de verveling en anderzijds onbewust van alles wat het goede leven mogelijk maakt, met andere woorden: ondankbaar. Die tekenen verschijnen als de generaties die alsnog weet hadden van de diepten onder het bestaan, het hoekje om zijn.[34]

33Paul Verhaeghe, *Liefde in tijden van eenzaamheid*, De Bezige Bij, Amsterdam 2013, pag. 39.
34Tekst d.d. 14 december 2025.

Over wat verborgen is

1

Opscheppen lijkt onschuldig maar dat is het misschien wel allerminst en daarom moet daar worden bij stilgestaan nu de feesten naderen want op feesten zijn opscheppers van de partij. Het scheppen laten zij aan anderen over maar opscheppen kunnen zij dus wel en zo bijvoorbeeld scheppen zij op over de geplande gigantische balzalen waarin de festiviteiten van de toekomst hun bestemming zullen krijgen. Samen met collega-opscheppers zullen zij in die zalen hun gigantische successen vieren van het afgelopen jaar. Niemand immers op de hele wereld zal kunnen zeggen dat zijn balzaal groter is, niemand kan aanspraak maken op een gelijkaardig recht op de Nobelprijs voor de Vrede en niemand op aarde kan zeggen zoveel zorg te dragen voor mens en milieu of zoveel respect op te brengen voor de soevereiniteit van andere naties, niemand in de ganse geschiedenis heeft zoveel durf vertoond om met de vier alom en ook door alle kinderen gekende initialen op het voorhoofd aan iedereen kenbaar te maken dat hij de grootste narcist aller tijden is. En als hij voorwaar de allermachtigste man op aarde is, zal zijn voorbeeld uiteraard aanstekelijk werken - ook en vooral voor kinderen - en krijgen wij binnen de kortste keren een *Unwertung aller Werte*, zoals ze dat een dikke eeuw geleden Nietzsche nazegden en zoals het nu herhaald wordt: een omkering van alle waarden, precies zoals voorspeld in George Orwell zijn *1984*: oorlog is vrede,

vrede is oorlog. Weg met het christendom en een warm welkom aan de nieuwe 'herenmoraal', de moraal van het recht van de sterkste!

Want het is uiteraard de sterkste die opschept en meer bepaald schept hij op over het feit dat hij sterker is dan wie zwakker zijn. Want al wie opscheppen moeten, krachtens wat zij doen, ook eer betuigen aan alle opscheppers die hen in die kunde overtreffen, totdat zij van de piramide van de pikorde de absolute top bereiken, de top van wie zij het schitterende voorbeeld volgen, dat zij nooit zullen evenaren en waaraan zij derhalve alle eerbetoon en dank verschuldigd zijn: de dood die eeuwig op ons aller graven danst.[35]

2

De betekenis van wereldbeelden verandert in de mate dat de wereld verandert, ook als aan die wereldbeelden zelf helemaal niets gewijzigd wordt. Dit is zo omdat een wereldbeeld betrekking heeft op de wereld en het geldt des te meer naarmate die betrekking authentieker is. Zo is een wereldbeeld volgens welk de zon rond de aarde draait, waar totdat wordt aangetoond dat de aarde rond de zon draait. Maar andersom is het ook denkbaar dat een wereldbeeld geheel onwaarachtig *lijkt* tot op het ogenblik dat de wereld zelf zodanig kentert dat het wereldbeeld in kwestie waar *wordt*: objectief gezien is het altijd waar geweest, zoals ook het geocentrisme altijd fout was, alleen blijkt dit pas nadat de wereld in het daartoe vereiste stadium is beland.

35Tekst d.d. 17 december 2025.

Men zegt dan dat de waarheid 'uitkomt' en dat gezegde geeft gehoor aan een ander gezegde, namelijk: “Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel.” In dat gezegde kan de leugen verwijzen naar de veroordeling van een wereldbeeld dat mettertijd alsnog waar zal blijken. En 'mettertijd' betekent dan: nadat de wereld een zekere verandering heeft ondergaan, bijvoorbeeld door een ontdekking of ingevolge een andere gebeurtenis.

Het precair karakter van wereldbeelden komt echter pas aan het licht in ogenblikken van grote ontdekkingen of van ingrijpende gebeurtenissen. Zolang ontdekkingen uitblijven en er verder niets gebeurt, zijn wereldbeelden stabiel, ze lijken waar en betrouwbaar. Een wereldbeeld dat onvergankelijk lijkt, wijst dan ook vooreerst op het uitblijven van ingrijpende gebeurtenissen en vooral dan op een stilstand inzake inzicht en begrip.

Dat impliceert echter niet dat waar inzichten zich wijzigen, de wereldbeelden die daarmee in strijd blijken, ook meteen vergaan. Ze kunnen een hardnekkigheid vertonen die doet denken aan de wet van de traagheid, omdat zij vast geworteld zitten in het leven. Anderzijds is het tevens niet ondenkbaar dat inzichten louter vermeende inzichten zijn, die achteraf alsnog onjuist blijken want niets of niemand garandeert dat verandering per definitie gelijk is aan verbetering of vooruitgang. Want het is niet zo dat alles spontaan evolueert naar steeds meer waarheid, ook al lijkt die illusie sterk gevoed te worden door het zich opstapelen van techni-

sche verworvenheden - die zijn vaak louter en alleen te wijten aan de voortgang van de tijd die als zodanig de opstapeling van ongeacht wat meebrengt. Een garantie dat verandering meer waarheid brengt, is er evenmin als een garantie dat het verloop van tijd (dat spontaan verandering meebrengt) zou volstaan voor een toename van schoonheid of van goedheid en voor de hand ligt het voorbeeld van de eeuwig groeiende afvalberg alsook dat van een steeds meedogenlozer wereldgebeuren.

Het is ook mogelijk dat de hardnekkigheid van wereldbeelden niets te maken heeft met de hoger genoemde 'traagheid' maar wel met een verborgen zekerheid. Die zekerheid manifesteert zich niet in wetenschappelijke bewijzen maar blijkt uit een vorm van trouw welke men ook terugvindt onder mensen die om elkander geven. Ook wanneer buitenstaanders geliefden attent maken op de onzekerheden die zij aangaan door blindelings aan elkaar trouw te zweren, laten die zich niet van de wijs brengen door de weliswaar goedbedoelde waarschuwingen, ook al hebben die hun waarde al menigmaal bewezen. Mensen eigenen zich het recht toe om te handelen wars van zekere bewezen waarheden, waarschijnlijkheden en zekerheden en dat recht komt in feite neer op het recht op vrijheid.

Zonder vrijheid is er slechts het 'kristallen paleis' van Dostojewski of een totalitair systeem in eender welke vorm. De mens is daarin dan herleid tot een loutere uitvoerder van programma's, voorgeschreven door wie aldus over hem heersen: degenen die hem zijn menselijk-

heid, zijn leven en zijn toekomst trachten te ontfutselen en die een voorganger hebben in Herodes.

Dat de zekerheden waarvan sprake verborgen blijven, heeft het nadeel dat ze zich niet meteen bewijzen aan de wereld maar tegelijk het voordeel dat zij niet zo makkelijk geaccapareerd kunnen worden. De takken van een grote palmboom sluiten zich er omheen zolang zij weerloos zijn en totdat zij zich vanuit de kracht van de waarheid zelf kunnen meten met de openbaarheid. Wat aldus tot leven komt, wordt gewis alsnog veroordeeld door een wereld die alleen oren heeft naar klinkende munten, bewijzen en programma's en het moet zich daarom blijvend verhullen in een geheim dat aan elk werelds oog ontsnapt.[36]

36Tekst d.d. 18 december 2025.

Sympathie voor schurken

Nu Trump aan de macht is, de clown die zich verkleedt in de paus van Rome en die de mond vol heeft over 'God' terwijl hij alles behalve de parabel van de rijke jongeling genegen blijkt, lustig om zich heen bombardeert en tegelijk hengelt naar de Nobelprijs voor de Vrede, is een woordje over sympathie voor schurken geen luxe-aangelegenheid.

Sympathie voor schurken is een gedrag dat van alle tijden is en dat de menselijke nood aan confirmatie en aan consolidatie etaleert, meer bepaald de nood om de zogenaamde cognitieve dissonantie op te heffen.

Cognitieve dissonantie is een begrip uit 1957 van de socio-psycholoog Leon Festinger en het beduidt de onlust veroorzaakt door psychosociale onverenigbaarheden. Men tracht die op te heffen middels pogingen om de genoemde onlust weg te werken en dus om een zekere consonantie ter zake te herstellen teneinde de consistentie binnen de persoonlijkheid terug te winnen.

Dit kan op verschillende manieren gebeuren, en zo bijvoorbeeld betekent dat voor een katholiek gelovige dat hij ophoudt met zondigen: de zonde immers schept een kloof tussen, enerzijds, wat hij doet en, anderzijds, wat hij (volgens zijn religie) zou moeten doen - de bekende kloof tussen *Sein* en *Sollen*. Maar deze gelovige kan de genoemde kloof ook op een heel andere manier dicht maken.

De 'zondaar' kan de genoemde dissonantie namelijk ook wegwerken door zijn religie te verwerpen. Hij kan dan bijvoorbeeld de veeleisende Christusfiguur vervangen door Lucifer die immers in het zondigen helemaal geen graten ziet. En het is voor een deel ook in die zin dat men het sympathiseren met zogenaamde schurken moet verstaan.

De tendens om met schurken te gaan sympathiseren neemt toe onder invloed van uiteenlopende factoren. Om het gemakshalve bij het gegeven voorbeeld te houden, is het duidelijk dat de druk die de heersende moraal uitoefent op het volk, van grote betekenis zal zijn: de neiging om te 'zondigen' (tegen de regels van de heersende moraal) wordt door die moraal ingeperkt, of beter nog: zij wordt ingeperkt door de middelen die door de heersende moraal worden aangewend om het gedrag te reguleren.

Zo zullen mensen minder geneigd zijn om te stelen wanneer bij diefstal het afhakken van een hand als strafmaat geldt. Waar daarentegen straffeloosheid van de partij is, zal men zich niet langer aan de morele voorschriften storen en zal men de moraal verwerpen of verwisselen voor een moraal waarin dieven optreden als de nieuwe helden. Bij uitstek gebeurt dit dan waar dieven aan de macht zijn en waar derhalve niet slechts straffeloosheid geldt maar waar bovendien beloningen worden uitgeloofd aan wie het voorbeeld in kwestie genegen zijn.

Het probleem is niet min omdat het hele zaakje draait om de vraag of de criteria welke gehandhaafd worden teneinde goed en kwaad te onderscheiden, gerechtvaardigd zijn. Met andere woorden duikt hier de vraag op welke moraal dan wel de goede moraal is. En het is evident dat we hier te maken krijgen met een slang die in haar eigen staart bijt; men moet immers eerst beschikken over een moraal vooraleer men zich kan uitspreken over het al dan niet deugen van een zaak, in casu een bepaalde moraal.

Een objectief of wetenschappelijk fundament voor een moraal is niet te vinden, hoezeer men ook zoekt: het zal steeds willekeurig zijn omdat de vraag of het goede waar of onwaar kan zijn, absurd is, evenals de vraag of het schone waar of onwaar is. In een maatschappelijke context zal een fundament voor een moraal veelal worden gekozen of gefabrikeerd en aangewend door de sterkste, in functie van het consolideren van diens machtspositie.

Zo bijvoorbeeld wordt het katholicisme al gedurende twee millennia benut door potentaten om het volk eronder te houden, zoals door Friedrich Nietzsche werd verklaard. Het christendom als slavenmoraal is in overeenstemming met de wensen van de heersers en schenkt aan de slaven een zekere gemoedsrust of een consonantie van het innerlijk, die echter verdwijnt en verandert in onvrede van zodra de betrokken 'gelovigen' zich tegen die opgedrongen religie gaan verzetten.

Het adjectief 'opgedrongen' volgt nota bene helemaal niet uit gevoelens van vijandigheid jegens de moraal in kwestie maar uit de vaststelling dat mensen als katholiek worden beschouwd van zodra zij het zogenaamde doopsel hebben ontvangen, wat gebeurt op een ogenblik dat zij pas enkele dagen oud zijn en derhalve in het volstrekte onvermogen verkeren om zich tegen de inlijving door deze religie te verzetten. Dat verzet kan later komen, na de bewustwording van wat men werd aangedaan, en sympathie met zogenaamde 'ketters' zal dan uiteraard worden aanzien als vanzelfsprekend.

Volledigheidshalve: aldus werd het christendom als zodanig, dat een niet altijd even duidelijke verzameling is van uitspraken gedaan door een bepaalde persoon, helemaal niet veroordeeld noch goedgepraat, echter wel de aanwending ervan door machtswellustelingen. En het is geen sinecure om in dat wespennest enige klaarheid te scheppen.[37]

37Tekst d.d. 20 december 2025.

Kerst

Als in een wazige spiegel van de Vlaamse auteur Ludo Noens confronteert sciëntisten met het bijzonder precair karakter van hun wereldbeeld en met de voorbarigheid van een enthousiasme dat met de zelfverheerlijking, of is het een zelfvergoddelijking, van de mens speelt. Niet zozeer omdat het werk een aantal hiaten blootlegt in die zelfverzekerde opvattingen - wat het weliswaar doet - maar eerst en vooral omdat daar de vinger wordt gelegd op een nog veel pijnlijkere wonde: het uiteindelijk fictief karakter van de criteria welke de zogenaamde realiteit moeten scheiden van de fictie.

Het belichten van die flinterdunne of misschien wel geheel onbestaande, genoemde grens maakte sinds de vroegste publicaties van deze hedendaagse auteur deel uit van de kern van de betekenis van zijn werk maar in de jongste publicaties treedt de ernst van de kwestie steeds meer op de voorgrond: terwijl Noens zich er aanvankelijk op toelegde om middels niet meteen simpele literaire middelen de werkelijkheidswaarde van de fictie aan het licht te brengen, maakte hij ook werk van het aan het licht brengen van het fictief karakter van zekere 'onbetwijfelbare' realiteiten. Deze verwoording vertoont niet geheel toevallig enige verwantschap met die met betrekking tot 'the unsinkable', zoals ooit de Titanic werd genoemd, waarvan echter de noodlottige bestemming binnen de kortste keren de zeebodem bleek te zijn want een gelijkaardig zwaard van Damocles lijkt met de overpeinzingen in de genoemde literatuur

boven het hoofd van steeds meer takken van de boom van de wetenschappen te hangen.

Om te beginnen is er de zichzelf tot 'heilige wetenschap' verklarende theologie die het moet opnemen tegen het geschiedkundig onderzoek, de fysica en de psychologie. Tegelijk blijkt steeds vaker hoe ook historisch onderzoek vervalst wordt (denk maar aan inspanningen die nog steeds geleverd worden om de Congohistorie te verdonkeremanen) en ook de psychologie heeft haar beste tijden gehad: de haring van haar menigvuldige veroordelingen van zogenaamde 'abnormalen' bakt niet meer sinds de slachtoffers van die ronduit demoniserende praktijken op de barricaden zijn gaan staan en de dieptepsychologie alsook de psychoanalyse werden grotendeels naar het rijk der fabels verwezen.

Wat betreft de laatstgenoemde discipline worden de zaakjes nu veeleer beheerd door de farmacie die op haar beurt in ongenade dreigt te vallen bij de massa nadat zij als economische topbedrijvigheid volgens velen een wat onfrisse rol speelde in een recente wereldwijde zogenaamde coronacrisis die een totalitarisme aan het licht bracht waarin menigeen de voorbode van een nieuwe wereldoorlog meende te ontwaren.

In de zogenaamde 'harde' wetenschappen dan met op kop de fysica en de kosmologie, schuift de vaste grond onder de voeten van de onderzoekers weg ingevolge zich om de haverklap verversende theorieën en paradigma's waarvan de kwantummechanica niet de ge-

ringste is, naast de ooit als absolute waarheid voorgestelde speculaties over het ontstaan van het heelal.

Voor een meer uitvoerige behandeling van deze kwestie, wende men zich tot het werk van Ludo Noens maar hier belangt ons een zekere paragraaf aan in zijn jongste publicatie met betrekking tot het verschijnsel van de levitatie.

Die 'onmogelijkheid' wordt daar allerminst lichtzinnig behandeld: zij kadert in een positief wetenschappelijk gefundeerde situering en meer bepaald leent het boek ons de ogen (en de geest) van verschillende vooraanstaande natuurvorsers voor het beschouwen van het verschijnsel van de zwaartekracht. Maar dus ook voor het verschijnsel van de levitatie bestaan verschillende wetenschappelijk verklaringen, meer bepaald waar die het gevolg is van de werking van zekere winden, van magnetisme of van geluid (de zogenaamde ultrasone of akoestische levitatie waarmee monniken in Tibet zware stenen zouden verplaatsen) maar in het geval van heiligen zou de bevrijding van de zwaartekracht het gevolg zijn van een mystieke extase. Nu wijst onze auteur op de volgens zijn onderzoek meer dan tweehonderd geregistreerde gevallen van levitatie onder (meestal) heiligen van de katholieke kerk en onder hen bevindt zich Thomas van Aquino.

Zoals enkele afbeeldingen van de geleerde van inmiddels duizend jaar geleden tonen, was Thomas nogal corpulent, wat aanleiding zou hebben gegeven tot enige hilariteit bij het ter sprake komen van de genoemde

bijwerkingen van de mystieke vervoering tijdens zijn gebed. Sinds de opkomst van fotografie en film is het aantal meldingen van levitatie enigszins geslonken, wat inzake het verschijnsel lijkt te wijzen op een soort lensschuwheid maar toch blijft er een niet weg te werken residu van ernst bestaan hetwelke wordt gevoed, enerzijds door steeds vaker opduikende verklaringen binnen de wetenschappen zelf maar anderzijds ook door het bewaren van een vrome stilte in religieuze middens waarop deze 'bovennatuurlijke' zaken betrekking hebben. Het is de rol van vorsers om het onzichtbare aan het licht te brengen teneinde het ook te kunnen verklaren en op die manier werden in het verleden boze geesten vervangen door microscopisch waarneembare bacteriën, virussen of vergiften en werden aan goden en demonen toegeschreven verschijnselen verklaard met wiskundige formules. Maar toch: er is een onverklaarbare hardnekkigheid in het geloof dat miljarden mensen, onder wie vele vorsers en geleerden, ervan weerhoudt om het onverklaarbare dat nu en dan verschijnt in een wereld waarin het niet thuis lijkt te horen, zomaar af te wijzen omdat er een schijn van heiligheid mee gemoeid is.

Om te beginnen is er het mysterie dat de tand des tijds helemaal geen vat blijkt te hebben op 'heilige gebeurtenissen' zoals bij uitstek het jaarlijkse kerstfeest wereldwijd, dat zich aldus in de dimensie van de onsterfelijkheid lijkt te situeren. Wetenschappelijke bevindingen smelten weg als sneeuw in de zon bij de aanblik van de kerststal waarvan niemand nog betwijfelt dat die een

product is van de kinderlijke fantasie. Edoch, wetenschappelijke criteria blijken gewoon niet van toepassing op deze zaken, zoals men ook niet kan beoordelen of het goede en het schone, waar zijn. Waarom ook zou men de vliegkunst van de grote kerkvader Sint Thomas van Aquino, auteur van het Thomisme, fundament voor de katholieke theologie, in twijfel trekken als het nog veel groter mysterie van de verrijzenis de kern uitmaakt van het christelijke geloof?

De beschreven getuigenissen van de eerste opstanding kunnen weliswaar worden afgedaan als historische vervalsingen of als inbeeldingen maar waaraan niet getornd kan worden is aan de hoop dat de verrijzenis alsnog een realiteit zal blijken en die hoop is gegrondvest in de liefde die geen mens kan loochenen en die de mythische Orpheus ertoe aanzette om af te dalen in de diepste krochten van de hel.[38]

38Tekst d.d. 21 december 2025.

Verkapte massa-executie

Een interview met Omsk Van Togenbirger

Officieel om gezondheidsredenen hebben ze hem opgepakt en in feite geïsoleerd, zoals ze altijd en overal met klokkenluiders hebben gedaan en wanneer ons gesprek van start gaat, zet hij een radiootje aan dat ruis geeft, kennelijk om te verhinderen dat eventuele derden meeluisteren. Men zou hier meteen gaan denken aan 'geestelijke' gezondheidsredenen en meer bepaald aan paranoïde schizofrenie maar op fouten tegen de logica heb ik onze vriend nooit kunnen betrappen, zeer integendeel, en als ik mij ertoe verplicht voel om het interview dat ik met de oude man mocht hebben, weer te geven, helaas op een plek waar bijna niemand het vernemen kan, word ik overmand door een gevoel dat beslist vergelijkbaar zal zijn met wat hem de hele tijd overkomt: heeft hij mij aangestoken met zijn paranoia of ga ook ikzelf nu redeneren zonder onbewust alle gedachten weg te kapen die verboden zijn? Intussen ken ik het onbetwijfelbare antwoord op die vraag maar laat ik nu van start gaan, alle overtollige beschrijvingen achterwege latend omdat hier geen tijd meer te verliezen valt en ik meen wat ik nu zeg.

Hij spreekt traag en bedachtzaam, niet gehaast en opgewonden zoals geesteszieken doen die in de greep zijn van psychosen en ook niet geheimzinnig zoals iemand doet die aandacht trekken wil: Omsk Van Togenbirger is dezelfde man van vroeger, alleen een heel stuk

ouder nu, en kennelijk getekend door een leed dat niemand peilen kan totdat hij kennis heeft genomen van zijn boodschap en die is niet min. Hou u vast want wat een kerstboodschap had kunnen zijn, is de aankondiging van de geboorte van de duivel en wees verzekerd: voordat het wordt gesproken, wordt elk woord, zoals hij zelf zegde, twee keer omgedraaid.

- Ze hebben zich verraden, zo verklaart hij, met hun bombardementen op die zogenaamde drugstransporten vanuit Latijns-Amerika. U moet weten dat dit een tactiek is, toegepast door fascisten sinds het begin der tijden en ik bedoel: onaangekondigd als het kan en zo ongezien als maar enigszins mogelijk is omdat alles geschiedt wars van wet en rechtspraak.

Het valt mij op dat hij moeite heeft met spreken, alsof hij beneveld werd met tranquillizers maar tegelijk klinkt iets dat gelijkt op een zucht van verlichting tussen zijn woorden in, kennelijk omdat hij het eens aan iemand zeggen kan die het zal meenemen buiten de muren van deze medische burcht die zogezegd de maatschappij beschermen moet tegen desinformatie en massale krankzinnigheid.

- Desinformatie, het is voor hen een besmettelijke ziekte, zo legt hij me uit, die zij ook willen uitroeien met alle mogelijke middelen omdat zij bestaan bij de gratie van een fictie die zich verheft zoals een luchtkasteel dat door een 'verrader' zo doorprikt kon worden. Van die fictie leven zij, aan die leugen danken zij hun

macht, aan die leugen en aan de massa-executie die zij moet verbergen en voor zichzelf kunnen verschonen.

Een ogenblik heb ik me afgevraagd of hij de draagwijdte van zijn woorden wel begreep maar hij bleef overtuigd klinken de hele tijd en ook bezonnen, zoals wijze, oude mensen spreken die al aankijken tegen de muur die opdoemt waar het leven aan zijn eind gekomen is. Het is niet talmen wat hij doet maar wikken en wegen.

- Zij beschikken over de macht om elke kritiek in de kiem te smoren, zij doen met andere woorden wat zij willen en die willekeur komt aan het licht waar zij tekeer gaan en zonder vorm van proces doch in de volle openbaarheid datgene voltrekken wat nimmer het licht mag zien.

Het gelijkt op orakelen wat hij doet maar met het verstrijken van de minuten word ik gewaar hoe dit niets dan bedachtzaamheid is en speuren naar middelen om het gezegd te krijgen.

- Stel eens, zegt hij, dat die drugsboten helemaal geen drugsboten waren, want dat is een mogelijkheid, er bestaat geen enkele controle door derden over die zaken, en stel eens dat dit aan het licht kwam: zou men dan spreken over misdaden en moorden?

- U hoeft mij niet te antwoorden, zo voegt hij er meteen aan toe, want ik ben nog niet uitgepraat, ik ben er namelijk van overtuigd dat hier drugstrafiek in het geding is maar dat is niet het punt: het punt is dat als men

dat zou ontdekken, men zou geneigd zijn om te spreken over een rechtmatig handelen maar dat is het nu eenmaal allerminst. Men moet begrijpen dat alleen een oorlogslogica deze handelwijzen in staat is te verschonen en dat wil zeggen dat daar geen ander recht dan dat van de sterkste speelt. Maar laat ik nu met de deur in huis vallen want onze tijd raakt snel op...

Hij draait het klankvolume van het radiootje een beetje hoger, leunt een weinig voorover om verstaanbaar te blijven en gaat dan door met zijn betoog.

- De tactiek die zich verraadt in de handelwijze voor de aanpak van de bestrijding van drugstrafiek is zoals ik al zei fascistisch van makelij en daarmee bedoel ik, om het allemaal zo kort mogelijk te houden, dat men aan niemand gaat vragen wat men al dan niet mag doen en, meer zelfs, dat men tracht om iedereen buiten zijn geheime zaakjes te houden. De mensen hebben er namelijk geen zaken mee, met het spel dat met hen wordt gespeeld, begrijpt u? Want zo denken zij gewis: zij zullen het u niet vertellen als zij het zo gepland hebben dat zij u zullen afmaken.

Zijn woorden verontrusten mij een beetje en hij knikt om te verduidelijken dat hij meent wat hij vertelt.

- U herinnert zich de coronatijd en ook die 'achterklap' op alsnog aan het licht gebrachte officiële documenten waar uitgelegd wordt hoe men de risico's voor wie vaccins krijgen toegediend verbergt in een mist van woorden? Het is niet onbelangrijk wat ik nu ga zeggen en daarom lees ik die paragraaf hier nog eens voor.

Hij haalt een papier uit zijn binnenzak alsook een leesbril, overhandigt mij dan de tekst en gebiedt mij hem zelf voor te lezen.

– Ik weet dat u de tekst kent, zegt hij, maar ik wil dat u hem nogmaals voorleest, klaar en duidelijk, want dit is van groot belang. Het gaat erom dat men mensen ertoe brengt dat zij uit eigen beweging naar de slachtbank trekken: men vraagt hen om hun toestemming te geven tot medische handelingen die in plaats van hen te genezen, hun dood kunnen betekenen. Lees maar meteen de laatste zin voor, onder 'Results of the study', ik heb het in de marge aangestreept!

Ik neem het stukje papier van de heer Van Togenbirger aan en lees de tekst voor: *"This risk is sufficiently obscured in clinical trial protocols and consent forms for ongoing COVID-19 vaccine trials that adequate patient comprehension of this risk is unlikely to occur, obviating truly informed consent by subjects in these trials."*[39]

- Dank u wel. Moord met voorbedachten rade, toch? Want u dient te weten wat dit risico in wezen inhoudt, waarschijnlijkheid is immers niet zomaar een abstractie, ziet u? Als ik zeg dat u een kans van één op honderdduizend hebt om te overlijden als u voor een zekere behandeling kiest, dan kunt u misschien denken dat

39https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33113270/ . Zie ook: J. Bauwens, *Panopticum Corona*, pp. 905-906: https://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf

u relatief veilig bent maar de waarheid is dat dit betekent dat er voor elke honderdduizend mensen die dat doen, één echte dode valt te betreuren. Dat zijn tien doden op een miljoen; dat zijn tienduizend lijken op een miljard en er zijn acht miljard mensen op deze aarde. En nu kunnen we misschien verder praten.

– Ziet u, zo gaat hij onmiddellijk door: ik besef dat men van hogerhand niet wenst dat er aldus wordt gesproken omdat dit roet in het eten gooit van wie er op gebrand zijn om de massa als een bron van inkomsten te gebruiken. Noteer dat men in die termen denkt: massa, zo zegt men, en dat geeft de valse indruk dat het niet om mensen gaat, dat het gaat om zaken waarvan er genoeg zijn, of zelfs teveel, en dat het niet zo nauw steekt. Maar dat zijn grove leugens want het gaat om u en ik, het gaat om uw ouders en om uw kinderen. Begrijpt u dat goed? Maar loop niet weg want ik ben nog niet aan het eind van mijn Latijn, ik zweer dat ik het zo kort mogelijk houd.

Hij neemt het papiertje van me aan en stopt het terug in zijn jaszak, kijkt me doordringend aan en vertelt verder.

- 'Informed consent' of toestemming met zaken waarover men goed dient ingelicht te worden, zoals de wet het immers voorschrijft, bestaat niet meer, met dank aan de heerschappij van het bedrog. Maar als u dacht dat dit het einde is, dan bent u stekeblind zoals bijna iedereen vandaag, want het laten ondertekenen door de betrokkenen van hun terdoodveroordeling is een stap

die voortaan gewoon wordt overgeslagen. Dat gebeurde in het nazitijdperk, zoals u wel weet, maar het gebeurt vandaag opnieuw, en als het algemeen bekend zal worden, zal het kwaad allang geschied zijn. Fascisten handelen nu eenmaal achter onze ruggen om, zij bedisselen hun plannen in de hoogheidswaanzin welke mede een gevolg is van de heroïne of de heldendrugs welke zij gulzig snuiven op hun festiviteiten, of denkt gij dat de paradijsjes van de machtigen der aarde waarvan nu en dan wat uitlekt om dan gauw weer in de doofpotten van de geschiedenis te verdwijnen, zich daar tevreden stellen met een profijtig pilsje, laat het nog een heel goed wijntje zijn? Glinton in een jurk, Tremp in het gezelschap van minderjarige meisjes, in de club van de nog gauw monddood want dood gemaakte topgangster die Hepstein heet? Denk u echt dat zij een frisse pint gaan pakken zoals ook u en ik doen als de molens draaien op het plein en als de wieken waaien en het kermis is voor groot en klein? Heroïne, cocaïne, en misschien nog heel andere drugs waarvan wij nog nooit hoorden, genotmiddelen welke zoals ook alcohol doet maar dan in een nog veel grotere mate, de gebruikers naar het hoofd stijgen en in de waan brengen dat zij goden zijn? Immers, gedragen zij zich niet als goden, die zonder vorm van proces mensen afmaken?

- Niet zomaar afmaken, zult u zeggen, want het gaat over drughandelaars en dat zijn criminelen, maar ik zei het al dat dit helemaal niet ter zake doet want voor hetzelfde geld vermoorden zij wie hun machtsstreven in

de weg staan of wie de klokken luiden over wat zij doen, begrijpt u?

- En denk vervolgens eens goed na over de middelen die hen ter beschikking staan, alsook over wat in andere dictaturen reeds gebeurde, zo gaat hij verder: de macht van in de eerste plaats het medische bedrijf is ronduit griezelig. U weet dat een eeuw geleden Aldous Huxley daarover al fantaseerde met zijn *Brave New World* maar de werkelijkheid, mijn beste, overtreft, zoals onze goede vriend William Shakespeare al wist, de stoutste fantasie en dat is in deze zaken helemaal niet anders.

Nu neigt hij zich voorover zoals mensen doen die absoluut niet willen dat buitenstaanders ook maar iets opvangen van wat zij gaan vertellen.

- Het is geen geheim meer dat men over zowat iedereen zowat alles weet, nietwaar? En wat anders denkt u dat men doet met die gegevens dan ermee spelen zoals de armen spelen met de kaarten van verdriet? De kaarten van plezier in het spel van de machtigen der aarde, mijn allerbeste... en laat ik u nu eindelijk wat verklappen.

- U gaat naar de dokter voor een routineonderzoek waartoe u uitgenodigd werd of niet, dat speelt geen rol, en u denkt dat u gezond bent, totdat u terug moet voor de uitslag. Het verdict luidt 'ernstig ziek', u weet wel hoe men dat nu noemt, niemand die er zal tegen protesteren, men doet alsof men alles in het werk stelt om het te voorkomen en om het te genezen. Maar u hebt nog

een kans, zo wordt u althans gezegd, met een zekere behandeling en u gaat terug, u laat zich behandelen maar wat u niet weet en ook niet weten wil, is dat u pas dan en uitgerekend onder het voorwendsel van een geneeskundige behandeling, ziek gemaakt wordt. U wordt bestraald en op de koop toe vertelt men u dat u bestraald wordt en aldus wordt u ter dood veroordeeld. En vertel mij niet dat dit niet kan want het gebeurde in de nazitijd op grote schaal en die tijd is nu terug met een fascisme om u tegen te zeggen.

- Wie met de massa bezig zijn, bekommeren zich niet om mensen, zoals wie de volksgezondheid willen dienen, dit zullen doen ten koste van uw en mijn gezondheid omdat er nu eenmaal minder zieken zullen zijn waar zij worden uitgeroeid, begrijpt u? Inderdaad, daar waar de zieken worden uitgeroeid, blijven alleen gezonde mensen over en zegt men dat het volk als zodanig ook gezonder is, terwijl men helemaal vergeet dat gezondheid een eigenschap is van levende lichamen en allerminst een eigenschap kan zijn van aantallen. Kent u het bollenprobleem? Het is een bijzonder misleidend probleem uit de wiskunde en het handelt over witte en zwarte bollen die blindelings uit een vat worden genomen, ik ga het hier niet uit de doeken doen, het gaat er alleen om dat de eigenschap van het wit of zwart zijn, welke wel kan toegekend worden aan elke bol apart, helemaal geen eigenschap kan zijn van het geheel van alle bollen. Om die reden is ook de zogenaamde volksgezondheid een wanbegrip. Voor de dwaas Hitler die nu samen met zoveel andere fascisten opnieuw veraf-

good wordt door velen, was de volksgezondheid ermee gediend als men de artsen verving door beulen omdat op die manier de zieken heel wat sneller en ook makkelijker verdwenen. Dezelfde dwaasheid wordt begaan in communistische systemen die immers stellen dat het algemeen belang primeert boven dat van de enkeling. U moet daar eens over nadenken.

- Ik ben niet uitverteld, maar mijn leeftijd verbiedt mij helaas om dit gesprek nog voort te zetten. Misschien tot een andere keer? Het was mij een waar genoegen.

- Het genoegen was helemaal aan mijn kant. Mag ik u nog het beste wensen?

- Insgelijks...[40]

40Tekst d.d. 22 december 2025.

De worm en het Kerstekind

Het was naar zijn eigen zeggen de grootste angst van de filosoof Jaap Kruithof die toentertijd door menigeen en heel terecht 'het geweten van Vlaanderen' werd genoemd, dat de democratie, ontegenzeggelijk de 'minst slechte van alle staatsvormen', op een keer wel eens een gek aan het roer zou kunnen brengen van het schip dat onze wereld is. En vandaag is het zo ver.

En hoe het zo ver is kunnen komen? Via sluipwegen, uiteraard. Dat antwoord is kort maar het benadert misschien wel de waarheid. Trump is altijd al een extravagant figuur geweest maar pas na zijn verkiezing tot volgens sommigen de machtigste man op aarde - en dat is naar de vierde zin van de vierde paragraaf van de tweede brief aan de Korintiërs “de god van dit tijdperk” - blijkt die zich te ontpoppen tot een entiteit die wel uit een sprookjeswereld lijkt te komen. Trump lijkt onwaarschijnlijk en wel in die mate dat, mocht op een dag aan het licht komen dat hij helemaal niet bestaat doch een plastieken pop is die via hightech werd bestuurd door een leger volksmanipulatoren bijgestaan door de meest gesofisticeerde A.I., het zou misschien helemaal geen verwondering wekken.

Alvast alles - en vooreerst het gestaag uitlekkende chantagemateriaal - wijst er op dat de man in kwestie “a puppet on a string” is in de betekenis van een door (onbekende?) derden bestuurde eigenaar van omzeggens alle wereldse macht. Dat kenmerk werd sinds de

oudste tijden toegeschreven aan de duivel, ook nog getypeerd als de niet-persoon bij uitstek. En in de nieuwste tijden blijkt dat men er toentertijd niet zo heel ver naast gegokt heeft.

Personen dragen een verantwoordelijkheid, men kan hen ter verantwoording roepen voor wat zij doen, men kan hen vragen waarom zij iets doen en zij dienen daarop een antwoord te kunnen geven, zo niet worden zij beschouwd als onverantwoordelijk, onvoorspelbaar ook en gevaarlijk en dan moeten zij op het matje worden geroepen, zij moeten verschijnen voor een rechter. Vandaag proberen vooral de machtigen onder de mensen de verantwoordelijkheid voor hun beslissingen en voor hun daden steeds vaker af te schuiven op niet-personen, zoals massa's, instituties, firma's of bedrijven. Die handelwijze heeft zelfs een specifieke logica in het leven geroepen, de zogenaamde paraconsistente logica, wat in feite een eufemisme is voor de volstrekt inconsistente logica, een logica die gelooft zich gedurende zijn proces voor een poos aan de eis van consistentie te kunnen onttrekken terwijl zijn werking alsnog berust op de afleidingsregels waarvan het fundament zich uiteraard nimmer aan die consistentie kàn onttrekken. Het alsnog opvoeren van het onmogelijke is daarom ook zoals elke leugen tijdelijk en vandaar wordt in de Heilige Schrift de duivel “de god *van dit tijdperk*” genoemd, dat het actuele tijdperk is. Dat de duivel de niet-persoon bij uitstek is, betekent dat hij zoals personen handelt doch zich direct na de handeling aan die

handeling onttrekt alsof een ander die gepleegd had, ofwel 'niemand'.

Handelingen hebben personen nodig om zich te kunnen voltrekken en daarom kunnen gebeurtenissen aan welke men niet vragen kan waarom zij bestaan en die men daarom als noodlottig bestempelt, niet het gevolg zijn van persoonlijke beslissingen of van vrije keuzes maar volgen zij noodzakelijk uit de hier beschreven demonische 'activiteiten'. En het is naar die onverantwoordelijkheid dat ook de door Kruithof gebruikte uitdrukking ter typering van de huidige wereld als een 'schip zonder stuurman' verwijst.

Onverantwoordelijkheid is immoraliteit bij uitstek, het is het zich onttrekken aan de openbaarheid van bepaalde zaken, het zich afscheuren van delen van het geheel; het is het doen alsof men niet tot het geheel behoort waarin men nochtans bestaat, het is het fundament van de 'compartimentering' die naar de inzichten van socioloog Abram de Swaan de misdaad faciliteert en hem tegelijk verbergt - de misdaad die zoals een dief in de nacht lichtschuw is, ook met 'licht' in de betekenis van 'verstand', omdat hij niet wil weten van zichzelf.

Die demonische consequentie van de democratie zat echter altijd al in de kiem van haar bestaan verborgen als een worm die haar ooit aan zou vreten, die haar van binnenuit zou verslinden, en wel in de anonimiteit van de stemming die de macht geeft aan de meerderheid, die de kwantiteit verheft boven de kwaliteit en die aldus aan de waarheid, de kwaliteit bij uitstek, de dood-

steek toedient. En dat is de sluipweg waarvan hoger sprake. Het is de weg van wie niet wandelen doch sluipen alsook besluipen, het is de weg der adders in het gras, die het gemunt hebben op de zwakke plekken van de levenden, om hen daar te bijten, hun gif in hun bloed te spuiten zodat het stremt, ront, verkilt, stolt - en hen aldus van het leven te beroven en naar de onderwereld te trekken waar zij heersen over de duisternis en de onwetendheid - een heerschappij die insgelijks van deze eeuw is en derhalve bijzonder tijdelijk, want reeds wordt de geboorte van de Waarheid aangekondigd.[41]

41Tekst d.d. 23 december 2025.

Van USA naar BSA

Waar de Vlaamse dramaturg Dirk Biddeloo zijn pantoffelheld laat zweren dat hij de afwas doet zoals hij dat ook heeft beloofd[42], zinspeelt hij op Aesopus' fabel over de vos en zijn (vergeefs begeerde) druiven die de troost van de minachting voor het onbereikbare verklaart.[43] Beide verhalen illustreren door hun behandeling van de omgang met frustraties de cognitieve dissonantietheorie[44] van de Amerikaanse psycholoog Leon Festinger, tevens de ontwerper van de drie jaar oudere theorie van de sociale vergelijking die aan de basis ervan ligt en die inhoudt dat mensen zichzelf bekijken

---

42"Als ik zeg dat ik de afwas doe, dan doe ik ook de afwas!"

43https://www.gutenberg.org/cache/epub/28/pg28.txt: *"The Fox and the Grapes: One hot summer's day a Fox was strolling through an orchard till he came to a bunch of Grapes just ripening on a vine which had been trained over a lofty branch. "Just the thing to quench my thirst," quoth he. Drawing back a few paces, he took a run and a jump, and just missed the bunch. Turning round again with a One, Two, Three, he jumped up, but with no greater success. Again and again he tried after the tempting morsel, but at last had to give it up, and walked away with his nose in the air, saying: "I am sure they are sour." It is easy to despise what you cannot get."* (Editor: Joseph Jacobs, 1992).

44Cognitieve dissonantie is een begrip uit 1957 van Leon Festinger en beduidt de onlust veroorzaakt door psychosociale onverenigbaarheden. Men tracht die op te heffen door middels herinterpretatie een zekere consonantie ter zake te herstellen teneinde de consistentie binnen de persoonlijkheid terug te winnen.

door andermans ogen. Verschil veroorzaakt onlust en dwingt tot gelijkmaking. Het vreemde bedreigt en frustreert en de frustratie houdt aan totdat de bedreiging wijkt.

Maar dat verschil frustreert pas waar men voor die anderen de duimen moet leggen; waar men beter af is, verschaft dit verschil plezier en zo lijkt geluk een zaak van sociale vergelijking: niet het verschil zit ons dwars maar wel het beheerst worden door anderen daar dit ons met zelfverlies bedreigt. De actuele politiek van Festingers geboorteland is een toelichting bij zijn bevindingen van driekwart eeuw geleden.

Inzake de politieke situatie oppert zich een in feite eigentijds probleem dat zich laat benoemen als het onvermogen om met frustraties af te rekenen op een andere manier dan door de vernietiging van datgene waarvan men verschilt.

Aldus in het geding is, alle schone schijn ten spijt, een onkunde om met anderen handel te drijven, een onvermogen tot communicatie, een tekort aan aanpassingsvermogen, kortom: een schrijnend gebrek aan intelligentie. Het probleem van de huidige Amerikaanse politiek bestaat in niets anders dan in het feit dat daar nu nitwits aan de touwtjes trekken en uiteraard maken die er een zootje van, zij voeren Plato's fabel op over het narrenschip.

Narren aan het roer, een onvermijdelijk gevolg van nepotisme. Vriendjespolitiek duidt op het onvermogen om te delegeren of dus op dictatuur: macht wordt uit-

gedeeld aan lui op wie men vat heeft terwijl zij toekomt aan wie bekwaam zijn om de problemen aan te pakken.

Die bekwaamheid is nochtans voorhanden maar zij wordt geminacht zoals de druiven door de vos omdat men ze zelf missen moet. Zo komt het dat men dan niet alleen degenen minacht door wie men overtroffen wordt maar tevens versmaadt men hun eigenschappen of dus de dingen die hen beter maken. En het behoeft geen betoog dat dit nergens anders uitmonden kan dan in de reinste Barbarij.[45]

45Tekst d.d. Kerstavond 2025.

Inbrekers forceren

Inbrekers forceren het deurslot en komen je woonst binnen in het midden van de nacht; als je het merkt, zijn ze allang met de noorderzon verdwenen en ben je alles kwijt. Ze laten zichtbare sporen na die nauwkeurig opgetekend worden door de speurders van de politie, ofschoon de pakkans amper tien percent bedraagt en het duurt nog een hele tijd vooraleer je alles weer op een rijtje hebt, in de kamers van je huis maar ook in je hoofd, want het voorval heeft enkele van je zekerheden doen sneuvelen en je gevoel van veiligheid kreeg een flinke deuk. Er volgen slapeloze nachten, je bent bang om alleen te zijn of om je huis nog te verlaten, er wordt nagegaan of de daders bekenden kunnen zijn en de onwetendheid reikt allerlei scenario's aan met daarbij passende verdenkingen. Het duurt nog een hele tijd voor de storm in je hoofd gaat liggen, al dan niet dankzij psychologische bijstand maar helemaal vergeten doe je het waarschijnlijk nooit. Zo gaat het nu eenmaal met inbraak, die nota bene jaarlijks één van elke honderd woningen treft.

Maar er bestaan ook andere vormen van inbraak, die niet de voordelen hebben die woninginbraak wél te bieden heeft. Want geef toe: meestal wéét je ook dat er bij je ingebroken werd, vooreerst omdat bezittingen weg zijn en er specifieke schade kan opgemeten worden. Er zijn ook inbraken waarover je helemaal onwetend blijft. En die zijn meestal een stuk gevaarlijker, zoals ook ziekten gevaarlijker zijn waarvan je niet weet

dat je ze hebt. Schrammen kun je zien en daar past altijd wel een pleister op maar microben beroven je ongemerkt van je gezondheid en krijg je het euvel alsnog in de mot, dan is het veel te laat voor een remedie.

Aan sommige vormen van inbraak valt helemaal niets te verhelpen, om te beginnen omdat ze niet als zodanig geboekstaafd staan en daartoe behoren de gevallen waarbij de inbrekers je open en bloot op de huid komen zitten en daarvan bestaan een eindeloos aantal varianten. De politie krijgt dagelijks klachten van lui van wie geld, juwelen of nog andere valuta afhandig werden gemaakt en als hen dan de vraag gesteld wordt hoe dit kon gebeuren, moeten zij bekennen dat ze het allemaal eigenhandig hebben weggegeven. Ze hebben de inbreker die een smoes vertelde, er zelf in gelaten, ze hebben hem of haar een kopje koffie aangeboden, het relaas van zijn voorgewende ellende aangehoord en hem vervolgens met een gulle gift tevreden gesteld. “Anders kreeg ik hem niet buiten, meneer”, zo luidt dan de uitleg die uiteraard van geen tel kan zijn. En nog lastiger wordt het als de dieven verwanten zijn die men immers niet wil of niet kan aangeven. Blij zijn dat men niet veel méér kwijt is en beter opletten in het vervolg, zo luidt de vriendelijke vermaning waarmee de beroofden vrede moeten nemen, zij zijn dan “gezet zoals een puit op een wegel”, zoals de volksmond het zegt.

Edoch, vandaag is diefstal bijzonder sluw geworden, de middelen om mensen van hun hebben en houden te ontdoen, zijn gigantisch en in tijden van crisis moet de

bestrijding van die zaken achterwege blijven door personeelstekort. Daarvan hebben rovers niet te lijden, zij werken met aannemers, onderaannemers enzovoort en zelf worden zij nooit opgepakt.

Zo is de superdief van deze tijd misschien wel de baas van het machtigste land op aarde en hij onderscheidt zich in bijna niets meer van pakweg Dzjengis Khan, Napoleon of Nero en misschien is hij nog wel het best te vergelijken met figuren zoals Luckey Luciano of Al Capone. Wij laten in het midden wie hij dan wel mag zijn maar dat de man de beschikking heeft over vrijwel al het goud van deze wereld, heeft hij uiteraard allerminst te danken aan zijn noeste arbeid want, ga maar na, die kerel heeft nog nooit zijn handen vuil gemaakt, al zal er wellicht wel bloed aan kleven.

Wij krijgen wel de indruk dat het om een noeste werker gaat omdat wijzelf, en dat wil zeggen alle acht miljard verminderd met een zeker percentage opportunisten, al ons hebben en houden aan ons zweet te danken hebben. Wie niet kan werken, kan misschien wel heel tijdelijk overleven maar wie wat bezit verzamelde, heeft daarvoor ook moeten knokken. Rijkelui worden om die reden bekeken voor eerlijke en hard werkende mensen maar vaker zijn zij geen van beide. In deze wereld wordt de rode loper uitgerold voor topgangsters en worden eerlijke lieden weggezet als sukkelaars of, in de taal der gangsters, 'losers'.

Dat daad en misdaad kennelijk zo makkelijk in elkander overlopen en dat het verschil tussen de brute inbre-

ker en de onschuldige huidzitter of aftroggelaar vaak bijna fictief is, moet men wellicht wijten aan het feit dat alle mensen in oorsprong kinderen van dezelfde Eva zijn. De almacht van de oermoeder en de eenheid met haar nageslacht maakt alle grenzen flou maar die worden meteen opnieuw ingesteld middels het principe van het privaatbezit, de ware oorsprong van het kapitalisme.

Met het matriarchaat als origine der culturen en daarin de eenheid van de moeder met het kind, is haar almacht verzekerd maar evengoed het bestaan van haar rivaal die grenzen trekt waar er oorspronkelijk geen waren, en dit middels wetten die van kracht zijn dankzij de werkelijkheid van het geweld. Die twee kunnen een huwelijk aangaan en zo ontstaat bijvoorbeeld wat men de maffia heeft genoemd.

Daarbij vormen de kinderen van de almachtige Eva een familie en zij dwingen de tegenstander die het kapitalisme belichaamt op de knieën door hem zijn geld afhandig te maken. Als troost krijgt hij op het toneel van de wereld de rol toebedeeld van de heerser die hij echter allerminst kan zijn, hij moet immers gehoor geven aan de instructies 'van hogerhand' - van de almachtige. Zijn koningschap over de aarde wordt een kostelijk toneel, zijn macht een luchtkasteel. De zaken die er echt toe doen, spelen zich af achter de schermen en daar gaat het effectief om een strijd op leven en dood, al bespaart men de tinnen soldaatjes de dracht van de kennis van de ware toedracht van die allergruwelijkste feiten. Ga het maar na, zo fluistert Omsk Van Togenbirger

het ons van op zijn tot een gammele kruk herleid spreekgestoelte toe: ik kan het niet dikwijls genoeg herhalen, “Krieg und Leichen, die letzste Hoffnung der Reichen.”[46]

46Tekst d.d. 25 december 2025.

Geschoeid op de leest van de communistische dictatuur

Vandaag wordt de link gelegd van het Trumpisme met het beruchte Mccarthyisme waarover wij al moesten berichtten op 22 september l.l. naar aanleiding van enkele publicaties van die datum over het onderwerp in een... Sri Lankaanse krant.[47] Kennelijk kan men het zich minder vlot veroorloven om de waarheid te vertellen op de plek van onheil dan om dat te doen van op een veilige afstand, een afstand in de tijd maar evengoed een afstand in de ruimte. Want veilig is het niet om in de onmiddellijke aanwezigheid van de crimineel zijn daad als misdaad te benoemen: de wet van het lijfbehoud gebiedt de dader om wie zich daaraan wagen, *stante pede* dood, zo niet monddood te maken en het waarachtige relaas door een spectaculaire Hollywoodproductie te vervangen.[48]

Wie *Wikipedia* erop naslaan, vinden onder Mccarthyisme een uitleg over wat ook wel de 'tweede rode schrik' genoemd wordt, de golf van onbewezen verdachtmakingen in de V.S. in de jaren 1930 tot 1950 van ver-

47https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3360065

48Zie ook: Noam Chomsky en Edward S. Herman, *Manufacturing Consent. De politieke economie van de massamedia*, vertaling naar het Nederlands door Jan Reyniers, Epo, Berchem 2025. Oorspronkelijk: *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*, Pantheon Books, New York 1988.

meende sympathisanten met het communisme tegenover wie de V.S. geheel ongrondwettelijk agressie gebruikte.[49] Vergelijk opnieuw met de eerder aangehaalde (2600 jaar oude) fabel van Aesopus over de troost van het misprijzen voor wat men niet bereiken kan.[50] Het communisme werd immers gedemoniseerd terwijl de Sovjets in een alliantie met het Westen Hitler versloegen, een vrijheidsstrijd waaraan bijna dertig miljoen Russen (de helft van het totale aantal gesneuvelden van de Tweede Wereldoorlog) het leven opofferden. In die tijd bouwden de Russen een atoombom (1949), kwam in China Mao aan de macht (1950) en startten de V.S. een oorlog tegen Noord-Korea (1950). De emancipatie van de vrouwen en de strijd tegen kinderarbeid en slavernij werden als 'communistisch' weggezet en derhalve als verwerpelijk (de omgekeerde wereld!) zoals ook nu onder Trump opnieuw gebeurt, en wel met geen ander doel dan de voorrechten van de superrijken te vrijwaren en de armen geheel straffeloos om te kunnen brengen - het beoogde van elke kapitalistische structuur. De Amerikaan lijkt niet te beseffen dat hij aldus een dictatuur van communistische makelij invoert met een paranoia die doet denken aan het Roemenië van Nicolae Ceaușescu, alleen omvat het speelterrein daarvan dankzij een (al dan niet vermeende) militaire overmacht heden de hele wereld.[51]

49https://nl.wikipedia.org/wiki/Mccarthyisme
50I.e. de fabel van de vos en de druiven - zie onze tekst getiteld *"Van USA naar BSA?"*: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3362307
51Tekst d.d. Tweede kerstdag 2025.

Kerst heeft een prijs

Samenhangend met de cognitieve dissonantietheorie van Leon Festinger is het verschijnsel van de groepsaffiliatie of het zich aansluiten bij een groep zonder dat daar goede redenen voor bestaan. Dit laatste is van belang want zolang er goede redenen zijn om zich aan te sluiten bij een groep, is er met affiliatie niets mis, doch van zodra die goede redenen ontbreken, kan men spreken over groepsdruk en over persoonlijke vrijheidsbelemmering.

Groepsdruk kan geïnduceerd worden in functie van zekere vormen van 'misdaad', wat reeds het geval is bij reclame, mode en ideologisering en het blijkt moeilijk en soms zelfs bijna onmogelijk om daaraan te weerstaan. Denk maar aan een groep met een leider die het voortouw neemt in het belachelijk maken van een groepslid: waar externe controle ontbreekt, blijkt iedereen met de groep mee te doen, ook al gaat het slachtoffer in kwestie eronderdoor.

Is de leider bovendien een 'echte' leider, zoals een leraar op school of een president, dan is het zaakje fataal. Doet het slachtoffer zijn beklag bij papa, dan bestaat de kans dat papa de leraar gelooft en niet zijn kind. Tijdens de hoogdagen van de katholieke kerk konden op die manier de geestelijken hun gang gaan; bij kindermisbruik werden hun slachtoffers niet geloofd en zelfs vaker geestesziek verklaard.

Dat is overigens nog steeds het geval in fundamentalistische vormen van religie en voor de slachtoffers is het begrijpelijkerwijze bijzonder traumatiserend omdat zij zich realiseren niet langer veilig te zijn en nooit veilig geweest te zijn: het veiligheidsgevoel is voor hen voortaan een waan en zij ontwikkelen een levenslange onrust die dan geheel onterecht paranoia wordt genoemd, wat het trauma alleen maar erger maakt.

De hele wereld is getuige hoe vandaag voor de leiders van het volgens sommigen machtigste land de rode lopers worden uitgerold door ons, ook als zij op pad zijn om ons tot op het bot te pluimen en Navosecretaris-generaal Rutte gedraagt zich daarbij als een knipmes. De demoraliserende invloed van dat gedrag op de hele bevolking kan maar moeilijk worden onderschat: men is getuige van het voortaan onmiskenbare feit dat de leiders van het land waarvan men het burgerschap heeft, geen leiders zijn doch vazallen en wel vazallen van figuren die leven van diefstal, leugens en bedrog en door wie men straffeloos gechanteerd wordt. Men wordt zich bewust van het feit dat de moraal waarin men werd opgevoed en die de eerlijke arbeid in dienst van de gemeenschap prijst, een fabeltje vanjewelste is.

Jan met de pet ziet nu eens en voorgoed dat hij elke dag om vijf uur opstaat en elke avond weer afgebeuld thuis komt om de wapens te betalen waarmee als de tijd daartoe rijp bevonden wordt, alle jannen met de petten elkaar moeten gaan verminken, zo niet uitmoorden, aan een front dat wordt gecreëerd door die 'leiders' in de vorm van een lijn op een landkaart. Absurder kan

het niet maar het gebeurt telkenmale opnieuw en wel zonder enige vorm van protest omdat men vreest voor uitsluiting uit de groep. Dat is groepsaffiliatie.

Vrijheid of zelfbevrijding worden, zoals enkele artikels eerder aangehaald uit een boek van Paul Verhaeghe, betaald met de minimumprijs van de eenzaamheid. Dat geldt voor verzet tegen elk gedrag dat met groepsaffiliatie geassocieerd kan worden en dezer dagen hebben wij het voorbeeld van de kerst. Trump gebiedt: “Vanaf nu wensen we elkaar opnieuw een Merry Christmas!” Ik zie het ons al doen in koor en Rutte doet het ons allen voor.[52]

52Tekst d.d. 24 december 2025.

Exponent van de dubbele moraal

Heiligheid trekt aan maar dat het vaak schijn is en derhalve slechts een verlokkingsmiddel, hoeft, enkele feiten in acht genomen, helemaal niet te verwonderen. Het aas dat wordt uitgeworpen voor de vis is voorbeeldig voor de praktijk van de verleiding welke een eufemisme is voor misleiding: honger zorgt ervoor dat de vis een feestmaal ziet verschijnen en het komt derhalve bij het onschuldige beestje helemaal niet op om te gaan denken dat achter de taart een ijzeren haak wacht die zo meteen zijn verhemelte zal doorboren om hem met een ruk op het droge te trekken, waar hij binnen de kortste keren de verstikkingsdood sterft.

De vijand van de vis maakt gebruik van zijn kennis van de behoeften van zijn prooi alsook van diens onwetendheid omtrent het gevaar dat hem fataal zal worden en het komt niet bij de jager op om ook maar een greintje medelijden te gaan koesteren met het arme dier: zoals voor de vis het gevaar overschaduwd wordt door diens honger, zo ook overschaduwt de honger van de jager een eventuele zin voor een greintje altruïsme. Bovendien is er het feit dat altruïsme, behalve dan voor vegetariërs of veganisten, over de grenzen van de soort heen voor het merendeel onder ons als misplaatst wordt ervaren of dan toch als helemaal geen must.

In de geschetste, vrij natuurlijke gang van zaken loert op de achtergrond een dubbele moraal waarvan de ene vleugel aangedreven wordt door betrachtingen die aan

de andere tegengesteld lijken: het stillen van de honger is een lovenswaardige activiteit in dienst van het leven en derhalve alvast op het eerste gezicht onverenigbaar met, en zelfs tegengesteld aan het ombrengen van andere levende wezens. Maar de moraal achter de jacht snijdt pas hout zolang die voor het eigen leven een absolute noodzaak is.

Respect voor ander leven en dan zeker respect voor soortgenoten is geboden zolang die ons niet naar het leven staan. Het ombrengen of zelfs maar het benadelen van anderen om de eigen luxe te maximaliseren is misdadig, alleen al omdat luxe en preferenties, en wel zeer in tegenstelling tot noodzaak en behoeften, helemaal geen grenzen kennen. Waar een slokop ongeremd zijn gang kan gaan, houdt hij niet op met het elimineren van anderen totdat zij allemaal 'vernietigd' zijn.

De dubbele moraal bestaat niet alleen inzake de jacht maar hij is een alomtegenwoordig gegeven. Klinisch psycholoog Paul Verhaeghe bespreekt het fenomeen waar hij de opsplitsing hekelt tussen liefde en drift, welke nogal wansmakelijk uit de hoek komt waar mannen de redder willen uithangen ter gelegenheid van hun prostitueebezoek: zij willen zogezegd de vrouw in kwestie, waarop ze hun lusten botvieren, redden van een bestaan als hoer om, alle dierlijkheid van hun gedrag ten spijt, alsnog zichzelf als supermens of held te kunnen wegzetten.

Het aperte gebrek aan elementaire eerlijkheid inherent aan de dubbele moraal etaleert zich heden wereldwijd

in de schurkenstreken van grote naties die middels verkapte dreigementen elke mogelijke kritiek smoren in de kiem. De leiders van de actuele wereldoorlog knipogen naar elkaar waar zij onder valse voorwendsels aan miljoenen mensen het leven ontnemen uit louter persoonlijk winstbejag want zij houden een oorlog aan de gang om hun wapens te kunnen slijten met aan de beide zijden van het front de allang versleten smoes van de strijd tegen 'de vijand'. Die smoes wordt door de slachtoffers ervan zelf beleden zoals bij uitstek door onze navobaas, eveneens om redenen van persoonlijk profijt. Maar weet: tegen die gang van zaken zal eerlang en vanuit de basis een wereldwijde opstand ontstaan zoals nooit voorheen geschiedde.[53]

53Tekst d.d. 27 december 2025.

Op de dag van de onschuldige kinderen

Een snaar wordt aangespannen door aan de twee uiteinden te trekken en dat gebeurt in exact tegengestelde richtingen en uiteraard ook met exact dezelfde trekkrachten maar alleen daardoor komt er spanning in de snaar, kan zij worden getokkeld en zal ze trillen en eventueel verbonden met een klankkast muziek maken. Die snaar kan model staan voor de democratie of die staatsvorm waarbij het volk regeert door zijn verkozen vertegenwoordigers. Een regering wordt gevormd met ruimte voor een oppositie, en de twee staan samen borg voor de productie van betekenisvolle geluiden in het parlement.

De tegengestelden zorgen ervoor dat alles in het juiste midden blijft en waar een van de twee partijen het laken naar zich toetrekt en de andere verbiedt of uitsluit, springt de snaar. Kritiek is van levensbelang voor de democratie zoals ook zonder gesprekspartner een gesprek onmogelijk is. Zonder kritiek geen groei of verbetering omdat kritiek de essentie is van onderwijs: de muziekpedagoog die de leerling het meesterschap bijbrengt over zijn instrument, doet niets anders dan hem op zijn fouten wijzen, keer na keer, en alleen met die dialogische methode wordt uiteindelijk het beoogde resultaat bereikt: een correcte uitvoering van de partituur. Sturen is voortdurend bijsturen en dit automatisme wordt beheerst door elke chauffeur. Waar bijsturing en kritiek ontbreken, dreigt binnen de kortste keren stuurloosheid, met alle gevolgen van dien.

Kritiek wordt gegeven door zogenaamde 'tegenstanders' maar in acht genomen de essentie van kritiek, kunnen tegenstanders de beste medestanders zijn. Het onmogelijk maken van kritiek door zijn tegenstanders te liquideren, resulteert heel vlotjes in het verlies van zijn kwaliteiten. Immers, de eigen lof die dan overschiet, zal uiteraard leugenachtig en onbetrouwbaar zijn en per definitie uitgaan van lieden die het tegendeel beogen van wat opvoeders en leraren doen omdat vleiers niet het welzijn maar de overheersing van de gevleide op het oog hebben en derhalve niets anders dan zijn ondergang. Wie hun 'tegenstanders' uitschakelen, worden om die reden een speelbal van vijandelijke listen.

Terwijl zij meent zichzelf aldus te versterken, brengt de huidige Amerikaanse regering door de systematische uitschakeling van haar tegenstanders, door het demoniseren en het fnuiken van de oppositie, door het aan banden leggen van andere meningen alsook door irrationele angsten zoals onder meer xenofobie, het land en dat deel van de wereld dat zij pretendeert te vertegenwoordigen, in onmiddellijk gevaar. Het euvel schuilt in een fundamenteel onverstand omtrent het wezen van het denken zelf, dat een verinnerlijkte dialoog is, en in de miskenning van de waarde van het open debat waarop alle rechtgeaarde denken berust.

In historisch perspectief is het de Verlichting die in de achttiende eeuw een kentering veroorzaakte in het geestesleven dat bevrijd werd van het juk van de onwetendheid in zijn vele vormen. De weliswaar veeleisen-

de rede die het zelfbestuur mogelijk maakt, trad in de plaats van het blinde geloof en van de gemakzuchtige overgave aan de willekeur van dictators allerhande. De Verlichting herstelt met het vieren van de openbaarheid het recht en in de bestrijding van onverdraagzaamheid en discriminatie vormt zij de grondslag voor de geboorte van wat wij heden kennen als de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens waarvan het doel bestaat in het garanderen van een maximale vrijheid en derhalve van het geluk voor elke mens. Voor de mens van vandaag maar ook voor die van de toekomst. Zo ontstaat meteen een politiek van duurzaamheid en van respect voor het milieu zodat het nageslacht zich kan blijven handhaven.

Dat die kostbare historische verworvenheden welke zich verankerd hebben in stabiele maatschappelijke structuren die het leven schragen, eensklaps in het gedrang blijken te komen, vindt zijn oorzaken in een nepotisme dat resulteert uit de combinatie van vooral egoïsme, opportunisme, vleierij en uiteraard een beschamend gebrek aan fundamentele eerlijkheid, eigen aan de winzucht welke woekert in elk kapitalistisch systeem. Dat die ondeugden de wind in de zeilen krijgen, wordt versterkt door het feit dat de deugd verlamd wordt, de loef afgestoken wordt door de dreiging van een enorm geweld, door het bestaan van het juk van een disproportioneel gevaar, een zwaard van Damocles: de door menigeen maar kennelijk zonder gevolg met de vinger gewezen nucleaire vernietigingscapaciteiten van de grootmachten. Zij leggen een druk op de

wereld die mensen verhindert om vrijuit te spreken zodat het aan het licht komen van de waarheid bemoeilijkt wordt en het rechtvaardige handelen de strijd verliest tegen bedrog en winzucht.

Het gebeurt steeds vaker: hersenloze miljardairs die zichzelf in beeld wurmen en de politiek bepalen. Deze nitwit-betweters herschrijven de geschiedenis en de wetenschappen en ze bepalen onze agenda. Dubieuze en onbetrouwbare aftroggelaars omringd door lui van hetzelfde kaliber irriteren mateloos en gaan zo aan de haal met de aandacht en vervolgens met het bezit van iedereen. Tegen de tijd dat de mensen het spel doorzien, zijn ze oud en kunnen ze niets meer doen; hun plaats wordt ingenomen door kinderen die nog van toeten noch van blazen weten en die zich opnieuw door dezelfde roofdieren laten verslinden.

Het eigenaardige aan de hele zaak is dat die lui helemaal niets te vertellen hebben: ze werken zich naar het voorplan met steeds weer hetzelfde inhoudsloos gebrabbel opgeluisterd met applaus, fanfaremuziek en vlaggen, glitter, glamour. Zij bezitten alles maar zij zijn niets: achter het maatpak in de limousine en achter het gebrabbel zit helemaal niets meer. Zij zijn omhulsels zonder inhoud, namen zonder verantwoordelijkheid, lichamen zonder ziel. Hun topprestatie bestaat in de genocide.[54]

54Tekst d.d. dag van de onnozele kinderen 2025.

Handlangers van de duivel

Wat Trump wil, wanneer hij beveelt: “We will say Merry Christmas proudly again”, is niet het wederkeren van het christendom, getuige het feit dat de potentaat de armen alleen maar verjaagt en ook het rijkere deel van de wereld aanspoort om dat te doen; noch wenst hij een pact met de kerk te sluiten, die hij al belachelijk heeft pogen te maken met zijn imitatie van de paus - hij wil hooguit zelf paus zijn, ja, keizer! Wat de usurpator beoogt, is de vervulling van een prepuberale droom: de glitter en de glamour van een dennenboom die het *Guinness Book of Records* haalt alsook overdadige kerstdiners in zijn grootste balzaal aller tijden met als gasten en tafelgenoten zijns gelijken en trawanten: figuren zoals Vladimir Poetin, Kim Yong-un, Elon Musk en Mark Rutte.

Het is een schromelijke vergissing om lui die een religieuze overtuiging uitbazuinen zonder er ook naar te leven, anders te beschouwen dan als hypocrieten ofwel aanhangers van een dubbele moraal en de Nazoreeër zelf liet hieromtrent helemaal geen twijfel over: Hij verjoeg de farizeeën uit het sanhedrin en de handelaars uit de tempel; Hij spelde wie dachten Maria Magdalena te kunnen veroordelen, eens en voorgoed de les en Hij typeerde zijn volgelingen als degenen die hun rijkdommen uitdelen aan de armen die hij zalig predikte op een berg; Hij herhaalde dat zijn rijk niet van deze wereld is, welke wordt beheerd door de duivel zelf en begrijp

het goed: niemand kan met de Satan mee regeren zonder voor het kwaad een knieval te doen.

De volgelingen van Jezus van Nazareth verdienen alle respect en zo ook degenen die niet kunnen geloven in wat zij als sprookjes van de hand doen maar wie een geloof voorwenden zonder daarvan ook getuigenis af te leggen, weten van zichzelf dat zij bedriegers zijn, platte opportunisten en lepe commerçanten. Het is een absurditeit om de handlangers van de heer van deze wereld ernstig te nemen.[55]

55Tekst d.d. 29 december 2025.

Het koninginnenstukje

Een half miljoen mensen of tien percent van de arbeidsbekwame bevolking van het land zullen vanaf nieuwjaar hun werkloosheidsuitkering verliezen, wat een gevolg is van het zogenaamde 'koninginnenstukje' van de huidige rechtse regering die zich hiermee bekent tot de vleugel van extreemrechts. Tegen elke logica in gelooft die regering te mogen verwachten dat een derde van de van den dop geschrapten gauw werk zullen zoeken en vinden maar zelfs als dat het geval zou zijn, resten er dan nog driehonderdduizend mensen over wie de vraag hoe zij dan moeten overleven.

Wie elke dag zijn buikje rond kan eten, stelt zich geen vragen en in dat geval zijn zonder ook maar één uitzondering alle leden van de regering van dit land: zij genieten uitkeringen, noem het voor mijn part inkomens, om u tegen te zeggen, aangevuld met nog allerlei onkostenvergoedingen en fiscale voordelen. Zij beseffen niet dat jan met de pet het vandaag moet rooien met een bedrag dat allang niet meer volstaat om gezond van te eten: twee stukken fruit per dag, tenminste eens in de week vis, dagelijks verse groeten en melkproducten zit er voor de meesten onder ons niet meer in. Zij moeten winkelen in derderangssupermarkten die rijk worden van de verkoop van ronduit brol waarvan men alleen maar ziek kan worden. Naar geneeskundige zorgen kunnen zij ook fluiten en waar die alsnog voorhanden zijn, liggen zij buiten het bereik van heel wat mensen.

Mensen die zwak zijn, ziek of slecht te been, geraken niet tot aan het ziekenhuis dat weliswaar minimale dienstverlening garandeert maar dat uiteraard geen rekening kan houden met het probleem van het vervoer of met het gegeven dat de zieken dikwijls niet in staat zijn om uren in een lange gang hun beurt af te wachten tussen andere zieken van wie zij dan ook nog eens worden besmet met verkoudheden, longziekten en dies meer, wat maakt dat een volgende afspraak met de dokter afgebeld zal moeten worden, tenminste als zij telefonisch verbinding kunnen krijgen met de kliniek en als hun belkrediet de lange wachttijden overleeft.

Dat iedereen aan de slag kan in een maatschappij die de economie moet dienen in plaats van andersom, is een illusie omdat concurrentiebekwaamheid een ijzersterk zenuwstelsel vergt - bovenop de eis dat men ook voor al het overige verkeert in topconditie. Maar van de sportlessen in de schooltijd herinnert men zich dat een zeker deel van de klasgenoten 'zwak' is: buiten beschouwing gelaten of dat te maken heeft met erfelijkheid, met ondervoeding of met stress en ziekte, is dat een aan iedereen bekend gegeven. Wie niet sterk is, moet slim zijn, maar ook dat spreekt niet vanzelf: elke klas telt enkele knappe koppen maar een zeker fragment van de leerlingen kunnen gewoon niet mee en vandaag weet men dat dit meestal helemaal niet de schuld is van de kinderen die daarvan de slachtoffers zijn en niet de daders. Edoch, zonder een zeker intellectueel vermogen is men in deze concurrentiemaatschappij een vogel voor de kat en ook dat weet ieder-

een. Echter, bij de aflevering van koninginnenstukjes, doen de mensen alsof hun neus bloedt: zij kijken of zij onder de veroordeelden vallen en is dat niet het geval, dan trekken zij verder hun eigen plan en zien niet naar de anderen om.

De honderdduizenden mensen die in dit land vanaf overmorgen geen inkomen meer ontvangen, zullen aankloppen bij de zogenaamde openbare commissies voor maatschappelijk welzijn in de gemeente waar zij wonen want, de misdaad buiten beschouwing gelaten, missen zij elke andere keuze. In die commissies zetelen door het volk verkozenen en derhalve burgers die gehoor moeten geven aan de wensen van het volk. Maar die wensen zijn, zoals wij weten uit de cijfers, hoe langer hoe minder fraai. Immers, zowat de helft van de burgers stemmen voor extreemrechts dat de partijen van de onverdraagzamen verzamelt. Dat zijn degenen die niet verdragen dat de centen waarvoor zij hard hebben gewerkt, in handen komen van mensen die niet werken. Maar de OCMW's moeten hun geld halen bij deze onverdraagzamen, wat gebeurt door het heffen van belastingen en die zullen, dankzij het koninginnenstukje, uiteraard gelijk een raket de hoogte in schieten.

Wat aan de gang is, is de verplaatsing van de last van het steungeld van de staatskas naar de gemeentekassen. Dit lijkt op hetzelfde neer te komen maar te denken dat dit verschil niet zonder gevolg zal blijven, is wel bijzonder optimistisch gegokt. De werkende jan met de pet zal nu zeer zichtbaar zijn centen afstaan aan de niet

werkende jan met de pet die bijvoorbeeld zijn broer zal zijn, zijn neef, zijn zuster of zijn buurvrouw. Nog één stap in die richting en aan de familieleden van de niet werkenden zal worden gevraagd om in te staan voor het inkomen van de 'luiaards'.

Nu is genoegzaam bekend dat de solidariteit waarop onze maatschappij boogt, een bijzonder precair gegeven is dat alsnog bestaat met dank aan zaken zoals bijvoorbeeld de anonimiteit. Valt die weg, dan is gegarandeerd het hek van de dam. Frustraties, haat en ruzies zullen ongetwijfeld ongeziene proporties aannemen en binnen de kortste keren is een burgeroorlog aan de gang. We kenden al de Franse Revolutie en de Amerikaanse Burgeroorlog, om slechts die twee bekende gebeurtenissen te vernoemen - en moet het nog vermeld dat burgeroorlogen nog veel wreder zijn dan oorlogen tussen naties? - maar wat ons nu te wachten staat zal de bijtende spot aan het licht brengen die in de benaming van het 'koninginnenstukje' schuilt.[56]

56Tekst d.d. 30 december 2025.

Gastvrijheid

Wie door een wereldstad wandelt, wordt geconfronteerd met een grote variëteit aan mensen die allemaal op pad zijn. Onder hen is er de speciale groep van de toeristen, zoals zij genoemd worden, degenen die op toer of op tournee zijn. Deze mensen zijn in de stad niet thuis, zij zijn er op bezoek - te gast zoals men zegt.

Zoals het verhaal *Philemon en Baukis* van Ovidius (†17 P.X.) bewijst[57], is het aanbieden van gastvrijheid aan vreemden of bezoekers sinds oudsher een heilige plicht. Zij bestaat in het verschaffen van onderdak en voedsel, zodat de gasten zich thuis voelen en de eik en de linde die tot voor kort de toegang tot elk boerenhof sierden, herinnerden daaraan: in Ovidius' verhaal ontvangen twee oudjes buiten hun weten de goden Zeus en Hermes die hen voor hun gastvrijheid belonen, onder meer met hun metamorfose in deze twee elkaar eeuwig omstrengelende bomen.

Dat toeristen gasten zijn, is maar een halve waarheid omdat een gast een genodigde is, terwijl een toerist eigenlijk zichzelf heeft uitgenodigd: hij koopt de gastvrijheid die hij geniet. Met andere woorden wordt in het toerisme de gastvrijheid geperverteerd: zij is verworden tot handelswaar. Immers, in Ovidius' verhaal betuigen de gasten aan hun gastheren hun dank na de goede ontvangst maar in het toerisme dwingen de gasten met geld de gastvrijheid van hun gastheren af. Zij

57Publius Ovidius Naso, *Metamorfosen*, boek 8, 626-724.

stellen hen te werk en zo perverteren ze de rollen: zij zorgen ervoor dat zij hun gastheer niet hoeven te danken en dat, andersom, hij degene wordt die dank verschuldigd is.

De werkgever bedankt zijn werklieden niet: hij geeft hen een loon en zorgt er zo voor dat zij hem dank verschuldigd zijn. Het geld zorgt voor de vlekkeloze omkering van de plichten en de rechten maar dan wel tegen de prijs van de ontheiliging van elke menselijke onderneming die aldus tot een mechanische transactie wordt gedegradeerd.

Ook en vooral ter gelegenheid van allerlei festiviteiten lijkt de gastvrijheid tot een handel verworden, een ruilhandel in dit geval, een handeltje in relatiegeschenken, een geldspel waarvan alleen de mammon beter wordt, gereserveerd voor de bezittende klasse die hem dient en die de ontmenselijking van de wereld bespoedigt.[58]

58Tekst d.d. Silvester 2025.

Het slechte voorbeeld

Dat het huidige Amerikaanse regime (naast nog enkele andere) een tijdelijke plaag is die met nieuwe verkiezingen eventueel tot de niet allerfraaiste jaren van de geschiedenis zal gaan behoren, is een wat al te optimistische opvatting waarmee sommigen het gigantische probleem dat zich nu stelt, als opgelost beschouwen. Twee en misschien drie termijnen van telkens vier jaar Trump betekenen acht of twaalf jaar aan een stuk het enige en hoogst mogelijke voorbeeld voor een hele generatie van televisiekijkende kinderen in de V.S. en in een nog veel groter deel van de wereld. Niemand kan ontkennen dat de topgangster alle aandacht van zowat iedereen, dagelijks en de wereld rond, naar zich toe trekt en het is geen geheime vrees dat dit fataal zal zijn voor opgroeiende kinderen die dat voorbeeld immers zonder meer klakkeloos imiteren, als ook hun ouders dat al niet doen, wat zeker geldt voor zowat de helft van de opvoeders in de V.S. Want wat kinderen te zien krijgen tijdens hun cruciale vormingsjaren, zoveel is zeker, gaat er nooit meer uit. Nevermore.

Nu dient men zich eerst rekenschap te geven van het feit dat het maatschappelijke voorbeeld altijd een constructie is, een constructie van de machthebbers, met het oog op het behoud en de uitbreiding van hun macht. Zo bijvoorbeeld is de paus van Rome, het voorbeeld bij uitstek voor elke katholiek ter wereld, geen spontaan handelende persoon maar zelfs meer dan letterlijk 'a puppet on a string', een constructie van een in-

stituut dat zich handhaaft middels een heel leger van specialisten en dat nauwgezet alle voorschriften uitdoktert waaraan het toonbeeld of het voorbeeld dient te voldoen. Aan het decor van het hele santenkraam werd eeuwen gewerkt door de beste architecten, schilders en decorateurs die de mensheid ooit heeft opgeleverd; de verkleedpartijen die ermee gepaard gaan alsook de balletten die door de hele entourage opgevoerd worden, werden door genieën gecomponeerd; alle woorden die het Voorbeeld in de mond neemt, werden door de eeuwigheid zelf geselecteerd, gewogen en gekozen; kortom: het voorbeeld is een kunstwerk waaraan tallozen vijlen en schaven om het zo echt mogelijk te laten lijken, zo geloofwaardig mogelijk - wat uiteraard wil zeggen dat het een kostelijke leugen is.

De natuurpracht is geen leugen want het is geen menselijk maaksel en het is de grootste frustratie van elke schilder en van elke artiest zonder meer dat hij die nooit zal evenaren. De spontaneïteit van het kleine kind is allerminst een maaksel en dat geldt voor al wat onverbloemd en naakt is: dat en niets anders maakt dat de dingen schoon zijn, waar en goed. Het zijn pas de verkleedpartijen en de opsmuk die het schone perverteren; het is de hooggeleerde welsprekendheid die aan leugens vleugels geeft; het zijn de verzonnen verzen van papier die het Woord verbergen en gekunstelde muziek probeert het vogelengezang naar de kroon te steken. Maatschappelijke voorbeelden zijn telkenmale opnieuw constructies, weldoordacht, en met het oog op het wegkapen van de spontane menselijke bewonde-

ring voor al wat uit de hand van de Schepper komt. De blikken worden omgeleid, weg van het Licht, naar stegen vol met lampionnen, glitter en glamour, geschetter en gebrul, pruiken, ronkende titels en nog andere valluiken en valkuilen.

Zijn laarzen lappen aan het milieu is ontkennen dat men lucht moet inademen om te kunnen blijven leven. Parfum is wat de huidige heerser roemt. Het zal onze tijd nog wel duren, zo bazuint de egoïst het uit, en wat anders kunnen de kinderen daaruit leren dan dat hij hen gewoon laat stikken?

De vraag of men die voorbeelden moet blijven eren, vecht met de angst om af te moeten rekenen met de wraak van de duivel. Chantage immers is wat de massa in de tang houdt en daartoe is dreiging nodig, dat wil zeggen: wapens, alsook het toneel waarop zij actief zijn - de oorlog. Het slechte voorbeeld dringt ons zijn wil op met op de achtergrond als waarschuwing het oorlogsgeweld dat ons verlamt, financieel droog legt en in de rij doet lopen. Te vrezen valt dat, alle goede voornemens ten spijt, deze gang van zaken zich onverminderd doorzet in het nieuwe jaar.[59]

59Tekst d.d. Nieuwjaar 2026.

Over de tijd en de eeuwigheid

Nadat zij werden verricht en niet meer wijzigbaar zijn, verheffen zich onze daden van deze aarde en zij zweven ten hemel, waar zij ons zoals sterrenbeelden stil en tot in de eeuwigheid blijven aankijken.

Eenmaligheid, onomkeerbaarheid en onherroepelijkheid culmineren in de dood en de dood is niets anders dan de manifestatie van deze zaken.

We dienen te weten dat het goede niet zomaar samenvalt met het prettige of met het aangename en menige ethiek leert ons dat het goede meestal lastig is. De kudde verschaft weliswaar een gevoel van geborgenheid maar waar roofdieren de kudde opjagen, worden wie niet hard genoeg kunnen rennen, prompt door die kudde achtergelaten.

Wie de massa als een instrument bespelen, zien niet om naar mensen, zij kennen alleen aantallen; zij malen niet om waarheid en kennen slechts waarschijnlijkheid; de plaatsen van het goede en het schone worden ingenomen door die van de smaak van het ogenblik, een verwante van de windhaan.

Wie niet geloven in de komst van God op aarde, verdwijnen in het alsmaar zwarter wordende gat van de tijd maar ook de gelovigen worden door de slokop niet gespaard: op de keper beschouwd weten zij tenslotte niet of aan hun geloof ook maar een greintje werkelijkheid beantwoordt, afgezien van deze die zij zelf tot

stand brengen. Alles is zodanig vloeibaar dat elke vaste grond wel een illusie moet zijn. Onvaster nog dan vloeibaar, zijn de dingen als van damp of gas of lucht. Of nog onvaster: het zijn geesten.

IJzer en koper zijn vaste stoffen maar in een radiootje staan zij in dienst van de elektriciteit die minder materieel is, het is de verplaatsing van elektronen in aan elkaar grenzende atomen van bijvoorbeeld koper in de buitenste schil, het zijn dus golven. En op hun beurt staan in dat radiootje de elektrische golven in dienst van de muziek: de geluidsgolven die dan weer in dienst staan van betekenisgolven. De betekenis van muziek is de emotie die zij teweeg brengt in wezens van menselijke makelij. Emoties zijn bewegingen die nog fijnstoffelijker zijn dan de golven van het geluid, zij zijn de vormen waarin geluidsgolven door een componist gegoten worden. Of door de muzen die de componisten de muziek inblazen. En muzen zijn wezens uit een immateriële wereld.

Hoe men het ook draait of keert, dit is geen fantasie maar dagelijkse realiteit: de stof ontleent haar betekenis aan het onstoffelijke dat zij dient. En vanaf dat punt verliest ons verstand elke denkbare greep op het gebeuren.

Van dat gebeuren zijn de handelingen die aan de vrijheid van de wil ontspringen, de meest betekenisvolle maar ook de minst materiële zaken. En uitgerekend die ontsnappen aan het alsmaar zwarter wordend gat van de tijd. Nadat zij werden verricht en niet meer wijzig-

baar zijn, verheffen zich onze daden van deze aarde en zij zweven ten hemel, waar zij ons zoals sterrenbeelden stil en tot in de eeuwigheid blijven aankijken.[60]

60Tekst d.d. 2 januari 2026.

De antichrist: het 'non posse peccare'

De kritiek van Friedrich Nietzsche op het christendom die inhoudt dat de ethiek in deze religie de moraal is van de zich aan zijn meester onderwerpende slaaf die van de nood - de onmogelijkheid om zich van de overheerser te bevrijden - ook heel letterlijk een deugd maakt - namelijk de deugd van de dienstbaarheid of van de slavernij - werd uiteraard alsnog door de christenen zelf verworpen maar blijkt wel wortel te hebben geschoten bij de antichrist(enen) die immers, gewapend met deze gewetenssusser, gretig toehappen door het natuurlijke recht van de sterkste in te lijven binnen hun cultuur die daardoor volstrekt pervers wordt - zoals in het historisch voorbeeld van het nazisme.

Edoch, waar de diefstal een recht werd, is het privaatbezit dat niet langer. Het privaatbezit dat de ultieme grondslag vormt van de individualiteit. Althans binnen de overtuiging die gehoorzaamt aan de regel van het gouden kalf die luidt dat je bent wat je hebt. Van zodra de moraal van de antichrist opgang maakt en de wereld aan zich onderwerpt, sneuvelt in dezelfde beweging meteen de daar tegenover staande regel dat alle mensen kinderen zijn van één en dezelfde god en derhalve elkaars broeders of gelijken.

Waar in de christelijke ethiek de dief zichzelf uiteindelijk excommuniceert of buiten de gemeenschap plaatst omdat hij handelingen verricht die het licht van de openbaarheid niet mogen zien, zal de hoger genoemde

perversie, welke erin bestaat dat de openbaarheid zich voortaan afspeelt in een volstrekte duisternis - een contradictie die zich alsnog wil manifesteren en die uiteraard het gesjoemel tot hoogste wet verheft - ervoor zorgen dat de diefstal het middel bij uitstek wordt waarmee men gelooft mét zijn ego zichzelf of zijn ziel te kunnen vrijwaren.

De wegbereider voor die perversie welke maakt dat de openbaarheid van geen tel meer kan zijn, is vanzelfsprekend degene die verantwoordelijk is voor de teleurgang van de schaamte en de schande en uiteraard handelt die verantwoordelijke onverantwoordelijk omdat hij niet langer een persoon is: hij vertegenwoordigt een massa, onderhevig aan ongeordende driften.

Schaamte ontstaat bij het openbaar worden van een misdaad maar dan wel op voorwaarde dat degenen die de misdadiger te kijk stellen, zich moreel van hem onderscheiden. Waar het publiek van de openbaarheid uit criminelen bestaat, kan niet langer van schaamte en schande sprake zijn; de misdaad wordt niet als zodanig onderkend omdat de massa zichzelf niet zal veroordelen en zo weergalmt het historische “Barabbas vrij!”

De huidige Amerikaanse politiek was een immer voorspelbare consequentie van het kapitalisme dat een maatschappij heeft gegrondvest van burgers wiens individualiteit steunt op de heiliging van het privaatbezit. De verafgoding van het geld of de dienstbaarheid aan de mammon is onverenigbaar met het onder meer in het christendom gegronde broederschap dat een samen-

leving moet schragen die om die reden van bij het prilste begin veroordeeld was tot hypocrisie of tot ongeloofwaardigheid. Zoals elders al aangestipt, bestaat de politiek van extreemrechts erin, deze hypocrisie aan het licht te brengen, niet om ze te bestrijden maar om de daardoor verborgen misdaden voortaan ongestraft te kunnen bedrijven. Zij kunnen immers niet veroordeeld worden door een publiek dat zelf bloed aan de handen heeft, wat betekent dat het licht van de openbaarheid niet meer bestaat. En de gevolgen van de zich aldus manifesterende nieuwe realiteit zijn niet te overzien.[61]

61Tekst d.d. 5 januari 2026.

De explosie van hersentumoren

Ter gelegenheid van de viering van het stralende kerstekind komt hoe dan ook het thema van de straling weer ter sprake. Want er is een toename van hersentumoren en, verdacht genoeg, wordt 'straling' als 'onbewezen oorzaak' in één adem genoemd met de factoren 'roken' en 'alcohol'.

En zo belandt men alras bij het onderwerp “Straling” op Wikipedia en vandaar ook bij het thema “Mobiele telefoon”. Bij de *“Aanwijzingen voor gezondheidsrisico's”* aldaar, blijkt het zoeken naar de waarheid inzake de mogelijke gevaren van gsm-gebruik geen sinecure: *“ Too Many Requests”* is de tekst die verschijnt op de webstek met als adres: https://web.archive.org/web/20090219142758/http://stralingsarm-nederland.org/documenten/2e_hoorzitting_Vlaams_Parlement.pdf

Dat adres verwijst naar de onlangs overleden stralingsdeskundige prof. André Vander Vorst in een verslag van een hoorzitting van het Vlaams Parlement.

In dat verslag wordt verwezen naar een onderzoek van prof. Dirk Adang, deskundige in onder meer ecotoxicologie en medische biofysica van de Hasseltse Universiteit waarbij vastgesteld werd dat het sterftecijfer van zeventien ratten langdurig blootgesteld aan een lage dosis straling van gsm, antenne en wifi, dubbel zo

hoog was als normaal en dat, op één na, hun doodsoorzaak een hersentumor bleek.

Over dat onderzoek werd overigens een artikel gepubliceerd, getiteld *"Gsm-straling toch schadelijker dan gedacht"* maar ook de link (via Wikipedia) naar dit artikel geeft *"No results found for your search"* op een Engelstalige webstek van Elsevier vol mooie prentjes.

De *WHO,* ons welbekend van de medische instructies uit de coronatijd, houdt vol dat de schadelijkheid van de straling in kwestie onbewezen is.

Maar mogen wij echt op beide oren slapen? Want stoute tongen hebben het alweer over belangenvermenging en doofpotoperaties. Edoch, sinds de *fact check* methode ingang heeft gevonden, weten wij dat dit allemaal *fake news* is.[62]

62Tekst d.d. 8 januari 2026.

De 'gelovige dictator'

Topgangsters, zoals veel huidige potentaten-regeringsleiders, nemen weliswaar geheel schaamteloos en makkelijk het woord 'God' in de mond maar te denken dat zij religieus zouden zijn, is een kwalijke vergissing, tenzij religie wordt geherdefinieerd.

Heel wat auteurs laten zich ertoe verleiden om de huidige toestand van vrijheid in het westen op de korrel te nemen, in de zin van: vroeger was alles verboden *maar* nu moet alles kunnen. En die 'maar' verraadt dan dat zij eraan denken om redenen te genereren om terug te kunnen krabbelen. Wat zij dan in feite doen, is aanschurken tegen de extreemrechter zijde, die met hun angstvallige, zieke brouwsels beslist haar profijt zal doen.

Want staan wij een ogenblik stil bij die 'maar' van hierboven. Paul Verhaeghe legt (in het kader van de psychologie) de verrechtsing uit als een zoektocht naar de (verloren) oervader.[63] Binnen steeds kleiner wordende groepen, gaat het Ik hoogtij vieren, het wordt van elke sociale band ontdaan: *"Het tijdperk van de egocratie is een feit"*[64].

Niets aan de hand maar er schuilt een adder onder het gras. De auteur beschrijft de veranderende seksualiteit:

63Paul Verhaeghe, *Liefde in tijden van eenzaamheid. Over drift en verlangen,* De Bezige Bij, Amsterdam 2013 (2011) pag. 150.
64Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 147.

ook daar worden *"de klassieke normen en waarden"*[65] vervangen door *"strikt individueel bepaalde afspraken (...) tussen twee unieke individuen"*[66] en Verhaeghe schrijft: *"Op het vlak van de seksualiteit betreft dit de fameuze 'mutual consent' en 'informed consent': alles inzake genot mag, als er* [afgezien van de leeftijd of de eis van volwassenheid van de betrokkenen] *maar wederzijdse instemming is."*[67]

Vervolgens wijst hij op de normalisering van homoseksualiteit en hij oppert dat andere perversies, parafilieën zullen volgen en bij die gelegenheid steekt hij de draak met de normaliteit middels de introductie van het neologisme 'normofiel'.[68]

Zeker, dit zijn observaties en beschrijvingen van feiten maar potentaten van extreemrechts zijn er als de kippen bij om daar een welbepaalde nuance aan te geven. Er zijn al veel teveel dingen die moeten kunnen, zo suggereren zij: al dat woke-gedoe is ziek. En beslist vinden zij gehoor bij medemachthebbers die eigen voordeel ruiken.

De vraag die niet gesteld wordt, luidt dan uiteraard: wie zal onze (zuur verworven) vrijheid aan banden leggen? Wie heeft daartoe het recht? Wie heeft het recht om aan een medemens op te leggen wat hij al dan niet mag doen tussen de muren van zijn slaapkamer? Wie

65Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 147.
66Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 147.
67Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 147.
68Paul Verhaeghe, *o.c.*, pp. 147-148.

heeft het recht om ook daar camera's en microfoons te plaatsen? Wie heeft het recht om dan die beelden te bekijken, om die tapes te beluisteren en ze aan zijn oordeel te onderwerpen en te gaan sanctioneren?

In vroegere eeuwen (maar ook nog vandaag in zekere werelddelen) bestond er een legaal antwoord op die vraag en wel dankzij het geloof in God en in zijn délégués, dat de basis vormt van de theocratie: de mens heeft zichzelf niet gemaakt, hij is een schepsel Gods en derhalve behoort hij toe aan God die hem de wet kan opleggen. Maar wat meer is: de Bijbelse boodschap dat God de wereld zozeer liefgehad heeft dat hij er zijn eniggeboren zoon heen zond, wordt door potentaten zo geïnterpreteerd dat zij hun wereldse macht kunnen verklaren als zijnde goddelijk van oorsprong. En wie hun gezag afwijzen, zagen aldus de tak af die hen dragen moet en die zonde bewerkt uiteindelijk de dood van de ziel met als bestraffing het eeuwige vuur dat dan uiteraard alhier reeds branden moet.

Topgangsters, zoals veel huidige potentaten-regeringsleiders, nemen geheel schaamteloos en makkelijk het woord 'God' in de mond maar te denken dat zij religieus zouden zijn, is een kwalijke vergissing. Zij willen als de goden zijn.[69]

69Tekst d.d. 12 januari 2026.

Woke of waan

1

Het feminisme en de golf van nog andere emancipatiebewegingen, waaronder de emancipatie van homo's, bijvoorbeeld na het herstel in de jaren volgend op de tweede wereldoorlog, hebben mede te maken met de verontwaardiging over de gruwelijke gevolgen van dictatoriale en totalitaire systemen maar de grondslagen van die systemen zelf werden niet aangepakt en zijn helemaal niet verdwenen zodat op dit vlak in feite geen wezenlijke hervormingen hebben plaatsgevonden doch veeleer symptoombestrijdingen en oppervlakkige aanpassingen die als het ware een laagje vernis vormen over de rottigheid heen en dat is dan ook de reden waarom de door zekere bevolkingsgroepen bekomen vrijheden heden weer aan het wankelen gaan. In tegenstelling tot wat in menige theorie beweerd wordt, is de opvatting dat zich herhalende mentaliteitswijzigingen te maken hebben met een slingerbeweging van links naar rechts en terug, onjuist en gaat het in wezen om een hardnekkigheid eigen aan repressie die wortelt in eerder biologisch en genetisch geprogrammeerde structuren. Een mooi voorbeeld is het proces van de bevrijding van de (loon)slavernij in die zin dat een oppervlakkige beschouwing het kon laten uitschijnen dat nu eens de heren (de patroons) het voor het zeggen hebben en dan weer de slaven (de arbeiders) wat zich dan zou weerspiegelen in een beurtrol van liberale en socialistische regeringen, terwijl het wezenlijk gaat om de

hardnekkigheid waarmee het (natuurlijk verankerde) recht van de sterkste zich doorzet, nu en dan gehinderd door opstootjes van de onderdrukten in gevolge onoplettendheid van de overheersers. Toen een paar duizend jaar geleden het Romeinse Rijk de wereld aan zich onderwierp, waren er alom opstanden waaronder ons door allerlei historische bewegingen deze van de joden welbekend gebleven zijn en waarvan wij onthouden dat die opstandelingen alras terug in het gareel werden gebracht met militaire maar vooral ook met politieke en ideologische middelen, namelijk door de inlijving van de opstandelingen nadat dezen eerst geïdentificeerd werden met de christenen, zijnde degenen die gehoorzaamheid boden aan een zekere slavenmoraal of dus een moraal van 'vrijwillige' onderwerping aan het Romeinse gezag. Er wordt ons geleerd dat het wereldse rijk (van de Romeinen) weliswaar de wereld veroverde terwijl het christendom de harten voor zich won maar die voorstelling van zaken doet de waarheid geweld aan, wetende dat de zogenaamd overtuigende kracht van deze religie (van dienstbaarheid) door Friedrich Nietzsche werd ontmaskerd als een ultieme overlevingsstrategie: de slaaf maakt van de nood een deugd door het hem opgelegde werk als zijn plicht te gaan beschouwen en door zijn meester, zijn onderdrukker, lief te hebben zodat hij in feite het onderdrukt worden liefheeft, wat heel duidelijk tot uiting komt in de christelijke godsdienst met als na te volgen ethisch voorbeeld de gekruisigde die door zijn marteldood het heil bereikt. Vanuit puur natuurlijk oogpunt gaat het hier om een perversiteit die intussen echter een dominante plek

veroverd heeft in de geschiedenis van de mensheid en wel in die mate dat zij het zogenaamd natuurlijke bij wijlen is gaan overheersen. Als men de achtergronden uit het blikveld houdt, lijkt het dan alsof staatsvormen pendelen tussen bijvoorbeeld fascisme en socialisme maar het gaat alleen maar om een zichzelf voortdurend versterkend fascisme dat zodoende gebruik maakt van een methode waarbij zekere toegevingen in functie staan van daarop volgende verstrakkingen. Een ander en gelijkaardig voorbeeld vindt men terug waar de Britten middels Mahatma Gandhi, die de *ahimsa* predikte, de geweldloosheid en meer bepaald het geweldloos verzet, het Hindoeïsme zouden hebben proberen te gebruiken in hun gewezen kolonies, Zuid-Afrika en India, ter onderdrukking van opstanden. Het kastenstelsel functioneert immers sinds oudsher ter bescherming van de voorrechten van de rijken, daar men gelooft in de wet van het karma welke voorhoudt dat men zijn maatschappelijke positie in voorgaande levens verdiend heeft.

De huidige oorlogslogica toont andermaal hoe de moraal wordt bepaald door militaire suprematie en zet de hachelijke positie in de verf van de 'tegennatuurlijke' ethiek van bijvoorbeeld het christendom maar ook die van andere 'religies', incluis de humanistische. Het terugdraaien van de 'mensenrechten', die zich verzetten tegen de voorrechten welke de producten zijn van een door het neoliberalisme in de cultuur naar binnen geloodst 'recht van de sterkste' is dan onvermijdelijk aan de orde. De verontwaardiging over het onrecht lijkt

dan de duimen te moeten leggen voor de angst voor de pleger ervan of de machthebber.

De maatschappelijke positie van de vrouw, de homo, de allochtoon, de anders-valide, de bejaarde, het (al dan niet reeds geboren) kind, de niet neoliberaal gerichte mens, de Wankja uit het beroemde gedicht van J. Slauerhoff[70] of de kunstenaar is in gevaar en daarmee de essentie van de mensheid en haar toekomst omdat alle (dode) materie in functie staat van immateriële (levende) waarden, omdat alle mensen geboren worden uit vrouwen, omdat kinderen de toekomst van de mensheid zijn, omdat de mens niet het werktuig maar het doel is van de economie en omdat wij geen wegwerpdingen zijn.

Maar wij leven vooralsnog in een democratie, wat betekent dat de aanwending van macht in functie van megalomanie kan worden afgestraft, tenminste zolang de verontwaardiging de bovenhand behoudt op de waanzin, want het maakt deel uit van de list der potentaten om ook degenen die zij overheersen en plunderen, ertoe te verleiden te geloven in de leugen van *'the American dream'*, het lotto-sprookje, het fabeltje dat iedereen

70J. Slauerhoff, *De Schalmei* (*Serenade*, 1930), *"Zeven zonen had moeder:/Allen heetten Peter,/Behalve Wanjka die Iwan heette.//Allen konden werken:/Eén was geitenhoeder,/Eén vlocht sandalen,/Eén zelfs bouwde kerken;/Maar Iwan die Wanjka heette/Wilde niet werken.//Op een steen in de zon gezeten/Bespeelde hij zijn schalmei.//'O, mijn lieve,/Mijn lustige,/Laat mij spelen/In de schaduw van mijn/Korte rustige vallei./Laat andren werken,/Sandalen maken of kerken./Wanjka heeft genoeg aan zijn schalmei.'"*

rijk kan worden en dat nu verteld wordt door zekere handlangers van de mammon in de vorm van de verblindende parabel dat uiteindelijk allen profiteren van de rijkdom van de rijken en die bestaat bij de gratie van de onwetendheid omtrent het feit dat arbeid de enige niet-misdadige bron van rijkdom is.

De democratie moet worden gekoesterd als enig ofschoon niet onfeilbaar verweer tegen dictaturen en totalitaire regimes, welke hun valse reden van bestaan ontlenen aan angsten die zij zelf creëren eenmaal zij met de vergiftiging van het leven begonnen zijn. Dictators eisen de hegemonie op als verweer tegen een door hen gecreëerde vijand waarvan zij de massa bang maken om die (massa) dan voor hun kar te kunnen spannen, meer bepaald als onnadenkende entiteit die vanuit zijn angst klakkeloos het bevel volgt om zich te gaan offeren aan een door hen gecreëerd oorlogsfront zoals straks een eeuw geleden door John Heartfield werd onthuld.[71] Die werkelijkheid is des te meer wraakroepend omdat, zoals vandaag wereldwijd iedereen die zijn ogen en oren durft te geloven, dagelijks kan getuigen, de dictators in oost en west uitsluitend in hun eigen waanwereldje de meest voorbeeldigen onder de mensen zijn.[72]

2

71Met name in de collage *"Krieg und Leichen - Die letzte Hoffnung der Reichen"* Cf.:
https://heartfield.adk.de/node/5609
72Tekst d.d. 20 januari 2026.

Emancipatie volgt op een re-bellie of een terug-vechten, meer bepaald tegen meestal geïnstitutionaliseerd en derhalve onzichtbaar gemaakt maar niet minder destructief geweld en rebellie is op haar beurt meestal een antwoord op verontwaardiging maar dan rijst de vraag of verontwaardiging sowieso een solide basis kan zijn voor rebellie. Uiteraard is zij dat waar men zich beschadigd weet door instituties die zich hardnekkig handhaven in dienst van zekere bevoorrechten maar verontwaardiging kan ook aangepraat zijn, zoals ook behoeften oneigenlijk kunnen zijn en wie op macht(sbehoud) belust zijn, zullen de gelegenheid niet laten liggen om ook van die list gebruik te maken.

Verontwaardiging is een morele categorie en zal derhalve te maken hebben met gedrag dat zich per definitie verhoudt tot derden en dus met het sociale maar waar de leden van een gemeenschap 'onthoofd' werden - in de betekenis van geëgaliseerd, gerobotiseerd of onderworpen - vervalst zich uiteraard de ethiek omdat zij daar het voorwendsel wordt voor depersonaliserende en op hun beurt gedepersonaliseerde autoriteiten die zich immers transformeren tot blinde mechanismen waarvan de werking in het maatschappelijke domein vergelijkbaar is met de werking van blinde driften in het domein van de psychologie. Blinde driften zijn verwant met valse behoeften omdat zij - wegens het ontbreken van een authentieke nood - nooit bevredigd kunnen worden en derhalve onbestuurbaar zijn en om die reden vergelijkbaar met een om zich heen grijpende brand of enig ander rampzalig natuurverschijnsel.

Verontwaardiging is authentiek waar de bevrediging van wezenlijke behoeften verhinderd wordt ingevolge onrechtmatige ingrepen vanwege derden maar zij kan dat niet zijn waar dat het geval is inzake valse of verworven behoeften, behoeften die werden aangepraat door uitgerekend degenen die achteraf de bevrediging ervan blokkeren - uiteraard met het oog op verslaving en onderwerping van in dit geval de massa. Verontwaardiging wordt met andere woorden een toneel waar haar object een onrechtpleger is door wie men er als het ware ingeluisd werd omdat de schuld voor het begane onrecht dan uiteindelijk niet ligt bij de 'onrechtpleger' maar bij de verontwaardigde zelf, wat betekent dat de verontwaardiging in wezen een zelfverontwaardiging is, waarvan de bron zich situeert in de instemming die men gegeven heeft met het bedrog en dus werd veroorzaakt door de eigen toegeeflijkheid of zwakheid. En waar men verontwaardigd is met betrekking tot zichzelf zal zich de rebellie richten tegen de eigen misstap en kan emancipatie niets anders meer betekenen dan het zich bevrijden van een juk dat men zichzelf heeft opgelegd en dat bestaat uit die toegeeflijkheid jegens eigen zwakheden - welke dan terug te voeren zijn tot onrechtmatige wensen of verlangens.

Het koesteren van onrechtmatige wensen of verlangens is een grotendeels onbewuste activiteit waartoe men kan worden verleid door degenen die de beschikking hebben over de middelen om het onderbewuste van de massa te infiltreren en dat zijn er vandaag heel wat. De menselijke psyche blijkt vanuit talloze pogingen om

het in kaart te brengen, een bijzonder complex systeem (maar ook meer dan een louter systeem) dat samenhangt met het fysieke - met het zenuwstelsel, met de werking van de klieren, met het zintuiglijke en met het verstand - en derhalve ook met het maatschappelijke en al zijn toebehoren, waaronder het communicatieve dat zich echter (met gemak) van het stoffelijke vervreemdt zoals het geld zich van de waren vervreemdt, wat wil zeggen: zonder directe grond en dus absurd maar alsnog met effect of dus met (mogelijk of zelfs waarschijnlijk) achterliggende gronden. Het gaat hier om de werkelijkheid van de leugen en de list die, ofschoon zij onwaar zijn en geen echt bestaan hebben, er toch in slagen om de dingen te beheersen - precies zoals een natuurbrand, die in feite een activiteit is zonder dader en derhalve helemaal géén daad maar een 'negativiteit', in staat blijkt om de dingen waarvan ons voortbestaan afhankelijk is, in de as te leggen en derhalve in staat is om ons leven zelf te bedreigen, om ons te doden. De werkelijkheid van desinformatie, reclame en propaganda betreft inderdaad onbestaande dingen - want aan leugens beantwoordt in de werkelijkheid niets - terwijl hij zelf niet ontkend kan worden. Deze werkelijkheid is binnengeslopen in de communicatiesystemen, verbergt zich daar, vernietigt vanuit zijn positie de waarde van de communicatie en aldus de communicatie zelf die op haar beurt het maatschappelijke vergiftigt en daarmee ook de ethiek of wat voor ethiek gehouden wordt.

In twee woorden komt het aangekaarte kluwen hier op neer dat de massa niet verontwaardigd kan zijn, dat

haar verontwaardiging per definitie gefaket is, en wel omdat zij elke grond mist, daar zij niet bestaat uit personen die in de kern van hun wezen geraakt kunnen worden, maar wel uit de fabricaten van een groepsleider, een demagoog: de leden van een massa zijn gedepersonaliseerde individuen, ontzielde lichamen, handlangers van een potentaat... die op zijn beurt een product is van de massa die hem immers in het zadel heeft geholpen en die hem aanbidt. Maar het motief dat de machthebber in zijn positie bracht, het motief van de kiezer, het motief zelf is niet ontsprongen aan verstandelijk inzicht of aan rede maar aan een zwakheid, aan een toegeeflijkheid jegens zekere krachten die het goede leven tegenstaan, die onpersoonlijk zijn en blind. De vraag is alleen of moet aangenomen worden dat deze blindheid natuurlijk is en noodlottig ofwel of er een alternatief bestaat dat op de een of andere manier deze afgrond weet te overbruggen. En uiteraard bestaat die brug maar de zaak is nu dat zij niet eens en voorgoed gebouwd wordt en vervolgens onaantastbaar blijft: precies zoals het leven zelf is haar voortbestaan afhankelijk van permanente zorg. Onze cultuur lijkt daarom kunstmatig, wat sommigen ertoe brengt om haar te verwerpen en de natuur te gaan verheerlijken maar zij is niet minder kunstmatig dan (de natuur van) het leven zelf, dat immers een bijzonder broos plantje is, in zijn verschijning, zijn bestaan en zijn voortbestaan afhankelijk van onophoudelijke toewijding en zorg. En uiteraard omsluit dit antwoord meteen een nieuwe vraag.[73]

73Tekst d.d. 21 januari 2026.

3

In de democratie of de volksheerschappij delegeert het volk zijn macht aan een of meer leiders die in naam van het volk regeren. Het verkiezen van leiders gebeurt echter niet in het openbaar (bijvoorbeeld door de hand op te steken) maar in een stemhokje waar niemand ziet voor wie de kiezer kiest: de stemming is geheim. En naast de vele voorwendsels is daar ook een echte goede reden voor, het stemhokje is immers verwant met de slaapkamer, in die zin dat daar dingen gebeuren waarmee anderen geen zaken hebben omdat ze niet redelijk te verantwoorden zijn.

De rede heeft te maken met de openbaarheid omdat denken een verinnerlijkte dialoog is terwijl men zich in de dialoog verantwoordt en waar openbaarheid geschuwd wordt, zijn altijd dingen aan de gang die het daglicht niet mogen zien omdat zij niet verantwoord *kunnen* worden. Niet omdat ze verkeerd zouden zijn maar wel omdat de rede niet de laatste zeg heeft over het menselijke doen en laten. Om bij de hier gehanteerde vergelijking tussen stemhokje en slaapkamer te blijven: levende wezens worden niet ingevolge redelijk overleg maar wel door hun natuur gedwongen om te copuleren en de natuur is wijzer dan de meest verstandigen onder de mensen omdat het denken anticipatie is, terwijl die anticipatie in de natuurlijke evolutie werd geïncorporeerd in een mechanisme dat gewenst of efficiënt gedrag selecteert middels gissen en missen. Het denken is met andere woorden een verinnerlijking van het proces van de natuurlijke selectie welke werkzaam

is binnen elk individu apart, waarbij de afstraffing van ongewenst gedrag niet meer de slachtoffers eist die de natuurlijke proef niet hebben overleefd. Binnen het individuele denken 'herinnert' men zich het gissen en missen van voorgangers uit voorbije millennia, men hoeft zichzelf niet meer in de waagschaal te werpen, dat doet men alleen nog in zijn hoofd.

Maar de wijsheid van de natuur betreft het lot van haar geheel en niet noodzakelijk dat van het individu: het individu beschikt dan ook over de mogelijkheid om af te wijken van natuurlijke drijfveren en het doet dat door verstandelijk overleg. Uiteraard vergt dit overleg een inzicht in de wijsheid van de natuur waarbij vergissingen mogelijk zijn. Een (te) eenvoudige illustratie daarvan vindt men in de geneeskunde waar de appendix onnodig werd verwijderd: uit het feit dat men zijn functie niet kende, meende men te mogen besluiten dat hij er helemaal geen had. Onverstand gaat vaker gepaard met een teveel aan zelfzekerheid of met een gebrek aan twijfel en derhalve ook met een overschatting van het verstand of een onderschatting van de betekenis van de natuurlijke gang van zaken.

Wat in de slaapkamer gebeurt, wordt beschermd, het wordt afgeschermd van de buitenwereld of van derden die zich immers bevinden in de sfeer van het redelijke waar zij sowieso om verantwoording vragen voor alles wat anderen (en zijzelf) doen en laten. Eender is het principe dat in het stemhokje van kracht is: niemand heeft zaken met het kiesgedrag van een ander omdat, alle propaganda ten spijt, niet de redelijkheid de door-

slag geeft bij het kiezen van zijn vertegenwoordigers voor de uitoefening van macht over zijn leven. Kiezen gebeurt door de band op grond van egoïstische motieven tenzij de kiezer ofwel altruïstisch stemt ofwel overtuigd werd door andermans kiespropaganda.

Egoïsme is de regel, altruïsme is de uitzondering en propaganda is een amalgaam van al het denkbare. Niemand kijkt toe en het ego krijgt zijn gading maar daar vaart het geheel wel bij volgens de 'natuurlijke' regel dat waar ieder voor zichzelf zorgt, dit egoïsme uiteindelijk de ganse groep ten goede komt. In die regel zit het recht van de sterkste vervat, dat een natuurlijke grond heeft, maar het redelijke wordt evenwel niet buitengesloten. Het is niet omdat medici soms de bal misslaan (zoals m.b.t. de functie van de appendix) dat de geneeskunde betekenisloos wordt en zo ook krijgt in het stemhokje reflectie enige betekenis.

Dit alles om te zeggen dat ofschoon het bestaan van parlementen ('parlement' is verwant met het werkwoord 'parler') het anders laat uitschijnen, de democratie niet (of niet exclusief en zelfs niet in de eerste plaats) steunt op redelijk overleg: het aandeel van redelijke argumenten in de drijfveren van het stemgedrag moet de duimen leggen voor dat van de driften. Het redelijk overleg zelf in het parlement wordt overigens ook nog eens ontkracht doordat uiteindelijk niet het sterkste argument het haalt maar wel het standpunt dat de meeste stemmen haalt: de stemming maakt het aandeel van de rede quasi ongedaan; de kwantiteit wint het van de kwaliteit omdat de stem van degenen die goede

argumenten voor hun standpunt missen, evenwaardig is aan de stem van wie wél beschikken over goede argumenten en dit terwijl men met Spinoza moet beamen dat het uitmuntende even zeldzaam als moeilijk is.

De wrevel hieruit volgend vormt de basis van Plato's fabel over het narrenschip dat vierentwintig eeuwen later even triomfantelijk als dom over de wereldzeeën zwalpt maar of de redelijkheid die de idealist zo hoog in het vaandel voert, volstaat om ons heil te bewerken, valt in het licht van wie zijn visie in de politiek hebben binnengeloodst, nog altijd te bezien: ook het marxisme en het communisme met hun op redelijk overleg gebaseerde en zogenaamde planeconomie worden door corruptie aangevreten en door onverstand, meermaals uitmondend in ware rampen. De triomf is hier even misplaatst als in het neoliberaal systeem dat, alle argumenten (!) van Adam Smith ten spijt, geheel stuurloos het milieu om zeep helpt en dictators voor haar kar spant om het natuurlijke recht van de sterkte als wet in de cultuur in te planten. Blijkt dan wellicht dat wij er beter aan doen al het hoogdravende vaarwel te zeggen en vrede te nemen met... geschipper.

Bij de democratische verkiezing van de volksleiders zijn redeloze driften werkzaam en de verkozen leiders dienen *blindelings* te zorgen voor de uitvoering daarvan, wat betekent dat zij de rede daarvan ten dienste stellen, wat geschiedt middels de zogenaamde retorica of de welsprekendheid, die dan onvermijdelijk een leugenaarskunst zal zijn. Dat is de reden waarom aan politici geen vakspecifieke eisen worden gesteld voor de

taak van het zogenaamde regeren, wat echter wel het geval is met betrekking tot de meeste andere beroepen of specialisaties waarin men zijn werkzaamheden delegeert vanuit het inzicht dat die taakverdeling loont voor iedereen. Geneesheren moeten zich bekwamen in gezondheidswetenschappen met het oog op het genezen van allerlei fysieke kwalen maar voor politici geldt slechts dat zij gedwee het programma dat zij kenbaar maken, ongeacht hoe, tot wet te zullen verheffen: dat programma hoeft helemaal niet te deugen want wijsheid is hier van geen tel, alleen de bekwaamheid om listen te verzinnen wordt vereist. De discrepantie tussen argumenten en drijfveren is nergens zo groot als in de politiek en daarom ook is het aan het licht brengen daarvan de enige methode om te verhinderen dat het monster van de hypocrisie ongeremd zijn gang kan gaan.[74]

74Tekst d.d. 22 januari 2026.

Over ontmenselijking

Iedereen is er intussen van op de hoogte dat wij allen door het 'systeem' gewantrouwd worden en dat zich overal camera's verschuilen en microfoons, dat wij doorgelicht worden bij elke sollicitatie en controle. Maar tegelijk is het, omgekeerd, ook zo dat dit systeem van ons een blind vertrouwen vereist: wij deponeren ons have en goed bij de banken, we geven onze gezondheid in handen van medische firma's en wij vertrouwen de opvoeding van onze kinderen toe aan de staat; we moeten er maar op vertrouwen dat betaalkaarten blijven werken, dat onze rekeningen niet geplunderd worden door hun onzichtbare beheerders of dat de persoonlijke informatie die van ons vereist wordt om toegang te kunnen krijgen tot diensten die wij niet kunnen missen, niet misbruikt worden - om maar enkele voorbeelden te noemen. Maar van mensen van wie blind vertrouwen wordt vereist terwijl zij tegelijk gewantrouwd en gecontroleerd worden, kan men, om het op de zachtst mogelijke manier uit te drukken, zeggen dat zij onmenselijk behandeld worden en dat betekent: niet zoals mensen. En zelfs niet als dieren want wij stellen vertrouwen in onze huisdieren. In geen geval worden wij behandeld als medestanders of als medewerkers: er wordt vanuit gegaan dat wij tegenstanders zijn, erop uit om te verslinden, te branden en te moorden, ja, misdadigers. Maar wie is het dan die ons wantrouwt, ons blind vertrouwen opeist en ons op die wijze ontmenselijkt?

Wie is degene die ons controleert, die ons fortuin beheert, die zich zegt te ontfermen over onze opvoeding, over onze gezondheid en over onze toekomst? Want stel eens dat op een dag men in een winkel zijn inkopen doet, men haalt zijn betaalkaart boven en zij werkt niet meer; daarop gaat men naar zijn bankkantoor (als dat nog bestaat want vandaag zitten al die diensten 'online') en daar krijgt men te horen dat zijn rekening op nul staat; men werpt tegen dat dit onmogelijk is maar de bediende antwoordt dat hij alleen maar kan voortgaan op wat er in de databanken genoteerd staat; hij draait zijn computerscherm naar de klager toe en wijst onder diens rekeningnummer een getal aan dat ontegenzeggelijk gelijk is aan nul komma nul.

Maar dat kan nooit gebeuren, zegt u? Wel, enkele dagen geleden hebben de burgers van een westers land van hun regering te horen gekregen dat, indien de omstandigheden dat vereisen, de staat onmiddellijk beslag kan leggen op al hun eigendommen. Het gaat hier om een Europese staat die als voorbeeld kan dienen voor alle andere Europese staten want met die 'omstandigheden' wordt uiteraard de oorlogssituatie bedoeld en die geldt voor alle lidstaten van de NAVO.

Verder is het ook zo dat de meeste landen hun burgers in het ongewisse laten over het feit dat zij die praktijken allang toepassen, zij het op een indirecte wijze en wel via de ontwaarding van de betrokken munt of via 'aanpassingen' van de wet die bijvoorbeeld het ongemerkt plegen van pensioenroof mogelijk maken.

Wie blind vertrouwen moeten schenken en tegelijk totaal gewantrouwd worden, en dan bovendien nog door een instantie waar men nimmer bij kan, worden in een toestand van totale onzekerheid gebracht en niet zomaar onzekerheid over de een of andere kwestie: het betreft de totale onzekerheid over het feit of men morgen nog zal leven en zodoende hangen allen die in dat geval zijn met een zwaard van Damocles boven het hoofd.

Edoch, vandaag is iedereen in dat geval en dit feit wordt bovendien gebruikt om die onmenselijkheid goed te praten: klaag niet want het is voor iedereen gelijk. Het burgerschap is een staat van gevangenschap en absolute slavernij.

In bepaalde omstandigheden zou het onmenselijk zijn om de dingen op hun beloop te laten en volgens sommigen getuigt dan niet het gebruik van geweld doch het afzien van geweld als ultiem redmiddel van onmenselijkheid.

Onmenselijk is bijvoorbeeld de bureaucratie die het in alle rellen en protesten niet om niets zwaar te verduren krijgt en kennelijk alleen nog met geweld valt te bestrijden. Arendt schrijft: *"De aantrekkingskracht van het geweld stijgt naarmate de bureaucratisering van het openbare bestaan toeneemt. In een volledig ontwikkelde bureaucratie is er niemand overgebleven met wie men kan overleggen, bij wie men zijn klachten kwijt kan, op wie machtsdruk kan worden uitgeoefend."*[75]

75Hannah Arendt, *Over geweld*, Olympus (Atlas Contact),

Bureaucratie verhindert ons te handelen, het is *"een tirannie zonder tiran."*[76] En wie kan de filosofe tegenspreken waar Arendt wat verderop Pareto citeert: *"'Vrijheid (...) waarmee ik de macht om te handelen bedoel, wordt in de zogenaamde vrije en democratische landen met de dag kleiner, behalve voor misdadigers.'"*[77]

Maar als de machteloosheid toeneemt, wil geweld haar compenseren. Dictators die hun greep op het volk dreigen te verliezen, grijpen naar geweld. Geweld kenmerkt machteloosheid.

De bureaucratie lijkt een toonbeeld van de redelijkheid, de ratio is er versteend in wetten en in regels, alle handelen gereguleerd, geprogrammeerd door technocraten, door wetenschapslui, die op hun beurt gehoor geven aan de regerende instanties. En herinnert dit niet aan het *"non posse peccare"* van Aurelius Augustinus?

In een bureaucratie wordt niets meer zonder voorschriften gedaan, voorschriften of programma's uitgedokterd door specialisten en uit te voeren door mensen die verondersteld worden niets te weten en niets te kunnen, mensen die verondersteld worden geen men-

---

2021 (2004), (Oorspronkelijke titel: *On violence*, Harcourt 1969 , pag. 104.

76Hannah Arendt, *o.c.*, pag. 104.

77Hannah Arendt, *o.c.*, pag. 105. Vilfredo Pareto (1848-1923) naar wie het Pareto-principe is genoemd, dat zegt dat (in, Italië) 80 pct. van de bezittingen in handen is van 20 pct. van de bevolking.

sen te zijn doch robots. De poging om het ideaal te verwezenlijken strandt in de hel der ontmenselijking.

En in een kapitalistisch systeem gehoorzaamt de regering aan de bezitters. Maar bezitter wordt men niet door arbeid te verrichten: bovenaan de piramide van de bezitters bevinden zich degenen die zich boven alle wetten en regels hebben verheven, die zij straffeloos overtreden, alsof zij geen burgers waren maar goden. Zij maken de voorschriften of ze laten ze maken. Aan hen is alle creativiteit, of tenminste alle initiatief. Niet middels arbeid hebben zij de top bereikt maar met geweld: zij doden wie geen gehoor geven aan hun bevelen en ze hebben op die manier altijd vrij spel.[78]

78Tekst d.d. 24 januari 2026.

De wereld op zijn kop

Het is avond en donker, een man staat onder een lantaarn de grond af te speuren.

– Wat doet u hier?

– Ik heb mijn sleutelbos verloren.

– Hier?

– Neen, ginder wat verderop.

– Waarom zoekt u ginder wat verderop dan niet?

– Omdat het hier klaarder is.

Er zit een logica in wat de speurder doet: in het donker ziet men niks en is de kans om daar iets te vinden nul, dus is alles beter dan dat.

Gelijkaardig is het volgende probleem.

In de kerk zit een weduwnaar, geknield en prevelend.

– Wat doet u hier?

– Ik bid voor mijn vrouw die overleden is.

– Gelooft u dat ze dan terug zal komen?

– Neen, maar als ik niets doe, zal ze zeker en vast niet terugkomen.

Het geloof vertrekt van de machteloosheid, onder meer en vooral tegenover de eindigheid van het bestaan.

Men weet dat de dood het einde is maar er is nog de logische mogelijkheid dat dit niet zo is, derhalve houdt men met die mogelijkheid rekening. Men vergeet dat men aldus het weliswaar eindige leven zelf ondergeschikt maakt aan een onsterfelijk bestaan waarvoor men geen andere reden heeft om aan te nemen dat het waar is dan deze dat zij een louter logische mogelijkheid is, dat wil zeggen een mogelijkheid die geen rekening houdt met de werkelijkheid.

De absurditeit waaraan de gedragingen van de sleutelzoeker en de pilarenbijter onderhevig zijn, volgt uit een drang tot algehele controle over de zaken waarvoor wij sowieso de duimen moeten leggen. Die drang verplaatst het zwaartepunt van ons handelen van de concrete situatie in de wereld naar een afbeelding daarvan in ons hoofd. We stellen ons dan niet langer tevreden met schipperen, we wensen daarentegen alles te beheersen. Maar precies omdat die wens impliceert dat we gaan werken met iets dat volledig beheersbaar is, moeten we onze toevlucht zoeken tot een afbeelding van de werkelijkheid: de werkelijkheid zelf ontsnapt immers voortdurend en fataal aan onze greep. En het gevolg daarvan is dat datgene wat we dan gaan beheersen, een eigen fantasie is en zeker niet de realiteit.

Edoch, op het vlak van eigenzinnigheid en koppigheid steekt de mens de ezel naar de kroon: hij wil alsnog zijn zin doordrijven en uiteraard kan hij dat pas doen als hij de ganse werkelijkheid reduceert tot de afbeelding die hij daarvan maakt in zijn hoofd. Vergelijk het met de wegenkaart die de autobestuurder naar zijn be-

stemming moet gidsen: de bestuurder volgt blindelings zijn gps en belandt in de vaart.

Maar waar de ganse werkelijkheid dient herleid te worden tot het beeld dat men zich daarvan vormt, zijn de gevolgen eender en dan uiteraard ook ingrijpender. De wetenschap waarmee het mensdom zo hoog oploopt, is niets anders dan de reductie van wat echt is tot een prentje en waar men zich verlaat op wat zij allemaal uitkramen, herleidt men ook zichzelf tot een prentje van zichzelf. Het is warempel een oud zeer dat de hele westerse cultuur tekent en dat haar richting de ondergang voert.

In zijn *Kritik der Grundlagen des Zeitalters*[79] uit 1973 heeft Rudolf Boehm het over dit foute en uiteindelijk doodlopende spoor waarop ons denken zich begeven heeft. Boehm spreekt daar over het weten dat een doel op zich geworden is, een 'weten om te weten', vanuit een drang om te zijn zoals de goden: almachtig en on-

79Boehm, Rudolf, *Kritiek der grondslagen van onze tijd*, Het Wereldvenster, Baarn. (Oorspronkelijk: *Kritik der Grundlagen des Zeitalters* (1973)). Nederlandse vertaling door Willy Coolsaet met een taalkundige revisie d.d. 2011 van Guy Quintelier. De integrale tekst van het werk is beschikbaar op het internet op het volgende adres: https://www.marxists.org/nederlands/boehm/1977/kritiek/index.htm

sterfelijk. Wat gebeurt tegen de prijs van het offer van het leven zelf.[80] [81]

80Voor een synthese van dit werk van Rudolf Boehm, zie: J. Bauwens, *Panopticum Corona*, pp. 946v. Zie: https://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf

81Tekst d.d. 26 januari 2026.

De roes die om de hoek loert

In het verrassend rijke essay *Liefde in tijden van eenzaamheid - over drift en verlangen*[82], vertelt Paul Verhaeghe eerst over hoe in de clan of de familie genot en goederen verdeeld worden tussen de partijen rond de man en de vrouw, waarbij in de loop van de tijd het patriarchale in de plaats komt van het matralineaire met het tot stand komen van het monotheïstisch patriarchaat waarin de man middels strenge regels en met het onderstrepen van de tegenstelling tussen de geslachten, de (gevreesde) vrouw 'onschadelijk' tracht te maken. Vandaag is het monotheïstisch patriarchaat verdwenen en komt bij de man de angst voor de vrouw weer naar boven, getuige de agressie (zoals bij clitoridectomie) én de aanbidding tegenover haar, alsook verdwijnt de scherpe tegenstelling tussen de geslachten, er komt een meer gedifferentieerde genderidentiteit. De man vreest namelijk door de vrouw herleid te worden tot een willoos lustobject en zo zichzelf te verliezen. Maar het verdwijnen van de klassieke regelgeving inzake man-vrouwverhoudingen resulteert niet in de mogelijkheid van een totale bevrediging: in plaats daarvan blijkt men almaar minder zin te hebben in seks. Desondanks blijft de blinde drift, door Verhaeghe behandeld in het derde en laatste deel van zijn boekwerk.

Drift beduidt controleverlies en sowieso geweld, ook inzake de seksualiteit: men wordt gedreven naar iets

82Paul Verhaeghe, *Liefde in tijden van eenzaamheid. Over drift en verlangen,* De Bezige Bij, Amsterdam 2013 (2011).

dat men niet wil, zoals in de fascinatie voor horror en perversie maar de mens moet het (door Milgram aangetoonde[83] en door onder meer Joseph Conrad[84] beschreven) monster in zich in toom houden. Het gaat hier niet om een regressie[85] want reptielen kennen dit niet: *"[De drift] is de bron van een vreemdsoortig genieten dat door het subject niet verlangd wordt. Verlangen en drift staan tegenover elkaar zoals de schone en het beest. Beter: zoals het bekende tegenover het andere."*[86] Het verlangen *wil* niet bevredigd worden, de drift *kan* niet bevredigd worden. Dieren hebben instincten, geen driften, de drift is typisch menselijk, hij treedt op bij het overschrijden van een grens en men verliest zich erin.

Inzake seksualiteit is een beveiligingsmechanisme ingebouwd: de drift stopt bij het bereiken van het orgasme. Verhaeghe: *"Maar wat als een dergelijk eindpunt ontbreekt? De man of vrouw die blijvend in extase gebracht wordt tot steeds hogere niveaus, de achtbaan*

83Stanley Milgram, *Behavioral study of obedience* (1963) en *Obedience to Authority: An Experimental View* (1974).
84Joseph Conrad, *Heart of Darkness* (1899).
85Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 200: *"Mijn stelling is dat wij [in de drift] juist het verst verwijderd zijn van het natuurlijk-biologische. Dieren kennen geen Auschwitz (...). Het gaat om het stuk biologie dat geen psychologie kan worden en omgekeerd. (...) De woede en agressie die [bij de drift] vaak komen kijken, zijn steeds uitingen van onmacht en onvermogen die in natuurlijke omstandigheden onbekend zijn bij het dier. (...)"*
86Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 188.

die blijft ronddraaien, de gillende massa die niet tot bedaren te brengen is? Elke massarevolutie eindigt in een paroxisme van bloed waarbij vergeleken voetbalhooliganisme kinderspel is. De drift is inherent traumatisch"[87]

"De drift drijft het subject voorbij de eigen grens"[88] Daar bestaat tegelijk aantrekking en angst, *tremendum et fascinans,* en het verbod maakt het verbodene aantrekkelijk: men wil opnieuw regels omdat zonder maat de zin in seks verdwijnt. De *"allesverslindende liefde"* verwekt seksuele trauma's verwant aan de oorlogsneurosen ingevolge ongebreideld geweld door de afwezigheid van de normale regelgeving en men spreekt dan over een *"orgie van geweld."*[89]

De groep stimuleert overgave aan (zowel het uitoefenen als het ondergaan van) geweld en verdooft het bewustzijn, het trauma ontstaat pas als de groep uiteenvalt: *PTSS. "De getraumatiseerde herinnert zich het trauma niet, hij herbeleeft het."*[90] In zelfhulpgroepen probeert men het onverwoordbare alsnog gezegd te krijgen en te bezweren in de eigen (scanderende) taal van lotgenoten, zoals bij rap. De wet verbiedt het verlangen dat zij uitgerekend daardoor mogelijk maakt.[91]

87Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 202.
88Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 208.
89Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 222.
90Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 223.
91Verhaeghe verwijst hier naar de belangrijke brief van Paulus aan de Romeinen over de relatie tussen de wet en de zonde. Cf.: Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 227.

Het neoliberalisme gedoogt zowat alles waardoor niets nog begerenswaardig is en vandaag worden de clerici afgelost door de medici maar de tolerantie is illusoir want verkapt een (economische) oorlog: alles is te koop voor elkaar beconcurrerende individuen.[92] Dan rijst de vraag, aldus Verhaeghe: *"Wat drijft mij naar die transgressie, voorbij het punt waar ikzelf ophoud te bestaan?"*[93]

Voor Freud streven wij naar een zo laag mogelijk spanningsniveau maar dat is het nirwana, de dood: eros en thanatos. Eencelligen en andere wezens die geen seks kennen omdat zij zichzelf quasi perfect repliceren, leven eeuwig maar vernieuwing (door reductiedeling) vergt seksualiteit en *"seksualiteit impliceert dood."*[94] *"La petite mort"*, zoals het orgasme wordt genoemd, verwijst hiernaar. In tegenstelling tot wat Freud meent, zijn eros en thanatos voor Verhaeghe twee verschillende vormen van leven en zo vraagt de bioloog zich af of hij de honingbij moet bestuderen of niet veeleer de zwerm.

Ter afronding van zijn essays wijst Verhaeghe erop dat naast de blinde drift en de burgerlijke banaliteit een derde weg openligt, die van de liefdesverhouding die een sublimatie van het onmogelijke is. Maar intussen werd met de bedenkingen over de verstrengeling van de eros met de thanatos en van het individu met het

92Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 230.
93Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 230.
94Paul Verhaeghe, *o.c.*, pag. 235v.

volk, een kwestie aangesneden die zich vandaag[95] actualiseert in Europa waar zich een oorlogsfront aan het uitbreiden is: dreigt het zich opofferen van het individu aan het volk met de aangereikte, al dan niet vermeende inzichten niet gelegitimeerd te worden en betekent een morele verantwoording daarvan middels die inzichten geen terugkeer naar de wet van de sterkste en naar de horror zoals de door de auteur aangehaalde Joseph Conrad beschreven? Want eenmaal het hek van de dam is, stokt élke dialoog, grijpt de transgressie plaats naar het uitvoeren van wat men eigenlijk niet wil, en opent zich de weg naar een nimmer te stoppen roes waarvan in ons continent niemand meer in leven is om nog te getuigen van de gruwel die hij verkapt.[96]

95Ter herinnering: Verhaeghes essays dateren van 2011.
96Tekst d.d. 29 januari 2026.

Onze cultuur en Max Wildiers

De tijd vliegt, inmiddels al dertig jaar geleden overleed de rebelse katholieke theoloog en schrijver Max Wildiers maar hij blijft actueel. In zijn essay uit 1988 heeft de kapucijn (die dan 84 is) het over cultuur en meer specifiek over de toekomst van de westerse cultuur. Cultuur ontstaat waar de mens in dialoog gaat met de natuur en Wildiers meent dat niet de economie het fundament ervan uitmaakt maar veeleer een zekere metafysica die dan ook de sleutel vormt tot het begrijpen ervan met als centrale waarden die van de zedelijkheid.[97]

Edoch, sinds de opgang van het mechanistisch wereldbeeld in de zeventiende eeuw telt Europa twee culturen: deze uit de oudheid en de middeleeuwen die gefundeerd is op het beeld van de wereld als hiërarchisch geordende sacrale eenheid en die (vooral) vanuit haar ethiek en esthetiek het menselijk geluk nastreeft en deze die de wereld ziet als een door de zich aldus emanciperende mens rationeel te beheersen machine.[98] De eerste steunt op ontzag voor de natuur, de tweede wil hem beheersen.

Wildiers noemt het een misvatting dat Erasmus (1466-1536) de aankondiger zou zijn van een nieuwe tijd: de natuurwetenschappen interesseerden de humanist niet

97Max Wildiers, *Het verborgen leven van de cultuur*, Davidsfonds en Kredietbank, Leuven/Brussel 1988, pp. 11-25.
98Max Wildiers, *o.c.*, pp. 29-31.

maar wel de oude culturele waarden.[99] Pas met Bacon en Descartes krijgt het nieuwe wereldbeeld ingang door de nieuwe, experimentele methode van de fysica, een kennis die het meesterschap over de natuur in het vooruitzicht stelt, wat in de mens de machtswellust wekt en een toename van geluk belooft.[100]

Een viertal eeuwen later is door de technische en wetenschappelijke vooruitgang, met onder meer de kernenergie, de genetica en het communicatienetwerk, de beheersbaarheid van de wereld een vaste overtuiging geworden. Tegelijk echter geven zowel de mogelijkheid van een aanwending van de kennis voor het kwaad (kernwapens) als het vreedzaam gebruik ervan (milieubelasting) aanleiding tot onzekerheid en angst maar het kwaad zit ook dieper.[101] Wildiers: *"De bron van ons onbehagen is de metafysische leegte die eigen is aan een mechanistisch wereldbeeld."*[102]

Edoch, eveneens onder invloed van nieuwe wetenschappelijke inzichten maakt momenteel weer een nieuw wereldbeeld opgang, *"een soort resacralisatie van het Universum"*[103], die zowel bij gelovigen als bij atheïsten bewondering wekt voor natuur en kosmos.[104] "*Wij hebben thans een autonoom technisch Universum (Jacques Ellul) opgebouwd* [en dit] *is thans onze meest*

99Max Wildiers, *o.c.*, pp. 31-34.
100Max Wildiers, *o.c.*, pp. 35-38.
101Max Wildiers, *o.c.*, pp. 38-40.
102Max Wildiers, *o.c.*, pag. 40.
103Max Wildiers, *o.c.*, pag. 41.
104Max Wildiers, *o.c.*, pp. 40-41.

vertrouwde wereld geworden. Dit (...) wordt in zijn groei en ontwikkeling niet door de menselijke willekeur maar door een innerlijke logica geleid, alsof het ging om een levend organisme."[105]

Edoch, die wonderbare wereld heeft iets onmenselijks, hij is (gewild) eenzijdig en draait alleen om efficiëntie en macht in een materialisme waar geen plaats is voor dichters of metafysici. Bovendien geeft die wereld teveel macht in handen van broze mensen: *"Zijn wij bij machte meester te blijven over de geesten die wij hebben opgeroepen?"*[106] Zullen kernwapens worden ingezet bij oorlog en betekenen de nieuwe uitvindingen ook in vredestijd geen vergiftiging van het milieu? Wij kennen een innerlijke onvrede.[107] Welke finaliteit dient de technologie?

Zij is werkzaam inzake de communicatie, de kunst, het maatschappelijke leven en de techniek. Welke krachten drijven ons en waarheen? Naar bevrijding of naar vernietiging? De technologische samenleving moet gehumaniseerd worden, anders brengt zij geestelijke armoede.Wildiers verwijst naar Hans Jonas: *"De voor goed bevrijde Prometheus, die dank zij de wetenschap een nooit gekende kracht en dank zij de industrie een rusteloze aansporing kreeg, roept om een ethiek die zijn macht weet te beteugelen en hem ervan weerhoudt tot onheil van de mens te dienen."*[108] De technologie heeft

105Max Wildiers, *o.c.*, pag. 45.
106Max Wildiers, *o.c.*, pag. 46.
107Max Wildiers, *o.c.*, pp. 46-48.
108Max Wildiers, *o.c.*, pag. 54. Het gaat om een verwijzing

ons op een dwaalspoor gebracht en moet ondergeschikt worden gemaakt aan de ethiek en de esthetiek en zij moet *iedereen* ten goede komen, het evenwicht herstellen en tot een meer humane wereld leiden.[109] [110]

naar Hans Jonas zijn werk, getiteld *"Das Prinzip Verantwortung"* uit 1979.
109Max Wildiers, *o.c.*, pp. 54-58.
110Tekst d.d. 31 januari 2026.

Friedrich Nietzsche over goed en kwaad

1. Jenseits von Gut und Böse

Max Wildiers mag dan wel stellen (samen met zijn achterban, de katholieke kerk) dat aan de grondslag van een cultuur een metafysica ligt: waar Friedrich Nietzsche laat zien hoe de slavenmoraal van het christendom een overlevingsstrategie is, blijkt ten langen leste het tegendeel, namelijk de superstructuur als product van de infrastructuur: de westerse cultuur volgt weliswaar voor een groot stuk uit het geloof maar op zijn beurt is het geloof een gevolg van de onderdrukking, en wel als een verweer daartegen, waarin meer bepaald de slaaf van de nood een deugd maakt en hij zijn plicht identificeert met zijn lot. Deze analyse gebeurt in zijn *Jenseits von Gut und Böse* (1886) en in *Zur Genealogie der Moral* (1887).

Zoals het denken een verinnerlijkte dialoog is[111], zo kan men het willen opvatten als een verinnerlijking van een machtsverhouding met een ondergeschikte - die opvatting past alvast bij Nietzsche's opvatting over de wil zoals verwoord in *Jenseits von Gut und Böse*: *"Das, was "Freiheit des Willens" genannt wird, ist wesentlich der Überlegenheits-Affekt in Hinsicht auf Den, der gehorchen muss: "ich bin frei, "er" muss gehorchen" (...). Ein Mensch, der will -, befiehlt einem Et-*

111Zie: E. de Strycker, *De kunst van het gesprek. Wat waren de dialogen van Plato?* De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen/Amsterdam 1976.

was in sich, das gehorcht oder von dem er glaubt, dass es gehorcht."[112] (*"De zogenaamde 'wilsvrijheid' is eigenlijk het superioriteitsgevoel tegenover wie moet gehoorzamen: 'Ik ben vrij, hij moet gehoorzamen' (...). Een mens die wil, beveelt [iets in] zichzelf [dat gehoorzaamt of waarvan hij gelooft dat het gehoorzaamt]."*)

Men kan zijn wil opleggen aan zijn lichaam zoals men zijn wil kan opleggen aan wie gehoorzaamheid verschuldigd zijn, en dat zijn de zwakkeren, over wie men aldus macht uitoefent. Derhalve is moraal de leer van de machtsverhoudingen. Religie is machtsuitoefening door de omkering van de waarden (de installatie van een slavenmoraal met de plicht tot dienstbaarheid) en het socialisme kweekt een kuddemens die de moraal bepaalt - uiteindelijk legt de sterkste kudde de moraal aan iedereen op.[113]

2. Zur Genealogie der Moral

In *Zur Genealogie der Moral*[114] (zoals vermeld in het boek: geschreven ter verdediging en ter verduidelijking van *Jenseits von Gut und Böse)* vraagt Nietzsche

112F.W. Nietzsche, *Jenseits von Gut und Böse. Vorspiel einer Philosophie der Zukunft, in:* Friedrich Nietzsche, *Werke III*, Verlag Ullstein Gmbh, Frankfurt/M, Berlin, Wien 1976, 1969 (Oorspronkelijk: 1886), par. 19., pag. 582. Zie ook: https://www.gutenberg.org/cache/epub/7204/pg7204.txt

113Tekst d.d. 3 februari 2026.

114https://archive.org/details/zurgenealogieder00niet/page/n17/mode/2up

zich af waar men het dan vandaan haalt om te stellen dat iets goed of slecht is[115] en daar blijkt dat morele begrippen geen redelijke oorsprong hebben maar veeleer door toeval tot stand gekomen zijn.[116]

De (Griekse en Romeinse) adel leeft egoïstisch en volgens de natuur die het recht aan de sterken geeft terwijl de zwakkeren zich moeten tevreden stellen met de dienstbaarheid waarvan ze dan maar een deugd maken, wat meebrengt dat zij het daaraan tegengestelde egoïsme van de sterken als ondeugdelijk bestempelen.[117]

De priesterklasse, aldus Nietzsche, kweekt een ressentiment door de natuurlijke waarden om te keren. Aan slaven wordt namelijk geleerd dat zij schuld hebben tegenover hun meesters en dat ze die moeten uitboeten. Hun moraal maakt dat ze hun leed zien als een rechtvaardige straf. Uiteraard keuren zij dan de daaraan te-

---

115Nietzsche heeft het over zijn *"Gedanken über die Herkunft unsere moralischen Vorurteile (...)"*. Cf.: F.W. Nietzsche, *Zur Genealogie der Moral. Eine Streitschrift,* in: Friedrich Nietzsche, *Werke III*, Verlag Ullstein Gmbh, Frankfurt/M, Berlin, Wien 1976, 1969 (Oorspronkelijk: 1886)*, Vorrede,* 2, pag. 763.

116Met dit standpunt zet Nietzsche zich af tegen een publicatie uit 1877 van zijn vriend Paul Rée, getiteld: *Der Ursprung der moralischen Empfindungen*. die hij pervers noemt en hij stelt: *"Vielleicht habe ich niemals Etwas gelesen, zu dem ich dermaszen, Satz für Satz, Schlusz für Schlusz, bei mir Nein gesagt hätte wie zu diesem Buche (...)"* (Nietzsche, *o.c.,* pag. 766) en hij stelt een nieuwe, 'genealogische' onderzoeksmethode voor.

117Nietzsche, *o.c.,* pag. 775-798.

gengestelde moraal van hun meesters af en aldus kunnen zij zich boven hen verheven achten.

Nietzsche zegt dat er geen ander, eigen fundament bestaat voor de altruïstische moraal, die dus zelfbedrog is, en men beschouwt die moraal als goed omdat men eraan gewend is. De priesterklasse die de slavenmoraal predikt, gelooft aldus dat zij de sterke tot haar moraal moet bekeren, dat zij de wilde moet temmen.

Verwant met het schuldbewustzijn is het zich binden aan beloften, wat de slaaf voorspelbaar en beheersbaar maakt en wat staat tegenover de bevrijdende kracht der vergetelheid. Het natuurlijke leedvermaak dat sterkeren hebben tegenover zwakkeren, richt zich bij de zwakkeren op zichzelf en uit die frustratie vormt zich een schuldbewustzijn, een verantwoordelijkheidsgevoel voor de eigen daden, een zichzelf met ascese straffende ziel. Ten langen leste heeft op die manier de zwakkere betekenis gegeven aan het zinloos leed van zijn slavernij.[118]

De wetenschapper overschat zichzelf want hij is verwant met de priester omdat hij zijn ascese van hem heeft afgekeken: beiden geloven in een waarheid die zij zoeken als een doel op zich. Nietzsches ideaal is dat de mens leert te leven zonder doel.[119]

118Nietzsche, *o.c.,* pag. 799-837.
119Nietzsche, *o.c.,* pag. 839-900.

3. Een bedenking bij Nietzsche's Genealogie van de moraal

Nietzsche beschouwt het christendom als een slavenmoraal met geen ander fundament dan een ressentiment tegenover de herenmoraal en derhalve als een perversiteit of een tegennatuurlijkheid.

Het altruïsme heeft geen ander fundament dan ressentiment, zo betoogt Nietzsche, maar hij staart zich blind op het verleden en op de koop toe wil hij ook nog dat verleden vergeten maar wat dan gezegd van het altruïsme van zovele vrijheidsstrijders: zij betalen met hun leven voor het welzijn van anderen[120] met wie zij zich kennelijk identificeren, met wie zij hun lot verbonden hebben, zodat men zonder een zweem van twijfel kan stellen dat zij dat altruïsme funderen op de hoop en derhalve op de toekomst welke zij met de kracht van hun hoop uiteindelijk ook waar weten te maken.

De conclusie dat men op grond van Nietzsche inzichten dan maar moet terugkeren naar de natuurlijke, 'edele' waarden, is zodoende een bijzonder problematische stellingname. Het is immers niet de eerste keer in de loop van de evolutie dat zich een 'perverse' of een 'vreemde' kentering voordoet met kennelijk bijzonder heilzame gevolgen. De tarwe, een afwijkend gewas, voedt de hele wereld en de mens is een 'onaf' en der-

120Zie bijvoorbeeld: Costica Bradatan, *Sterven voor een idee. Filosoferen met gevaar voor eigen leven*, Ten Have, Utrecht 2016. (Oorspronkelijk: *Dying for ideas. The Dangerous Lives of the Philosophers*, Bloomsbury Academic, 2015.)

halve een afwijkend dier. Maar het leven zelf is een kentering in de ontwikkeling der dingen daar de wetten die het voortdrijven, deze van de dode stof vierkant tegenspreken: de tweede wet van de thermodynamica, de vervalwet, lijkt daar te worden omgebogen tot een wet van toenemende complexiteit.

Eensgelijk kan het voortkomen van altruïsme uit egoïsme gezien worden als alleen maar een schijnbare tegenstelling. En is het overigens niet pas vanuit de realiteit van het altruïsme dat het egoïsme van de aan de cultuur voorafgaande natuur aan het licht komt, zoals het ook pas vanuit de realiteit van de complexiteit van het leven en het denken is dat aan het licht komt dat alles aan verval onderhevig zou zijn? De feiten spreken met andere woorden de theorieën tegen en in dat geval moet men uiteraard niet de feiten maar wel de theorieën laten varen.[121]

121Tekst d.d. 5 februari 2026.

"Dat mag": Het goede is geen feit: het wordt gemaakt

De stelling dat verwende kinderen verkieslijker zijn dan kinderen met een waterbuikje gaat aan het wankelen als men in rekening brengt wat er van die kinderen kan worden omdat het een feit is dat wie hebben moeten vechten, het er in het leven dikwijls beter afbrengen. Verwendheid is het vanzelfsprekend vinden van het genot dat men heeft van het bevredigd zijn van zijn behoeften, wat een gevaarlijke onverschilligheid daartegenover voedt welke zich vertaalt in ondankbaarheid. Die ondankbaarheid betreft uiteindelijk een houding jegens die mensen die met hun arbeid en derhalve middels leed, gezorgd hebben en zorg dragen voor de luxe waarin men zelf mag leven.

Verwendheid maakt blind voor het feit dat het goede van het leven en uiteindelijk ook het leven zelf geen vanzelfsprekendheden zijn, geen zaken die er van nature zijn en al zeker geen zaken waar men recht op heeft. Als men met andere woorden de dingen missen moet waarvan men geniet als men verwend is, kan men nergens terecht om zijn beklag te doen, precies omdat hetgeen waarop men bogen kon, geen rechten waren doch gunsten. Het goede is derhalve een gunst, uitgaande van een of meer personen die het zonder nood of dwang geheel vrijwillig schonken.[122]

122De veronachtzaming van deze visie resulteert in inconsistenties van zekere regelgevingen, zoals bijvoorbeeld in de zogenaamde mensenrechten, omdat er geen rechten zonder

Het goede bestaat dan ook uitsluitend als iets dat werd of wordt gegeven, het is aldus geen entiteit op zich, het ontstaat krachtens de handeling van het geven waarin uiteraard personen betrokken zijn, met name de gever(s) en de ontvanger(s).

De gever heeft geen plicht om te geven maar hij weet dat de ontvanger, ofschoon ook hij geen plicht heeft tot ontvangen, het geschenk niet zal weigeren omdat het hem goed doet en hij dit ook weet en ondervindt. De ontvanger heeft strikt gezien geen plicht tot dankbaarheid jegens de schenker omdat die door de schenking reeds afstand deed van wat hij schonk maar het al dan niet dankbaar zijn tekent hem wel en niet zomaar oppervlakkig als iemand die al dan niet sympathiek oogt maar in die zin dat het uiteindelijk zijn eigen wezen vastlegt.

De ondankbare immers wordt spontaan geassocieerd met de dief, zij het een dief die men niet betrappen kan omdat hij zelf niets deed, niets van een ander wegnam, daar hij de schenking louter onderging, maar wel omdat hij het *naliet* iets te doen, met name liet hij het na om de schenker als zodanig te erkennen, wat hij had kunnen doen middels een teken van dankbaarheid. Ju-

---

plichten denkbaar zijn, zoals er ook geen ontvangers zonder schenkers kunnen zijn, want evenmin als geschenken hebben wij rechten van nature. Zo kan men geen aanspraak maken op het recht op euthanasie zonder ook de plicht tot het plegen daarvan aan mensen op te kunnen leggen, terwijl uiteraard niemand een ander onder dwang kan zetten om medemensen te doden.

ridisch gezien hebben gunsten geen betekenis, weldoeners azen niet op een beloning en wie hun weldaden genieten in ondankbaarheid, worden daar ook niet voor vervolgd omdat de wet zich beperkt tot het vrijwaren van de rechten - indien zij zich met gunsten inliet, dan ging het immers niet langer om gunsten doch om plichten.[123]

De ondankbare ontvanger miskent de schenking en derhalve ook de schenker die door zijn schenking het goede tot stand bracht en bijgevolg miskent de ondankbare ontvanger ook het goede als zijnde een persoonlijke creatie: hij doet alsof het goede een natuurlijk gegeven is, zoals een appel aan een boom - en uiteraard een boom die men tot zijn bezit kan rekenen. En hier belandt men bij het fenomeen van het privaatbezit, dat is ontstaan met handelingen die lijnrecht staan tegenover de gunsten, de schenkingen of de weldaden, met name de inbeslagnames of de veroveringen welke wezenlijk geweldplegingen zijn.

Eigendom is een complex iets omdat wij nillens willens het eigen lichaam beschouwen als het onze en we zijn er mede verantwoordelijk voor. Maar het eigen lichaam is in het verleden, in het heden en in de toekomst verbonden met dat van onze moeder en met de lichamen van onze clan maar ook met de rest van de natuur vanwege de levensnoodzakelijke behoeften want lichamen zijn niet zelfbedruipend, wij moeten ademen, eten en op velerlei wijzen onderonsen om in

123Echter, niet alles kan als plicht aan mensen worden opgelegd - zie verderop in deze tekst.

leven te kunnen blijven. Zolang wij kunnen erkennen dat onze clan en de natuur, incluis het hele heelal, het onze zijn, lijken problemen uitgesloten want daar vervalt dan ook spontaan de betekenis van het privaatbezit.[124] Maar de werkelijkheid is om de een of andere reden niet gediend met deze al te mooie insteek die verwijst naar een toekomstig toneel waarin de wolf en het lam in vrede samenleven[125]: de wolf die roodkapje opeet, is boos, of wild, hij heeft geen zeg over zijn daden omdat hij instinctmatig handelt, hij gehoorzaamt zijn natuur die wij niet kennen dan door de tragedies zoals verhaald in *Roodkapje en de boze wolf.*

Op die manier blijkt ook dat er nog werk is aan de winkel vooraleer het Bijbelse Utopia zich realiseren kan: zoals ook de dode en blinde natuur, moeten wilde dieren worden getemd en moeten mensen worden beschaafd, en dat alles kan bezwaarlijk gebeuren zonder slag of stoot en vrij van allerlei risico's en gevaren. De wereld zoals wij die kunnen wensen, staat (nog) mijlen

124Als iedereen alles tot zijn bezit mag rekenen, verliest het begrip 'bezit' zelf uiteraard elke inhoud.

125Bedoeld wordt hier de passage uit de Bijbel in *Jesaja* 11:6-9: *"Dan zullen wolven en schapen bij elkaar leven. Panters en geitjes zullen samen liggen rusten. Kalveren en jonge leeuwen groeien samen op. Een kleine jongen zal ze hoeden. Koeien en beren zullen samen gras eten. Hun jongen zullen samen spelen. Leeuwen zullen net als koeien hooi eten. Baby's zullen spelen bij het hol van een adder. Kleuters zullen giftige slangen uit hun nest pakken. Niemand zal een ander nog kwaad doen op Gods heilige berg."* (Zie: https://www.biblegateway.com/passage/?search=Jesaja%2011&version=BB;HTB;LSG;NIV)

ver af van de wereld zoals hij vandaag aan ons verschijnt en willen wij onze wensen waar maken, dan verbinden zij ons ertoe te werken aan de toekomst. Kinderen mogen dan al denken dat hun smartphones aan de bomen groeien: al het goede van het leven en het leven zelf werden ons gegeven, het zijn gunsten. Dankbaarheid daartegenover kan worden geuit door de aanvaarding van een uitnodiging die wij geheel vrijwillig tot onze plicht kunnen maken om mee voort de werken aan de voltooiing van de realisatie van die wens. Het goede en het leven zelf, het zijn geschenken, met veel zorg tot stand gebracht en ons gegeven, door personen die het goede voor ons wensen, en uitgerekend het voortduren van die werkelijkheid komt in gevaar waar dankbaarheid niet langer als een morele plicht beschouwd wordt. Om die reden stuit het tegen de borst wanneer een nieuwsoortig gedrag zich gelden laat, dat mensen ervan weerhoudt om “dank u” te zeggen en waar hen gevraagd wordt of zij het een of andere aangebodene willen, niet langer antwoorden zoals weleer: “Ja, dank u wel” maar kort en bijna bruut: “Dat mag.”[126]

126Tekst d.d. 6 februari 2026.

De detectie van de Untermensch

Hitler maakte zich sterk dat de uitroeiing van de 'onvolmaakten' een zaak was die uiteindelijk het volk ten goede kwam: hij verving de hoogopgeleide artsen, paramedici, sociale werkers en nog andere zorgverleners door ongeletterde beulen en bespaarde op die manier fortuinen die anders uitgegeven werden aan de verpleging van ouderlingen, andersvaliden, zieken, marginalen, asielzoekers en nog andere zogenaamd 'verlieslatende' groepen uit de samenleving. De *Führer* wilde Duitsland weer groot maken na de nederlaag ingevolge de Eerste Wereldoorlog en hij stelde zich niet tevreden met een herstel van de economie: hij beoogde niets minder dan de wereldheerschappij, met zijn zogenaamde 'Derde Rijk', een imperium in de lijn van het eerste, het Heilig Roomse Rijk, en het tweede, het Duitse Rijk.[127] Zichzelf en zijn trawanten, verenigd in een geheim genootschap, jutte hij op met onder meer een krankzinnige rassenleer om aldus zichzelf tot de messias van het uitverkoren volk te kunnen uitroepen en alle middelen, inclusief genocide, te kunnen inzetten als gewettigd voor de onderwerping van de zogenaamde 'Untermenschen': andere volkeren maar dus ook de hoger genoemde groepen uit de eigen natie. Hitler werd gefinancierd door het grootkapitaal dat dan ook deze besparingspolitiek ten koste van talloze onschuldige mensenlevens wilde en bepaalde. En vandaag lijkt het

127Zie: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3361698

monster waarvan men geloofde dat men het verslagen had, zich te hebben vermenigvuldigd: de huidige leiders van China, Rusland, de V.S. en nog andere staten delen eenzelfde megalomanie die zich pas kan realiseren door dienst aan de mammon - lees: door de onderwerping van de mens aan een (moordende) economie gericht op de verrijking en vergoddelijking van de bezittende klasse - die later door de geschiedenis zal worden ontmaskerd als een klasse van bezetenen.

Het begint allemaal met grootheidswaanzin en dat is zichzelf voorhouden dat men meer waard is dan een ander. Het is een 'spel' binnen de pikorde waar geldt dat geluk een kwestie is van sociale vergelijking maar tegelijk volgt deze waanzin ook uit de miskenning van de eigen gebrekkigheid en sterfelijkheid. De vernedering van anderen is de gemakkelijkste manier van zelfverheffing maar die verheffing is vermeend: zij berust op leugens die dan ook met hoogdringendheid in stand gehouden dienen te worden.

Tot die leugens behoren in de eerste plaats de voorwendsels voor het zich kunnen voltrekken van gigantische misdaden want snode plannen worden altijd in het verborgene gesmeed en bedrog noopt tot een dubbele boekhouding waarbij de ware, misdadige verborgen dient te blijven terwijl de geopenbaarde het publiek een rad voor de ogen moet draaien en uiteraard wordt daarbij het tegendeel voorgewend van wat er in werkelijkheid gaande is: maatregelen, zogezegd in functie van de volksgezondheid, decimeren de bevolking of wetten inzake onderwijs, houden de massa dom. Men hoeft

geen hogere studies te hebben gedaan om in te zien dat waar bijvoorbeeld kapitalen worden besteed aan bevolkingsonderzoek ter preventie van darmkanker terwijl men het nalaat om de harddrug alcohol alsook nicotine te verbieden, er iets niet klopt: de genoemde inconsistentie valt echter wel te begrijpen in het licht van het feit dat de beide houdingen elkaar pas tegenspreken waar men de ware toedracht uit het oog verliest, met name louter winstbejag.[128]

Er zullen altijd mensen zijn die graag blijven geloven in het sprookje van *the American Dream,* dat een illusie te voorschijn tovert gelijkaardig aan die waarin men belandt als men op de lotto speelt, of in religies die goden vermenselijken en derhalve mensen vergoddelijken, maar het kapitalisme verkapt de hulde aan de klassenmaatschappij die, erger nog dan de natuur met zijn recht van de sterkste, dit recht ook nog eens beschermd wil zien middels in wetten vastgelegde voorrechten.

128De zorg om de gezondheid van burgers en hier in het bijzonder senioren, kan pas een geloofwaardig argument zijn voor het bevolkingsonderzoek naar darmkanker als diezelfde zorg zich ook toont in een wetgeving die ons tegen die ziekte beschermt. Die zorg blijkt totaal afwezig in onze wetgeving inzake de handel in alcohol en tabak, overduidelijk omdat hoge taksen deze vergiften winstgevend maken voor de staat. Stoute tongen beweren dat ook preventief kankeronderzoek de staatskas spijzigt en niet omdat het de kosten voor de verpleging van die ziekte zou inperken maar omdat het onderzoek als zodanig letaal zou zijn, wat dan een besparing zou betekenen inzake pensioenen. Letaal bleken alvast reeds de maatregelen inzake de preventie van borstkanker waarvan aan het licht kwam dat screening slapende kankercellen wekt.

De gelijkenissen tussen de gang van zaken bij de huidige grootmachten en deze ten tijde van het nazisme in Duitsland betreffen uiteraard niet alleen de propaganda maar evenzeer de misdaden, die dankzij de hedendaagse media echter veel moeilijker te verbergen zijn dan destijds terwijl om dezelfde reden het verzet daartegen veel makkelijker de kop wordt ingedrukt.

Actueel is nu de kwestie van de genetische screening die zich graag profileert als een zaak van medische ethiek terwijl het ook hier overduidelijk is dat het morele andermaal een dekmantel moet zijn voor zich verhullende economische belangen. Aan mensen gaan vertellen dat zij er bij te winnen hebben als zij zich laten nakijken op hun aanleg om in de loop van hun bestaan bepaalde ongeneeslijke ziekten te ontwikkelen, is wat commerçanten doen wanneer zij alleen maar eigen gewin op het oog hebben. De waarheid is dat slechts de bezittende klasse er (met het oog op de doeltreffendheid van hun investeringen) bij gebaat is om te weten wie voor hen wel of niet winstgevend zullen zijn en wie dan ook nog geloven dat die informatie zal gebruikt worden om de betrokkenen tijdig ter hulp te kunnen schieten, zullen terugkeren van een koude kermis.

Destijds was er alleen de reputatie als cruciale informatiebron om potentiële werknemers te screenen, weliswaar aangevuld met de gegevens uit de biecht, maar het zou onverstandig zijn voor wie hun winst tot elke prijs willen maximaliseren indien zij de informatie uit de medische sector niet te baat zouden nemen. Met res-

pect voor ieders privacy weet elke doorgewinterde commerçant aan jan of an met de pet alras een handtekening te ontfutselen onder een verklaring die aan de behandelende artsen carte blanche geeft, want dat is wat zij nodig hebben om goede punten te scoren in een systeem dat draait om de voorrang van het geld.[129]

129Tekst d.d. 7 februari 2026.

Big Brother en de golem

Gezondheid is een privézaak behalve waar het gaat om besmettelijke aandoeningen: ziedaar een simplistisch voorbeeld van hoe zich een grensgebied opdringt tussen eigendom en gemeenschappelijk bezit.

Er bestaat geen eenvoudige oplossing voor de kwestie van de eigendom, enerzijds omdat wij er niet aan uit kunnen voortdurend in elkanders vaarwater te zitten en anderzijds omdat het leven afhankelijk is van levensmiddelen die schaars zijn, wat bijvoorbeeld meebrengt dat roodkapje moet oppassen voor de boze want hongerige wolf.

Niemand kan er aan uit, de natuur is wispelturig, misoogsten zijn onvermijdelijk en bij hoogconjunctuur rijst de bevolkingsdruk alras de pan uit: waar tekorten zijn, neemt het leed toe en als strijd noodzakelijk is voor het terugdringen van die tekorten, zal het leed dat de tekorten meebrengt worden afgewogen tegen het leed van de oorlog en gaat men misschien aan het vechten. Op die manier lijken oorlogen even onvermijdelijk als misoogsten, ze zijn warempel bijna een natuurfenomeen, alleen zijn het meestal niet tekorten die aan de basis liggen van vijandigheden onder mensen maar wel ongeremde hebzucht en grootheidswaanzin.

Maar wat betreft privézaken en gemeenschappelijk bezit oppert zich nog een ander probleem, met name dat van de vertegenwoordiging van het gemeenschappelijke goed. Wie immers is bekwaam én betrouwbaar ge-

noeg om uit te maken wanneer het nodig is dat wij een stuk van onze privacy inleveren voor het welzijn van allen? Eigenbelang en machtsmisbruik, om slechts die twee te noemen, kunnen immers nimmer worden uitgesloten.

Een dictatuur is pas verkieslijk al de dictator zelf bekwaam is (en dat ook blijft!) en als hij het goed voorheeft met het volk, wat wel een uitzonderingstoestand mag heten en hetzelfde geldt voor de monarchie en de theocratie: zij staan in de schaduw van de democratie waarbij het volk zelf de gemeenschappelijke goederen beheert maar om heel praktische redenen moet men zich laten vertegenwoordigen en dat doet men door zijn vertegenwoordigers te kiezen. Onvermijdelijk botst ook die staatsvorm op zekere grenzen maar op een beter alternatief is het tot op heden wachten: de verfijning van de vertegenwoordiging is alles waarop men hopen mag.

Hierbij oppert zich nog een extra onvermijdelijke malaise, namelijk het kwaad inherent aan de systematisering van processen welke nodig zijn voor het bestuur van een gemeenschap. In zijn *Götzen-Dämmerung* uit 1895 stelt Friedrich Nietzsche: "*Der Wille zum System ist ein Mangel an Rechtschaffenheit."* Systemen immers zijn geen mensen en kunnen niet ter verantwoording geroepen worden, zij kunnen niet gestraft worden omdat zij niet kunnen lijden en leren, terwijl taken van levensbelang op hun 'schouders' worden gelegd.

Men moet daarom altijd voor ogen blijven houden dat systemen werktuigen zijn: de verantwoordelijkheid voor hun werking ligt bij degenen die deze werktuigen maken en hanteren en zij kunnen zich niet zomaar aan hun verantwoordelijkheid onttrekken door de zwarte piet door te schuiven naar het 'helaas' onvolmaakte systeem, zoals onlangs een universiteitsrector meende toe mogen doen met betrekking tot het werktuig dat *Artificial Intelligence* heet, wat getuigt van onbegrip inzake de vertrouwenskwestie in het proces van het delegeren en wat uiteraard niet uitnodigt tot credibiliteit want voor hetzelfde geld wordt de relatie tussen de mens en zijn gebruiksvoorwerpen omgekeerd met onvermijdelijk de totale ondergang tot gevolg. Men mag geen macht in handen geven van Big Brother maar nog veel meer geldt dat men geen macht mag delegeren aan een golem.[130]

130Tekst d.d. 8 februari 2026.

Over de oorsprong van de oorlog

1. Inleiding

De opmerkelijke evolutie van de ethiek in de moderne westerse samenleving in de richting van een heel andere definiëring van goed en kwaad dan men gewend was in de voorbije eeuwen, heeft haar wortels niet in de economie, zoals bepaalde verklaringsmodellen voorhouden: zij heeft een veel dieper gelegen oorzaak waarvan de huidige economische toestand slechts één van de vele kenmerken is.

In de meestal op de Abrahamitische godsdiensten gestoelde moraal (waartoe ook zekere atheïstische vormen van ethiek behoren) die vandaag lijken weg te deemsteren, wordt aangenomen dat het goede, samen met het ware en het schone, afkomstig is van de godheid. God, en aldus ook de goddelijke geboden die de moraal vormen, maakt zich kenbaar via Zijn Woord, met name in de Heilige Schrift, en daarnaast ook in de Natuur en door middel van het Geweten.

De ontwikkeling van de wetenschap heeft echter de absolute credibiliteit van deze ooit zo heldere en betrouwbare begrippen aan het wankelen gebracht: de natuur is niet langer het 'tremendum et fascinans' maar datgene waarin wij ingevolge een verborgen machtswellust de uitdaging zijn gaan zien om het te onderwerpen en beheersen; de Heilige Schrift werd ontmaskerd als een maaksel van mensen die zich profeten

achtten omdat zij geloofden door de godheid geïnspireerd te zijn - zij geloofden stemmen te horen die in feite projecties waren van eigen gedachten in een tijd waarin het begrip daarvan nog onbestaande was; het geweten tenslotte wordt nu wetenschappelijk beschouwd als de interiorisering van wetten - destijds door de godheid gegeven (de 'tien geboden') maar vandaag door de staten (en de door de wereldgemeenschap, bijvoorbeeld als de verzameling van de mensenrechten) opgelegd en reeds in de brieven van Paulus aan de Romeinen stelt de apostel dat hij zich pas door de wet van de zonde bewust werd. De zonden van destijds die werden beleden en uitgeboet door de ziel, zijn vandaag getransformeerd in overtredingen waarvoor men op het matje wordt geroepen en beboet met (meestal) een geldsom welke arbeid en dus leed vertegenwoordigt, te betalen aan de overheid die deze schulden int. Het hiernamaals is een 'hiernumaals' geworden en de hemel werd vervangen door een aards paradijs dat zich concreet vertaalt in en evenredig is met geldelijk bezit, de bron van wereldse rechten en macht.

Uitgerekend op die manier werd de moraal van weleer totaal op zijn kop gezet want waar eertijds de wereld als 'des duivels' gold - getuige onder meer het evangelische verhaal over de verzoeking van Jezus in de woestijn waar de duivel aan de Christus in ruil voor een knieval zijn wereldrijk aanbiedt -, wordt vandaag uit de wereldse rijkdom geput voor het belonen van de 'goeden' terwijl de booswichten worden gestraft door aan hen (gedeelten van) die rijkdom te onthouden en in de

zaligsprekingen - een hart onder de riem voor wie het hard te verduren hebben - wordt het derven van wereldse lusten en goederen beloond met de goddelijke belofte aan een onwerelds geluk.

De mensen hechten geen geloof meer aan beloften, ook niet als die (al dan niet vermeend) goddelijk van oorsprong zijn, maar vergeten wordt dat ook het wereldse loon (dat naar de woorden van de Heiland onverenigbaar is met het goddelijke loon - denk maar aan de uitspraken: “niemand kan twee heren dienen, niet god en de mammon” en : “zij hebben hun loon reeds ontvangen”) niets meer is dan een belofte waarvoor dan op de koop toe uiteindelijk helemaal niemand meer garant staat. Van een werelds loon *gelooft* men weliswaar dat het tastbaar en concreet is, het is immers een zeker gewicht aan goud, vertaald in een som geld en dan verder vertaald in een getal op een persoonlijke bankrekening maar de waarde die dit vertegenwoordigt, is louter ruilwaarde en dat betekent dat in kwesties die er echt toe doen, het gaat om een waarde van nul komma nul: waar honger heerst, zal geen mens die een brood bezit, dit aan een vreemde verkopen, ongeacht de omvang van de aangeboden som. De band tussen wat leeft (in casu: ons lichaam en het broodnodige brood) is van levensbelang en stelt de afspraken die onder mensen (als burgers) worden gemaakt (in casu: omtrent de ruilwaarde van het geld) in zijn schaduw.

Vaak moeten zich tragedies voordoen om ons in staat te stellen om te begrijpen dat het werelds loon een kostelijke illusie is maar de begoochelingskracht van het

wereldse voedt zich met zelfbedrog: geen mens laat zich om de tuin leiden als hij niet eerst zichzelf bedriegt, met name door voor de verleiding in kwestie te bezwijken. En dat is in het bijzonder het geval inzake de lusten waarbij de machtswellust de kroon spant.

Hierbij dient men in het achterhoofd te houden dat lusten wezenlijk regelovertredingen zijn, zoals ook de moderne psychologie moet bekennen en zoals blijkt uit de praktijk van het verleggen van grenzen: de naakte enkel verschafte slechts lust zolang hij bedekt hoorde te zijn en een steeds toenemende permissiviteit met het oog op meer vrijheid resulteert paradoxaal genoeg in het totaal verdwijnen van de lust in het lichamelijke en derhalve in het verdwijnen van de lichamelijkheid zelf, namelijk via de weg van de perversies. Het begint met het verdwijnen van het verbod om de enkel te ontbloten en de permissies schuiven op totdat het ganse lichaam 'opgebruikt' werd en dus als lustobject verdwenen maar de wil tot lust kan niet worden gestopt en dient derhalve steeds verder liggende verboden op te heffen en na de totale ontkleding van de mens kan men alleen nog verder gaan door hem te vellen. Het is misschien alles behalve kort door de bocht om hier te stellen dat op die manier alleen nog het geweld overschiet als ultieme manifestatie van de vrijheid: het geweld en de oorlog.[131]

131Tekst d.d. 11 februari 2026.

2. De banalisering van geweld

Het is niet in de eerste plaats de economie die de ethiek bepaalt en waar zij dat alsnog doet, wordt zij niet gestuurd door zichzelf maar door nog andere invloeden: een hoogconjunctuur leidt niet noodzakelijk tot verval en rijkdom is geen poort naar de ondergang zoals ook armoede en ziekte de mens niet noodzakelijk beter maken; daarentegen is uiteraard de aanwending van de middelen doorslaggevend voor hun betekenis en dat is een morele kwestie die echter keuzevrijheid vereist om zich te kunnen manifesteren.

Eertijds werd de moraal gedicteerd door religies die een zekere maatschappelijke orde wisten te handhaven maar dan wel meestal op de manier waarop ook dictators dat doen, met name middels strenge sanctionering van het gedrag en dus middels vrijheidsberoving: in een dictatuur is de enige persoon met keuzevrijheid de dictator zelf, het volk werd er herleid tot een massa van allemaal gelijke, gehoorzame, willoze burgers die welhaast functioneren zoals door de dictator geprogrammeerde automaten. Volgens Plato is de allerbeste staatsvorm de dictatuur maar dan wel op voorwaarde dat de dictator goed en bekwaam is en naar dat model vormde zich de katholieke kerk in de absolute zekerheid dat zij in haar geheel, en dus als massa, het lichaam vormde van Christus, met als hoofd de paus van Rome, een man met wereldlijke macht en met in zijn zog een hele resem aan moordende dictators die zich door God zelf uitverkoren achtten en waarvan men zich bijvoorbeeld Francisco Franco nog herinnert maar

evenzeer de conquistadores, de kolonisatoren en de beheerders wereldwijd van opvoedingssystemen, politieke partijen, banken en nog andere hersenknederijen. Desnoods kan Spinoza er nog worden bij gesleurd om te bepleiten dat dwang de vrijheid van de wijze helemaal niet schaadt omdat die immers het inzicht deelachtig is in de noodzaak daarvan maar naar de mening van de ontelbare dodelijke slachtoffers van het geweld van dictatoriale regimes kan uiteraard niet meer worden gevraagd en de overlevenden zwijgen als vermoord daar zij als geen ander het klappen van de zweep hebben moeten leren kennen. De dictators daarentegen blijven hun gang gaan zoals blijkt uit de plannen voor grootse festiviteiten ter gelegenheid van tweehonderd jaar België in het Jubelpark, een van de domeinen bekostigd met het bloed van naar schatting twaalf miljoen Congolezen tijdens de beroving van hun land onder Leopold II.[132]

En waar het geweld op de achtergrond blijft, waar de zaken met zogenaamd vreedzame middelen worden bedisseld, is meestal sprake van geïnstitutionaliseerd geweld, geweld dat ingebouwd wordt in de structuren van de instituties die het menselijk bestaan 'bewaken'. Dat kunnen zichtbare instellingen zijn zoals opvoedingsbedrijven, erkende religies en gehele staten maar het kan ook gaan om de minder tastbare doch niet minder impactrijke dwang van sociale verplichtingen en in het leven ingebakken ideologieën en gewoonten. Geen

132https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf

eeuw geleden kon men geen kerkgebouw voorbijgaan zonder een kruisteken te moeten slaan, waarbij dezelfde ziekelijke dwang gold als deze die men ervaart als men onder een ladder door moet lopen; de abstinentie in de zondagsmis werd bestraft met broodroof terwijl de mensen die leefden van de hand in de tand, zedig zwegen wanneer zij elke vrijdag moesten toekijken hoe de visboer het neusje van de zalm kwam afleveren bij Eerwaarde Heer pastoor die hen verbood om op vrijdag vlees te eten, alsof zij dat ook maar konden betalen. En zij die denken dat dit alles voltooid verleden tijd is, kunnen als zij niet ziende blind zijn van exact het tegendeel worden overtuigd door de krant van vandaag ter hand te nemen: die hypocrisie vindt men namelijk nog steeds terug en vooral dan bij de hoogwaardigheidsbeklederS: men leest er dat een gewezen rector van een katholieke universiteit zijn achterban ervan verzekert dat hij alle rechtsmiddelen zal inzetten om zijn gelijk te halen bij een kwestie waarbij de plaatselijke gemeenschap een stukje van zijn parktuin wenst te onteigenen voor de aanleg van een weg in functie van de veiligheid van zwakke weggebruikers en in hoofdzaak schoolgaande kinderen[133] onder wie nog elke dag veertien gewonden ofwel doden vallen ingevolge verkeersonveilige situaties.[134]

133https://www.gva.be/regio/antwerpen/rivierenland/heist-op-den-berg/heist-zet-door-met-onteigening-stuk-tuin-van-rik-torfs-geen-reactie-gehad/130973927.html
134https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/09/19/aantal-ongevallen-met-kinderen-onderweg-naar-of-van-school/

Intussen heeft de zogenaamde wetenschap de fakkel overgenomen van een althans in onze contreien zo goed als versleten kerk en de nieuwe biechtvader is de huisarts die middels medisch onderzoek van zijn patiënten, van wie hij bijvoorbeeld lichaamsvloeistoffen aftapt, een dossier opmaakt dat hun geheimen dikwijls heel wat gedetailleerder onthult dan zij zelf kunnen beseffen. Het gevecht om de wereldheerschappij tussen de kerk met haar tanende macht en het zelfverzekerde medische wereldinstituut herinnert men zich maar al te goed, tenzij men ziende blind is, van de recente coronacrisis waar tegen zwart wit moest worden gezegd terwijl alle mensen zwegen (of het zwijgen werden opgelegd) alsof de hele wereld opgeslokt was door de dystopische romans van George Orwell.[135] Edoch, teruggrijpen naar de verleden toestanden waarvan de tijd het lof verveelvoudigd heeft maar de gruwel uitgewist, is wel het allerslechtste wat men kan doen: het is een bekend gegeven dat omverwerpers van dictators binnen de kortste keren zelf dictator worden en met instellingen gaat het er kennelijk eender aan toe, waarbij vooral de vergetelheid in de kaart speelt van het kwaad dat immers sowieso de grootste vijand van de waarheid is. Het eerste en meest noodzakelijke verweer tegen de afgang die ten oorlog stuurt, is om die reden het levend houden van de herinneringen aan de gruwel: niet door het organiseren van een soort van toerisme in de tijd waartoe het geschiedenisonderwijs (voor zover het nog bestaat) dreigt af te glijden maar door het onder de aan-

135https://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf

dacht brengen van persoonlijke getuigenissen uit het verleden maar ook uit de eigen tijd, waarbij er alles aan gedaan wordt om de banalisering daarvan te voorkomen.

Dat die banalisering aan de gang is en op de koop toe bewust wordt in de hand gewerkt, blijkt uit het zich van krommenaas gebaren van politici die nu kennelijk geheel probleemloos dansen naar de pijpen van wapenhandelaars waarbij zij ook nog blijken weg te komen met de fabel dat de algehele vernietiging van het mensdom met als aanloop daartoe de massale omvorming van burgers tot soldaten, het enig mogelijke antwoord is op het megalomane gedrag van een handvol gekken aan de top.[136]

3. De hybris

Zoals eerder betoogd, is het goede een maaksel[137] en omstreeks het jaar vierhonderd van onze tijdrekening stelde Augustinus van Hippo dat het kwaad geen entiteit op zich is doch een tekort aan het goede. Als deze stellingen kloppen - en er is geen reden om aan te nemen dat ze dat niet zouden doen - dan is de oorlog niet iets dat wordt gefabrikeerd maar een gevolg van een tekort aan welbepaalde constructieve menselijke bedrijvigheden. Oorlog steekt met andere woorden de kop op waar zekere activiteiten en meer bepaald deze die de vrede handhaven, achterwege zijn gebleven.

136Tekst d.d. 12 februari 2026.
137https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3363231

Het grootste kwaad van deze tijd bestaat erin dat de idee dat het goede een constructie is, dat het gemaakt moet worden en onderhouden, niet met open armen wordt ontvangen door een blasé menstype dat niets minder nastreeft dan goddelijke almacht en onsterfelijkheid. De tragiek van die absolutistische drang werd reeds in de Oudheid opgemerkt een heeft figuren gecreëerd zoals de weetgierige Pandora, de hoogvlieger Icarus en de opstandige Sysiphus, die de goden naar de kroon staken en daarvoor stuk voor stuk met een gruwelijk lot werden bestraft - alleen Prometheus werd van zijn ketens bevrijd maar hij was dan ook goddelijk van oorsprong.

Het inzicht dat de mens niet onbestraft de goden hun almacht kan benijden was eigen aan de Hellenen maar niet aan de aanhangers van de openbaringsgodsdiensten die daarentegen via de menswording van hun godheid, de grote verleiding van de vergoddelijking van de mens als zijn doel voorop hebben gesteld. De les die de Griekse tragedies ons leren is er een van nederigheid en van aanvaarding van het menselijk lot, zijnde het gegeven dat wij schepselen zijn en nimmer in goden kunnen veranderen; de openbaringsreligies daarentegen propageren een hoogheidswaanzin door het schepsel mens te verleiden tot een geloof in zijn goddelijkheid. Ook het Hindoeïsme en het Boeddhisme houden de massa aan het lijntje met die perversie in de gedaante van een reïncarnatiegeloof dat focust op het bereiken van de verlichting via stadia die corresponderen met maatschappelijke kasten welke specifieke plichten

meebrengen met voor wie ze nakomen de belofte op het opklimmen in de pikorde na elke wedergeboorte.

Die religies teren echter op beloften gedaan door mensen, niet door goden, en zij functioneren als verborgen machtsinstrument zoals het geloof in 'the Amercan dream' dat vandaag doet of het geloof in winst in het spel van de economie maar ook in dat van de lotto. Het zijn beproefde methoden van massamanipulatie naar het model waarvan ook de steekproeven worden aangewend die immers eveneens de factoren onwetendheid en heil (of dreiging) inzetten om met de controle en de sanctionering van een klein gedeelte van de mensen, de massa in de greep te houden en waarvan de tactiek van de belastingcontroleur wellicht de meest bekende is.

Dat wij er kennelijk maar niet achter komen dat het er zo aan toe gaat, heeft als reden dat we ons maar moeilijk kunnen inbeelden dat de mens tot een dergelijk kwaad in staat is: deden wij dat wel, dan werden we ons tevens bewust van de mogelijkheid van het kwaad in onszelf terwijl wij veel liever een struisvogelpolitiek voeren waarbij we ook en in de eerste plaats de zelfkennis ontvluchten en aldus ook de wijsheid moeten missen die daarmee sinds oudsher in verband wordt ge-

bracht. Een weetje is licht om te dragen maar in ware kennis of in wijsheid is veel smart.[138] [139]

4. Nationalisme, katholicisme en extreemrechts

N.a.v. Vance's toespraak op de veiligheidsconferentie in München vorig jaar en Rubio's verklaring aan de pers van gisteren in Bratislava[140] onderzocht het Nederlandse instituut Clingendael of Trumps ideeën ook in Europa kunnen aarden. Uit het gisteren verschenen rapport blijkt volgens het dagblad *Trouw* dat in Nederland zo'n 20 percent van het volk sympathiseert met de MAGA-ideologie terwijl ruim de helft meent dat de Westerse beschaving bedreigd wordt; tevens zou blijken dat Amerikaanse politici nu openlijk Europese partijen van extreemrechts steunen die de ideologie van het recht van de sterkste aanhangen.[141] Simon Tibo van *De Morgen* beaamt: "*Ook uit de nieuwe Amerikaanse nationale veiligheidsstrategie blijkt dat de regering de*

138Cf. *Prediker* 1:18: *"Want in veel wijsheid ligt veel verdriet, en als iemand kennis vermeerdert, vermeerdert hij smart."* (Nederlandse vertaling volgens het NBG: https://www.bible.com/nl/bible/328/ECC.1.18.NBG51).
139Tekst d.d. 14 februari 2026.
140https://www.hln.be/buitenland/rubio-vs-willen-geen-europa-als-vazal~a0161726/
141Dorien Pels, *Zo'n 20 procent van de Nederlanders sympathiseert met de Maga-beweging*, Trouw, 15 februari 2026, 08:18. Cf.: https://www.trouw.nl/binnenland/zo-n-20-procent-van-de-nederlanders-sympathiseert-met-de-maga-beweging~ba401e43/?referrer=https%3A%2F%2Fnews.google.com%2F

antidemocratische krachten in Europa verder wil aanwakkeren" terwijl hij er anderzijds op wijst dat*"MAGA ook veel inspiratie putte uit Europese politieke ideeën."*[142]

In ons artikel, getiteld: "*De kerk en extreem-rechts*"[143] van 30 oktober 2019 kon worden opgemerkt dat in het kader van de samenwerking tussen moordzuchtige Amerikaanse dictaturen[144] en de katholieke kerk er ook

---

142Simon Tibo, *Hoe kwetsbaar is Europa voor Amerikaanse inmenging in binnenlandse politiek?*, De Morgen, 16 februari 2026, 03:01. Cf.: *https://www.demorgen.be/nieuws/hoe-kwetsbaar-is-europa-voor-amerikaanse-inmenging-in-binnenlandse-politiek~b3ff7d82/*

143 Cf.: http://www.bloggen.be/*tisallemaiet*/archief.php?ID=3185753

144Deze dictatoriale regimes werden ingezet met de middels het pauselijke *requerimiento* gesteunde Spaanse veroveraars die zowat vijfhonderd jaar geleden in het spoor van Columbus de Inca's en de Azteken kwamen onderwerpen op straffe van totale vernietiging en dood. (Cf.: *Zal de kerk de Amazonevolkeren redden?* - http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3184707 ; https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_Requirement_of_1513 https://answersafrica.com/worst-dictators-africa.html) Ter herinnering een verder citaat uit ons artikel d.d. 19 Oktober 2019: *"Op 27 april 2019 werd in Rome een Argentijnse bisschop van La Rioja, Enrique Angelelli, door paus Franciscus zalig verklaard.* (https://www.vaticannews.va/en/church/news/2019-04/beatification-modern-martyrs-argentina.html) *Angelelli werd op 4 augustus 1976 van de weg gereden en vervolgens doodgeslagen nadat hij had geprotesteerd tegen een dictatoriaal regime tijdens de zogenaamde 'vuile oorlog' die*

vandaag (i.e.: oktober 2019 en dus tijdens de eerste regeerperiode van Trump) *"(...) een nauwe samenwerking op til is tussen extreemrechts en de katholieke kerk die de haren ten berde doet rijzen. Iedereen weet dat bij het in voege treden van de euro, de Amerikaanse dollar flink is gezakt en dat de euro dreigde de plek*

---

aldaar woedde met de steun van (Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1973!) Henri Kissinger onder de dictatuur van Jorge Rafael Videla van 1976 tot 1981. Toen werden zo'n 30.000 mensen ontvoerd en vermoord, waaronder 150 priesters die verzet boden. (https://nl.wikipedia.org/wiki/Jorge_Videla ; https://nl.wikipedia.org/wiki/Katholieke_Kerk_in_Argentini%C3%AB ; https://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_Church_in_Argentina ; https://www.trouw.nl/nieuws/wat-deed-de-kerk-in-de-tijd-van-videla~b2899ed3/) *Die misdaden werden dertig jaar lang wekelijks herdacht door de zogenaamde 'dwaze moeders' - de moeders van verdwenen kinderen - die zwijgend in Buenos Aires over het Plaza de Mayo of het Meiplein kwamen lopen waar de regering zetelt.* (https://nl.wikipedia.org/wiki/Dwaze_Moeders ; https://nl.wikipedia.org/wiki/Grootmoeders_van_de_Plaza_de_Mayo)
Dat Angelelli een martelaar was, werd duidelijk na later onderzoek want de officiële versie van de doodsoorzaak luidde dat de bisschop was omgekomen bij een verkeersongeval en de katholieke kerk is die officiële versie blijven onderschrijven totdat de kust veilig was, meer bepaald tot dertig jaar na zijn dood. (https://en.wikipedia.org/wiki/Enrique_Angelelli)
Die politieke strategie herinnert aan de historie van pater Damiaan en aan die van Oscar Romero, nog twee martelaren die werden genegeerd zolang er geen profijt mee te behalen was. Pater Damiaan werd door de katholieken wandelen

van de dollar in te nemen op de internationale markt.[145] *Amerika bleef niet bij de pakken zitten en sommige critici beweren dat het nu een prioriteit geworden is voor de USA om de EU de wind uit de zeilen te halen en wel met de beproefde divide et impera-tactiek. Alvast heeft Trumps beste strateeg, Steve Bannon, zich heden gevestigd in een klooster op een boogscheut*

---

gestuurd toen hij het verbod overtrad nog terug te keren naar het vasteland waar hij om hout kwam bedelen om de leprozen mee te begraven; hij werd echter als groot weldoener erkend door het stamhoofd van een plaatselijke gemeenschap en pas nadat zijn heiligheid boven alle twijfel verheven was, werd zijn lijk in stukken gereten door de 'relikwieënjagers' van de kerk. (Zie: Ludo Noens, *Molokaï: het eiland der verworpenen*.)
Ook de El Salvadoraanse aartsbisschop Oscar Romero verzette zich tegen de door de latere president Duarte gesteunde en door de USA bewapende militaire junta die zowat 75.000 burgers ombrachten en hijzelf werd op 24 maart 1980 vermoord, korte tijd nadat hij in Leuven een eredoctoraat ontving; de kerk weigerde hem lange tijd te erkennen terwijl zij zich verschuilde achter de valse beschuldiging van communisme terwijl Romero alleen maar zijn bevrijdingstheologie (het geloof in solidariteit met de armen) praktiseerde. (https://nl.wikipedia.org/wiki/Jos%C3%A9_Napole%C3%B3n_Duarte ; https://nl.wikipedia.org/wiki/%C3%93scar_Romero)
Dat de Argentijn Jorge Bergoglio paus is kunnen worden, is mede te danken aan het feit dat deze steunpilaar van de conservatieve autoritaire katholieke elite die de bevrijdingstheologie bestreed, tijdens die vuile oorlog niet behoorde tot de verzetslieden-martelaren ofschoon hij toentertijd (van 1973 tot 1979) provinciaal was van de Jezuïetenorde. (https://nl.wikipedia.org/wiki/Paus_Franciscus

van het Vaticaan - een klooster dat onder de dekmantel van Centrum voor het Herstel van de Christelijke Waarden in Europa, een opleidingscentrum blijkt voor extreem-rechtse nationalisten die de autonomie van de eigen natie willen terugwinnen en dus ook de ondergang van de EU. (...)"[146]

;
https://nl.wikipedia.org/wiki/Isabel_Mart%C3%ADnez_de_Per%C3%B3n#President_van_Argentinië)
Nog in Zuid-Amerika was er in Chili van 1974 tot 1990 de eveneens door de VS gesteunde dictatuur van de rooms-katholieke mensenrechtenschender Augusto Pinochet met 130.000 arrestaties, tienduizenden martelingen en drieduizend executies. (https://nl.wikipedia.org/wiki/Augusto_Pinochet)
Deze dictatoriale regimes werden ingezet met de middels het pauselijke requerimiento gesteunde Spaanse veroveraars die zowat vijfhonderd jaar geleden in het spoor van Columbus de Inca's en de Azteken kwamen onderwerpen op straffe van totale vernietiging en dood. (*Zal de kerk de Amazonevolkeren redden?* - Zie: http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3184707 ;
https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_Requirement_of_1513
https://answersafrica.com/worst-dictators-africa.html)
In Afrika kennen we de katholieke dictatuur van de onlangs overleden Robert Mugabe van Zimbabwe maar ook in Europa kunnen we er niet naast kijken: het verkapte bondgenootschap van de kerk met extreemrechts toonde zich van 1939 tot 1975 in het Spanje van massamoordenaar Franco "die zich in 1953 na het concordaat met de Heilige Stoel "Caudillo de Espana por la Gracia de Dios" ("leider van Spanje bij de Gratie Gods") liet noemen." (
https://nl.wikipedia.org/wiki/Francisco_Franco ;), *in de praktijken van de kerk(en) tijdens de tweede Wereldoorlog*

Waarmee gezegd is dat het van bij het begin van de totalitaire machtsgreep van het kapitaal, welke overeenkomt met de regeerperiode van de kliek van Trump, een doel was om Europa te verdelen middels steun aan de Europese extreemrechtse nationalistische politici. Waarbij nota bene ook de V.S. dit koekje van eigen deeg te vreten krijgen omdat de ideologie van het nati-

---

"waarbij de angst voor het communisme ze soms in de handen van rechts-autoritaire regimes dreef." (Jan Bank, God in de oorlog. De rol van de Kerk in Europa 1939-1945, Balans 2017. Recensent E. Sengers schrijft over het boek: "[Bank] (...) laat zien dat de kerken in het interbellum een weg moeten zoeken tussen de autoritaire regimes die soms sterk voor, soms sterk tegen ze zijn - waarbij de angst voor het communisme ze soms in de handen van rechts-autoritaire regimes dreef." Zie: https://www.bol.com/nl/f/god-in-de-oorlog/9200000036327109/?country=BE ;
zie:
https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/43466/boeken-jan-bank-god-in-de-oorlog.html ;
https://www.knack.be/nieuws/wereld/kerk-stemde-in-woii-boodschap-af-op-hitler/article-normal-570845.html) *en vandaag in het Hongarije van Victor Orban die zichzelf ziet als redder van het christendom en het dagblad Trouw wijst er op dat aldus de scheiding tussen kerk en staat in gevaar komt - Orban's late 'bekering' in 1993 bleek overigens een politieke zet.* (https://www.trouw.nl/nieuws/hongarije-is-nu-het-land-van-god~b53cc869/ ;
https://www.hln.be/nieuws/buitenland/orban-voert-campagne-vanop-preekstoel-de-christelijke-cultuur-is-de-bron-van-alle-kracht~a3d64cb1/)
145https://www.wisselkoers.be/dollar
146 Cf.: J.B., "*De kerk en extreem-rechts*", 30 oktober 2019. Cf.: http://www.bloggen.be/*tisallemaiet*/archief.php?

onalisme paradoxaal genoeg ook de interne verdeeldheid meedraagt in de kiem. Eenzelfde verbrokkeling is overigens aan de gang in het Rusland van de nationalist Poetin en zoals alle dictaturen doorheen de geschiedenis hebben ook deze twee geen andere keuze om die interne verbrokkeling te lijf te gaan dan middels het voeren van oorlogen met andere naties want zij doen dat in de hoop aldus de eenheid van het eigen volk te kunnen bewaren en daarmee ook de eigen persoonlijke macht - het is de laatste redplank van de rijken, zoals John Heartfield een eeuw geleden heeft opgemerkt.[147]

ID=3185753 . En verder: *"De huidige Hongaarse president Victor Orban die het eigen land tot een ware slavenstaat heeft herschapen, is alvast één van de beste leerlingen van de klas en een straks niet meer te tellen aantal extremisten zitten klaar om in zijn spoor te treden eenmaal zij, gefinancierd door 'geheim privé kapitaal' verkozen zullen zijn. (De VRT wijdde er een reportage aan, getiteld: "Op bezoek in het Italiaanse klooster waar Steve Bannon 'gladiatoren' wil opleiden om joods-christelijke waarden te verdedigen":* https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/28/italiaanse-klooster-steve-bannon/) *Precies zoals in de achtertuin van de USA in het verdokene financiële militaire maar ook katholieke steun werd verleend aan de Argentijnse, Salvadoraanse en Chileense dictaturen, kunnen vandaag de Europese dictators in opgang rekenen op de kerk die in de samenzwering met superpopulisten zonder twijfel een kans ziet om uit het diepe dal te klimmen waarin zij ingevolge de huidige wereldwijde schandalen is beland.* (Zie onder meer: Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Uitgeverij Balans Amsterdam 2019 (oorspr.: éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

147Tekst d.d. 16 februari 2026.

5. Onverschilligheid en heldenmoed

Dat het goede niet gratuit is en dient te worden gemaakt, wel te verstaan door mensen, is een grondstelling in de ethiek van onder meer de wijsgeer Augustinus van Hippo, die aan het kwaad geen eigenheid toekent maar het daarentegen een resultaat noemt van een *tekort* aan het goede. Het goede moet tot stand worden gebracht door menselijke inspanningen en in tijden waar het kwaad heer en meester over de wereld werd, waar met andere woorden vriendjespolitiek en corruptie heersen, worden met het oog op de bestrijding van dat kwaad vaak bovenmenselijk te noemen inspanningen vereist oftewel heldenmoed. Zoals edelmetalen zich van andere onderscheiden doordat zij niet aan corrosie onderhevig zijn, zo onderscheiden helden zich doordat zij niet aan corruptie onderhevig blijken en dat maakt hen even kostbaar als zeldzaam.

De activiteit die wordt vereist om het kwaad te bestrijden, is geen opzichtig spektakel met bombarie en wapengekletter: fysiek gezien vergt het zelfs geen greintje kracht vanwege de spieren of vanwege het intellect want het is een werkzaamheid die zich afspeelt in wat eertijds de menselijke ziel genoemd werd, nu te vertalen als het bestaan van een fundamentele oprechtheid bij degene aan wie het lot van medemensen werd toevertrouwd.

Wanneer Hitler in zijn Derde Rijk zijn gang kon gaan, was dat alleen te wijten aan een totaal gebrek aan oprechtheid bij al degenen die getuige waren van zijn da-

den: zij zwegen en zij verzaakten eraan de gruwel die hij aanrichtte, te veroordelen. De verantwoordelijkheid voor de Shoah, de kampen waar zes miljoen onschuldige burgers op industriële wijze werden afgemaakt, wordt weliswaar aan Hitler toegeschreven maar ligt veeleer bij wie die gek lieten begaan, alleen bleken dezen ongevoelig voor verantwoordelijkheid, zoals zij ook vatbaar bleken voor corruptie.

Waarmee gezegd werd hoe ook heden de vork aan de steel zit in een scenario waarin alweer het sprookje over de kleren van de keizer uit de kast kan worden gehaald. De voorraad met uitvluchten om de zaken op hun beloop te laten, is even onuitputtelijk als leugenachtig maar alleen de zich opnieuw met urgentie profilerende morele proef kan uitmaken, en wel zonder een zweem van twijfel, wie de bekwaamheid bezitten om het volk van wie zij het vertrouwen genieten, in deze tijd van helaas nakende oorlog, te leiden.[148]

6. Oorlogsretoriek

"Laten we opnieuw 'samen uitbreiden en koloniseren'. Zet de trans-Atlantische alliantie in om het Westen een nieuw tijdperk van dominantie binnen te loodsen. Ruil klimaatambities, sterke welvaartsstaten en liberale democratie in voor grootsheid en veiligheid." - aldus citeert Pieter Stockmans in MO* d.d. vandaag 19 februari 2026 de Amerikaanse minister Rubio uit zijn speech op de recente Veiligheidsconferentie in München en

148Tekst d.d. 18 februari 2026.

wat alles behalve geruststellend is: Rubio kreeg er een staande ovatie voor![149]

Deze actuele feiten illustreren overvloedig wat hoger werd aangehaald: de verantwoordelijkheid voor de genocide onder Hitler wordt weliswaar aan de dictator toegeschreven maar ligt veeleer bij de corrupte en onverantwoordelijke getuigen die deze gek lieten begaan en vandaag herhaalt zich die geschiedenis.

Hetzelfde geldt overigens m.b.t. de voor '200 jaar België' geplande festiviteiten in het Brusselse Jubelpark dat met bloedgeld van de kolonisator Leopold II werd opgericht.

Voor wie de geschiedenis van het kolonialisme en van het totalitarisme niet kennen, en daartoe behoort kennelijk het voltallige applaudisserende publiek in München, de volgende met commentaren en literatuurverwijzingen aangevulde synthese (uit 2023) van het ophefmakende boekwerk over de kolonisering van de Congo onder Leopold II, van historicus Adam Hochschild, getiteld: *"De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo"*[150], alsook een stukje over

149Pieter Stockmans in een commentaar bij de speech van Marco Rubio die hij een lofzang op de Europese kolonisatie noemt in MO* d.d. vandaag 19 februari 2026. Cf.: https://www.mo.be/opinie/conquistador-marco-rubio-krijgt-staande-ovatie-voor-verheerlijking-van-europese-kolonisatie?utm_campaign=eMO&utm_medium=newsletter&utm_source=email ;

150Adam Hochschild, *"De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo"*, Meulenhoff/Kritak 1998 (in een

'de grootsheid' van het koloniserende Europa, getiteld: *"Hoe Europa groot en rijk werd"*[151] (Serskamp, 2020) en tenslotte, ter herinnering aan de link tussen Hitler en de politiek van extreemrechts: *"Adolf Hitler en extreemrechts"* (Serskamp 2024).[152] M.b.t. het totalitarisme, zie: *"Wij zijn de heersers der aarde. Over totalitarisme vandaag"* (Serskamp 2021)[153] en: *"Hannah Arendt over Totalitarisme"* (Serskamp, 2021).[154] [155]

7. Crypto-oorlogsretoriek

De speech van Marco Rubio[156] op de Veiligheidsconferentie in München was een staaltje van retorica maar dan wel retorica in de betekenis van leugenaarskunst en dit omwille van de leugens uiteraard maar ook door

---

Nederlandse vertaling door Jan Willem Bos). (Oorspronkelijk: *King Leopold's Ghost. A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa*, Adam Hochschild 1998): onder de titel: *"De plundering van de Congo en de genocide van 1890 tot 1910." Cf.:* https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf

151Cf.: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/932080986 63.pdf

152https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/9320812 7087.pdf

153https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/9320811 4757.pdf

154https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/9320811 3704.pdf

155Tekst d.d. 19 februari 2026.

156https://www.youtube.com/live/qZ61mOrNENc?t=595s

de verdraaiingen, de verzwijgingen, de eenzijdigheid, het paaien en het bespelen van de onzekerheidsgevoelens met altijd op de achtergrond de door de V.S. gecultiveerde (ofschoon in de speech zelf veroordeelde) angst, hier ingevolge de kwestie of de V.S. ons zal beschermen als Poetin ook de rest van Europa binnenvalt, en de moderator ter plekke wees ook op de bijval die de spreker krachtens herhaald applaus genoot telkenmale als hij daarop zinspeelde.

Een sprankeltje hoop om te beginnen: wat niet mag vergeten worden, is dat Rubio weliswaar de V.S. vertegenwoordigt maar dan wel een specifiek en hopelijk een zeer tijdelijk fragment dat in feite extreemrechts vertegenwoordigt terwijl, zoals dat in een democratie hoort, de andersdenkenden in de zijlijn ongeduldig nieuwe verkiezingen afwachten.

De beïnvloedingstactiek van megacommerçant Trump bestaat er kennelijk in om eerst te dreigen, om te laten zien wat er gebeuren kan bij ongehoorzaamheid om vervolgens beleefd om instemming te verzoeken, aldus de prooi de gelegenheid gevend om alsnog haar waardigheid te bewaren en zich zonder gezichtsverlies over te geven aan het roofdier, een wolf in schapenvacht.

Rubio start zijn toespraak met de herinnering aan de stichting van de veiligheidsconferentie (mede n.a.v. het gevaar van kernwapens) ten tijde van een Europa verdeeld (in het hart van Duitsland) tussen vrijheid en communisme, en ziedaar reeds de polarisering en het heropflakkerend Mccarthyisme.

Hij benadrukt de samenhorigheid van de V.S. met Europa in de wereldoorlogen maar vergeet dat in W.O.II de Russen behoorden tot de alliantie tegen nota bene de te stoppen zelfingenomen nationalist Adolf Hitler.

Hij noemt het globalisme inert voor het oplossen van conflicten en verwijst naar Gaza en naar Iran en godbetert ook nog naar Venezuela, waar Trump optreedt als de grote vredestichter, weliswaar met geweld dat echter gerechtvaardigd wordt “omdat diplomatie alleen werkt in een ideale wereld” - en Trump is alvast een vredestichter in de door de Amerikanen gecontroleerde media, de plek waar hij zijn publiek in de illusie brengt van zijn Nobelprijswinnaarschap voor de vrede.

“A foolish idea”, zo noemt Rubio het geloof in het wereldburgerschap en hij verwijt internationale instituties, “systems beyond our control”, te handelen uit eigenbelang, hierbij uit het oog verliezend dat dit weliswaar alleen maar het geval is waar zij opereren als machten van hetzelfde kapitaal dat Trump in het zadel heeft gehesen en dat zijn niet alleen de phamareuzen maar ook en vooral de wapenindustrie want beleggers maken sowieso abstractie van ethiek.

Een ethiek rond klimaat speelt zijns inziens alleen maar de vijand in de kaart en met zijn standpunt over zogenaamde massa-immigratie die 'onze' cultuur zou ondermijnen, polariseert hij er lustig op los en doet hij alsof de vierde wereld, de rijkmaker bij uitstek van de geprivilegieerden, helemaal niet bestaat.

Desnoods pakt de V.S. die problemen alleen aan, maar liever samen met Europa, zo betoogt hij: Europa, de wieg van de V.S., met wie we onze te verdedigen levenswijze delen, op wiens verleden we trots zijn en met wie we verder willen gaan. Maar eerst moeten we inzien dat we fouten maakten en daarom moeten we her-industrialiseren, onze grenzen bewaken en zo onze beschaving beschermen.

We vechten samen, aldus Rubio, voor onze mensen, onze beschaving, onze levenswijze: het klinkt allemaal overtuigend maar in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog alarmeerde John Heartfield de wereld met de waarschuwing: “Krieg und Leichen, die letzste Hoffnung der Reichen”, aldus verwijzend naar het feit dat oorlog vooreerst een klassenstrijd is waarin volkeren in de illusie worden gebracht dat ze elkaars vijanden zijn om hen er aldus toe te brengen elkaar uit te moorden - een vuile zaak, gestuurd door het grootkapitaal, met het oog op het vrijwaren van tanende voorrechten en macht.

De V.S. willen samen met Europa strijden, aldus Rubio, maar zonder angst voor industrialisatie, technologie, klimaatzaken en oorlog. Hoort men dit goed? Jawel, zonder angst voor oorlog, dat zegt hij. Het konden de woorden zijn van de Russische patriarch: vreest de dood niet! - zo immers bemoedigde die corrupte figuur, bevriend met de paus, de Russische soldaten bij het begin van de inval in Oekraïne en intussen bedraagt het aantal oorlogsslachtoffers aldaar 1,2 miljoen - de patriarch zelf vecht uiteraard niet mee en dat zal ook Rubio

niet doen, al zijn vooraanstaanden er niet vies van om als soldaten te poseren voor het spijzen van hun media.

Rubio verheerlijkt de westerse levenswijze, de reden voor het bestaan van de NAVO. Hij noemt zichzelf een kind van de kolonisering en teert kennelijk op de jammerlijke onwetendheid bij zijn publiek omtrent de ware toedracht daarvan en van de immense tragedies in haar zog.

Maar de handlanger van het gouden kalf krijgt spreekrecht en zijn publiek ter plekke bestaat uit politici waarvan het merendeel de onwetendheid delen van de massa die hen in het zadel hielp en aldus gaat het van de regen in den drop en slinkt de hoop dat de oorlogsmodus waarin de wereld nu geraakt is, ooit nog teruggeschroefd kon worden.[157]

8. Een onheilspellende combinatie

De combinatie in kwestie is die van macht met onverstand: niets is gevaarlijker dan verantwoordelijkheid die in handen is gekomen van een onwijze en dat geldt heden nog steeds voor een regering van een land dat aan zichzelf een voorbeeldfunctie toeschrijft voor de rest van de wereld alsook een alwetendheid omtrent zijn geschiedenis én toekomst die echter faliekant strijdt met de feiten maar zo gaat het er nu eenmaal aan toe in elk totalitair systeem, zoals betoogd door een

157Tekst d.d. 20 februari 2026.

van zijn slachtoffers, de joodse wijsgeer Hannah Arendt.[158]

Iedereen (behalve misschien Rutte en de zijnen) weet dat paaien dan geen uitstel van executie is maar de bespoediging ervan want een ijdeltuit wordt aangemoedigd door wat hij in zijn waan voor lof aanziet: alleen

158 *"[Arendt] begrijpt dat in totalitaire regimes de inhoud van ideologieën er nauwelijks toe doet en uitgevreten wordt door (...) de logiciteit als handelingsprincipe: elke ideologie (...) leent zich tot een totalitair gebruik. (...) als een passe-partout om alles (...) logisch uit te leggen. (...) De veelzijdige, altijd meerduidige ervaring van de complexe werkelijkheid wordt ingeruild voor de logische zekerheid van een idee. Ofwel worden feiten ontkend tot ze passen binnen het keurslijf van een tot in het absurde uitgewerkte, volkomen fictieve ideologische consistentie (...). Ofwel worden feiten gecreëerd zodat ze passen binnen het keurslijf van de ideologie: aanvaarden dat er 'inferieure rassen' of 'uitstervende klassen' bestaan en niets doen om ze daadwerkelijk uit te roeien, is inconsequent". En de vertalers citeren Arendt: "'Je kunt niet A zeggen zonder B en C te zeggen, enzovoort, het rijtje af tot aan het einde van het moorddadige alfabet' (p. 340)" (Hannah Arendt, Totalitarisme, Boom, Amsterdam, vijfde oplage 2021 (eerste druk 2014), in het Nederlands vertaald door Remi Peeters en Dirk De Schutter. Oorspronkelijk: Totalitarianism, deel III, alsook (in een appendix) een gedeeltelijk samengevat negende hoofdstuk uit deel II, getiteld: The Decline of the Nation-State and the End of the Rights of Man.)*, pp. 14-15, zoals weegegeven in: *Hannah Arendt over Totalitarisme* (J.B., Serskamp 27 mei tot 28 juni 2021), pp. 2-3. Cf.: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/932081137044.pdf
Verder uit het genoemde overzicht, o.m., p. 7: *"Een totalitair*

het antwoord van de terechtwijzing is op zijn plaats maar dat vergt moed wanneer de tegenstander Goliath heet.

In de rol van de rebel tegen de reus zit nu een pacifistisch Belgisch politieker die de wereld rond (want zo ver reiken de media van de usurpator) godbetert wordt

---

regime vergt "de fabricatie van grote massa's geïsoleerde en verlaten individuen, die niet samengehouden worden door een gemeenschappelijk belang." (Arendt, o.c., p. 18) *Leugenachtige propaganda "presenteert ideologieën als onfeilbare wetenschappelijke voorspellingen."* (Arendt, o.c., p. 18) *"De fictieve waarheid van de propaganda [wordt omgezet] in een functionerende werkelijkheid" waarbij de fanatieke kern en de leider verborgen worden gehouden."* (Arendt, o.c., p. 18)" (p. 3) en: *"In het totalitair systeem worden feiten geminacht en aan de fictie aangepast. Hannah Arendt schrijft inzake het Rusland van Stalin: "alle feiten die niet overeenstemden, of dreigden niet overeen te stemmen, met de officiële fictie – gegevens over de oogstopbrengst, criminaliteit, echt gepleegde 'contrarevolutionaire daden', in tegenstelling tot de latere verzonnen samenzweringen – werden behandeld als niet-feiten (...) zodat elke regio en elk district van de Sovjet-Unie zijn officiële, fictieve statistieken kreeg op dezelfde manier als ze de niet minder fictieve normen van de vijffjarenplannen ontvingen."* (Arendt, o.c., p. 54)" alsook p. 19: *"Het volk belandt aldus in "de griezelige rust van een volkomen imaginaire wereld."* (Arendt, o.c., p. 142) alsook par. 9 (*"Totalitarisme, de verwisseling van fictie en werkelijkheid en het prijskaartje daarvan"*) (pp. 22-25, corresponderend met: Arendt, o.c., p. 155-184) alsook par. 14 (*"De ideale onderdaan van een totalitaire heerschappij is de mens voor wie het onderscheid tussen feit en fictie en tussen waar en onwaar niet langer bestaat"*) (pp. 40-45,

beschuldigd van het aanzetten tot haat en doodslag terwijl die zaken juist het mikpunt van zijn strijd uitmaken. Edoch, andermaal Hannah Arendt: in een totalitair systeem doet de inhoud van wat men zegt er niet meer toe want "*elke ideologie (...) leent zich tot een totalitair gebruik. (...) als een passe-partout om alles (...) logisch uit te leggen."*[159] En verder: "*Zo ook blijkt een totalitair regime erin te slagen "haar slachtoffers te overtuigen van hun schuld aan misdaden die ze nooit gepleegd hebben."*[160]

En wie het voor ons opnemen, verdienen alle steun - immers: *"(...) In een situatie waarin de scheidingslijn tussen fictie en werkelijkheid uitgewist wordt door de monsterachtigheid en de innerlijke consistentie van de beschuldiging, is niet alleen een sterk karakter vereist om te weerstaan aan de voortdurende bedreigingen, maar ook een groot vertrouwen in medemensen - kennissen, vrienden, buren, die 'het verhaal' nooit zullen geloven - zodat men niet zwicht voor de puur abstracte mogelijkheid van schuld. Zeker, dit toppunt van een kunstmatig gefabriceerde waanzin kan alleen in een totalitaire wereld bereikt worden."*[161]

In dit geval wordt (meer dan terechte) kritiek beschouwd als een doodsbedreiging, wat alleen maar illu-

---

corresponderend met Arendt, o.c., pp. 321-349).

159Hannah Arendt, o.c., p. 340.

160Hannah Arendt, o.c., p. 340.

161*Hannah Arendt over Totalitarisme* (J.B., Serskamp 27 mei tot 28 juni 2021 - zie hoger), pp. 55-56, corresponderend met: Hannah Arendt, *o.c.,* pp. 141-142.*)*

streert hoe de leugen altijd met een ei zit: de vrees dat zij ontmaskerd wordt, wat zich hoe dan ook ooit zal voltrekken en wellicht eerder dan men geneigd is te geloven. By the way: het geweld tegen homo's en andere leden van de LGBTQIA+-gemeenschap is nooit zo snel toegenomen als sinds het aantreden van Trump die op die wijze alsnog poogt de massa te doen wegkijken van het Epstein-spektakel waarmee volgens zekere insiders zijn Russische rivaal hem tot ons aller onheil in de tang houdt.

En wat nog de geschiedenis van W.O.II betreft, is Amerika pas op de kar gesprongen in 1944 en het aantal gesneuvelde Russen bedroeg zowat het twintigvoudige van het Amerikaanse. Echter, belangrijker om weten is ons inziens dat de Hitlers oorlog werd gefinancierd door het grootkapitaal die de gek inzette als handpop voor de massamoord. De weg naar de hel is geplaveid met goede bedoelingen maar die baten niet waar de vereiste kennis en de bekwaamheden voor het uitvoeren ervan het laten afweten.[162]

9. Intermezzo

In de dood die voorafgaat aan het leven zijn wij zoals vissen in het water en wij komen deze wereld binnen zoals vissen die aanspoelen op het strand: naar adem happend en immer vechtend als in een element dat niet het onze is, veroordeeld tot uiteindelijk creperen. Wij belanden hier via de gekende toegangspoort die om die

162Tekst d.d. 21 februari 2026.

reden heilig is, die ons gewis biologeert en onze laatste krachten opeist, want het is de scharnier tussen die twee: de wereld van volmaakte vrede en die van een niet te peilen onrust.

Want wij, doden, blijken voor het leven niet bestemd ofschoon wij het verlangen, zozeer dat we bereid zijn om voor een kort en lastig verblijf hier te betalen met onze zee van eeuwige vrede. De dood die wij daarna ingaan, is beslist een andere dan deze die voorafgaat aan de wonderlijke smart der aangespoelden maar dat is ook alles wat wij daarvan kunnen weten.

De niet te peilen diepten van het Zijn lijken de horken die menen dat zij over de aarde kunnen heersen, niet te raken maar dat komt alleen omdat zij geen gevoelens hebben: die hebben zij verkwist, verkocht voor geld waarmee zij zandkastelen kopen en landsgrenzen verleggen, luchtkastelen zoals ook de getallen op bankrekeningen de wereld rond, die gewoon weggespoeld worden van zodra het tij keert zonder sporen na te laten.

Maar niets is meer onloochenbaar dan pijn, die zonder twijfel uit een onpeilbaar Vernuft ontsproten status van bestaan die alleen maar kan toenemen - een lot dat wij schuwen ofschoon het ons uiteindelijk van het eeuwig niet-zijn redt.[163]

163Tekst d.d. 23 februari 2026.

10. De oorlog en de parels

Kris Lippeveld, *Trauma en Levenlust* (2016).
Met dank aan de kunstenaar.

In een wereld die door corruptie is verziekt, zijn psychopaten in hun element; op één been klimmen zij er naar de top en zij 'regeren', zoals zij hun plundertochten heten, en zorgen er ook voor dat elke tegenstand geweerd wordt. Die tegenstand komt uiteraard vanuit het kamp van wie geestelijk nog gezond genoeg zijn om van de maatschappelijke malaise ziek te worden en aldus ontplooit zich het publieke geheim van een gigantische paradox, niet onbekend aan vaklui in de daarop betrekking hebbende sectoren: de carrièrejagers blijken lui die de psychische ruïne waartoe zij zichzelf bij het verkopen van hun ziel veroordeeld hebben, ontvluchten en eenmaal aan de top beland, schieten van hen alleen nog lege hulzen over, windhanen, te koop voor amper dertig zilverlingen. Het resterende segment van geestelijk gezonde mensen wordt overeenkomstig de natuur die altijd voor corruptie passen zal, gedwongen tot verzet tegen de malaise; het vormt de zogenaamde linkervleugel van de maatschappij die door de potentaten die als zwarte vlaggen uit de poel van extreemrechts oprijzen, gedemoniseerd worden, ziek verklaard, opgepakt en veroordeeld zonder vorm van proces maar in den duik middels broodroof en ondermijning van gezondheid en reputatie. Vaak worden ze in een medische dwangbuis geïmmobiliseerd teneinde te beletten dat via hun monden de waarheid zich alsnog toegang tot de wereld kan verschaffen want uiteraard: niets vrezen de usurpartors zozeer als het aan het licht komen van de leugen waarop zij teren en die hen in het zadel houdt.

De tegenstanders van hun onoprechte wandel kunnen zij weliswaar fysiek bedreigen en kortwieken maar aan de levenskiemen die hen zullen blijven kentekenen en die schieten bij het geringste straaltje zon dat door het wolkendek priemt, kunnen zij niet raken. Die scheuten uiten zich als ongedwongen biotopen van kunst die onafwendbaar kritisch en geëngageerd zal zijn, vernietigend voor het kwaad omdat zij het licht der waarheid in zich hebben dat niet verdragen wordt door wedijver die zich afspeelt in de krochten van de nacht en die altijd op de vlucht is voor de klaarte.

Uiteraard worden hier de waarschuwingen bedoeld van een immer vermaledijd broederschap dat van de adem van de opperwezens leeft en dat, de eigen adem inhoudend, naar parels vist die de mensheid van megalomane overheersers moeten redden doch die van haar plek verdreven wordt door politiek benoemde narren die ons brood en spelen bieden en zo proberen om met die parels ook ons aller heil te doen belanden bij de zwijnen.

In de context van de derde grote oorlog denken we, omdat hij op de tweede gelijkt, in de eerste plaats aan John Heartfield die ofschoon zijn even simpele als ware boodschap alom bekend is, helemaal niet wordt gehoord, daar men andermaal massaal de kinderen naar het front drijft om daar in de dwangbuis van een bedrieglijke plichtsethiek elkander te verminken.

Hedendaagse politici verkeren in de gevaarlijke waan de door henzelf aan het volk voorgehouden goden te

overtreffen maar alsnog verborgen geesten blazen artiesten hun adem in om 't mensdom uit het slop te halen. Zo vermocht de muze van het heldendicht, de welsprekendheid en de wijsbegeerte, Kalliope, het om alvast tijdelijk aan de goden van de onderwereld en aldus ook aan de dood het hoofd te bieden met het inspireren van haar zoon Orpheus die met zijn lier alles en allen in beroering brengen kon: samen met acht van haar zusters vormden zij het negental der muzen maar de plastische kunstenaars ontvangen hun levensadem van twee andere kinderen van de oppergod: Athena en Hephaistos, die als volgt ontsproten aan de fundamenten van het universum.

Kunst haalt al haar krachten uit de oertijd: Chaos wordt bevrucht en zo geordend door Eros en aldus ontstaan de Hemel (Ouranos) en de Aarde (Gaia), de Hel, de Dood, de Slaap, de Twist alsook het Recht. De kinderen geboren uit vader Hemel en moeder Aarde worden door hun vader opgeslokt maar moeder Aarde redt haar jongste telg, de Tijd (Kronos). Die ontmant zijn vader, werpt zijn organen in de zee die dan gaat schuimen en zo de Liefde (Aphrodite) voortbrengt. Kronos huwt zijn zuster Rhea en ook hij verslindt zijn kinderen, doch Zeus, de jongste, wordt gered: hij geeft zijn vader een door Metis gebrouwd braakmiddel en redt zo zijn broers en zusters. Zeus, nu de oppergod, huwt zijn zuster Hera, krijgt veel buitenechtelijke kinderen en als wraak baart Hera zonder de tussenkomst van hem of van een andere man, de lelijke Hephaestos die zij ontgoocheld in zee werpt en die daar door nimfen groot-

gebracht wordt en van de dwerg Kedalion de smeedkunst leert.

Onuitgemaakt of nu Zeus ofwel zijn zoon Hephaistos Metis had bezwangerd, at, na een ruzie met Hephaestos, Zeus zijn nicht Metis op maar zij verteerde niet, zij steeg hem naar het hoofd en veroorzaakte zo'n migraine dat Hephaestos hem moest verlossen door zijn hoofd te klieven met een bijl.[164] *"En ziet: uit het hoofd van Zeus steeg een volwassen vrouwspersoon op, fier rechtop, gehelmd en geharnast, met lans en schild. Het was Athena."*[165]

Athena, de godin van de wijsheid en de edele krijgskunst (geheel onderscheiden van de oorlogsgod Ares die bloeddorstig was, laf en dom), de godin van de beschaving, de ambachten en de schone kunsten, en Hephaestos of Vulcanus met de sterke armen, de god van het vuur, de smeedkunst en de ambachten, zijn sinds oudsher de inspiratiebronnen van de plastische kunstenaars en in de hedendaagse geschiedenis die gekenmerkt wordt door polarisering en oorlog zijn dat John Heartfield in Nazi-Duitsland met zijn alleszeggende collage uit 1932 getiteld: "*Krieg und Leichen - Die letzte Hoffnung der Reichen"*[166], en in zijn zog een reeks zich in de strijd werpende verzetshelden, authentieke hedendaagse tekenaars en schilders die naar de

164Kris Vansteenbrugge, *Uit het schuim van de zee. De Griekse Mythologie in 136 verhalen,* uitgeverij Heras 2012 (2011), pp. 13-27.
165Kris Vansteenbrugge, *o.c.*, pp. 28-29.
166Cf. https://heartfield.adk.de/node/5854

kern gaan van de malaise die nu als een kanker in de wereld woekert en die zoeken hem te duiden en te vatten omdat aan elke mogelijke remedie een diagnose moet voorafgaan, een doorzien van het probleem, wat lastiger nog is dan de behandeling.

Op die manier wordt krediet gegeven aan een gedachte waarmee Dostojevski zijn personages in *De idioot* laat spelen: de gedachte dat de wereld uiteindelijk zal gered worden door schoonheid.[167]

11. Kris Lippeveld: Trauma en levenslust

Giftig is de lucht, wolken van rook, kerosine, as en de stank van cadaverine in grachten en schachten, het lawaai van vliegtuigmotoren, de verschrikking van de explosies, alcohol voor de ontsmetting van afgerukte ledematen, verdovende middelen die de altijd verse rekruten, nog tieners, onderdompelen in de illusie dat het allemaal niet echt is ofwel tijdelijk en dat morgen de zon weer schijnen zal, de voorwendsels van plicht en roem, de vergissing en de onmogelijkheid om ze ongedaan te maken, het voorgoed wegglijden van de geliefden aan wie men niet meer zeggen kan dat de overheidsbeloften leugens waren en dat men nimmer terug zal keren omdat alleen het zwart wacht.

Als men nog over oorlog spreekt, dan over lang geleden maar de frontsoldaat weet dat hij zal blijven duren, dat men er elke ochtend middenin nachtmerries, zweet en bloed, verminkt mee opstaat, dat het schrikbeeld

167Tekst d.d. 25 februari 2026.

nooit zal wijken, de behandelingen, pleisters op een houten been, tot men zelf afhaakt.

Een hoge muur is gekomen tussen hem en zijn geliefden voor altijd, hij wenst dat hij in de greppels was gebleven, er is zijn lichaam dat wil leven maar zijn hoofd is nu een zwarte kool, zijn ogen diepe putten die nog altijd niets dan dode maten zien, zijn gedachten zijn alleen maar zwanenzangen, kreten in de leegte, wanhoopsdaden, bataljons, geweren, kanonnen, obussen, landmijnen, verloren vrienden, herinneringen aan schone leugens en verraad, afkeer van het circus der herdenkingen, monumenten en gelogen woorden, afkeer van een maatschappijsysteem waarin aarden nooit meer tot de mogelijkheden zal behoren: daarmee is hij nu voorgoed alleen, te midden van wie fuiven, vieren en onwetend zijn.

Vladslo en het treurend ouderpaar, zij staan apart ofschoon het kind zowel aan vader als aan moeder toebehoorde maar leed heeft met de dood gemeen dat men het versteend alleen moet ondergaan, het samenzijn is altijd tijdelijk ofschoon wij het verlangen voor de eeuwigheid; het leed, de splijtzwam.

Hij wil zich schoon wassen, maar het blauwe water wijkt en hij daalt af in een zee van giftig groen, zijn dieprood bloed snakt naar bevrijding en in zijn naar binnen gekeerd oor dreunt in een bezwerende cadans de kreet uit Cold Song[168], de wereld van de eeuwige oorlog; het lijf leeft nog, wil zich verzetten tegen 't

168Cf. https://www.youtube.com/watch?v=TnkVgKzKPt8

trauma wijl aan de horizon het asgrijs van het front blijft duren.[169] [170]

12. De oorlog en de regenboog

De stelling dat de oorlog het verlengstuk is van de economie, is alleen maar correct waar het gaat om een economie met een kapitalistisch karakter, wat betekent: een economie gebaseerd op het principe van het privaatbezit, hetwelke gegrond is in de hebzucht of in het egoïsme en dat type van economie, die het natuurlijke recht van de sterkste in de mensenwereld naar binnen lijkt te smokkelen, zal onvermijdelijk een concurrentieel karakter hebben.

Het fundament van het concurrentiemodel is de intermenselijke vijandigheid, het is de huldiging van het principe dat de mens een wolf is voor zijn medemens: *homo homini lupus*. Concurrentie geldt weliswaar ook in de sport maar omdat die, althans tot voor kort, niets te maken had met winstbejag, staat men daar elkaar niet naar het leven: sport is altijd een *se disportare* geweest, een zich ontspannen, wat inhoudt dat men de strijd die daar gevoerd wordt, niet au serieux neemt,

169Ter illustratie: *"The Cold Song"* (Een libretto in *King Arthur* van Henry Purcell uit 1691 op tekst van John Dryden): *"What power art thou, who from below/Hast made me rise unwillingly and slow/From beds of everlasting snow?/See'st thou not how stiff and wondrous old/Far unfit to bear the bitter cold,/I can scarcely move or draw my breath?/Let me, let me freeze again to death."*

170Tekst d.d. 27 februari 2026.

maar speelt: het is een voorbereiding op de zelfhandhaving in een zeker maatschappelijk systeem. In de sport wordt ook rekening gehouden met de validiteit van de deelnemers, men dient met andere woorden 'sportief' te strijden: mannen mogen niet tegen vrouwen worden uitgespeeld of volwassenen tegen kinderen en die morele eerlijkheidsregels worden dan spontaan getransponeerd naar het maatschappelijke bestaan dat er alsnog 'menselijker' door wordt. De tendens om in de sport het amateurisme als voorbijgestreefd te gaan beschouwen, kan daarom alleen op onverstand berusten, zoniet wordt hij aangewakkerd door de meedogenloosheid van het grootkapitaal. En het is misschien wel het grootste kwaad van deze tijd dat het grootkapitaal kan beschikken over de middelen om ervoor te zorgen dat haar critici vrijwel automatisch geassocieerd worden met communistische ideologieën en bovendien met de dictatoriale politieke verschijningsvormen ervan.

Dat het grootkapitaal, dat nota bene een even anonieme en onpersoonlijke macht is als de hebzucht zelf die het drijft, zichzelf wil handhaven omdat het zoals alle natuurkrachten onderhevig is aan een blinde traagheid, brengt mee dat het niet alleen de strijd zelf op de spits zal drijven maar dat het ook de onderliggende intermenselijke vijandigheid maximaal zal aanwakkeren. En dat brengt uiteraard ook mee dat alle vormen van intermenselijke samenwerking systematisch en maximaal gedwarsboomd zullen worden.

Die strijd tegen intermenselijke samenwerking wordt structureel gevoerd en wel op een bijzonder doortas-

tende wijze: elke geleverde inspanning moet financieel worden vergoed en dat gebeurt met geen andere bedoeling dan om daar de volledige controle over te krijgen en om aldus te kunnen verhinderen dat het schenken en het ontvangen 'om niets' nog langer mogelijk zijn. Want op de keper beschouwd is het recht van de sterkste niet zomaar een natuurlijk model: van nature helpen wij, mensen, elkaar omdat wij sociale wezens zijn maar die spontaneïteit wordt ondermijnd middels door het kapitaal geïnduceerde tegennatuurlijke beginselen zoals het betaalsysteem, het systeem van straf en beloning - straf en beloning wel te verstaan met betrekking tot gehoorzaamheid en dus in functie van een welbepaald systeem van slavernij, de loonslavernij. Waar destijds ongehoorzaamheid bestraft werd met de zweep, wordt zij nu bestraft door het achterwege houden van de beloningen waaraan wij gewend gemaakt zijn, de lonen waarmee wij door wie ons overheersen, worden geconditioneerd.[171] En vanzelfsprekend is dat systeem even sterk als de hebzucht in onszelf.

Die hebzucht nu, wordt aangewakkerd door de afwezigheid van sociale of beschermende realiteiten, zodat elke dictator er zal naar streven om van een gemeenschap een massa te maken[172], wat wil zeggen: een ben-

171Cf. o.m.: Alfie Kohn, *Punished rewards*, Houghton Mifflin Company, Boston New York 1999. Cf: https://archive.org/details/punishedbyreward00kohn_0/page/n3/mode/2up

172Cf.: Hannah Arendt, *Totalitarisme,* Boom, Amsterdam, vijfde oplage 2021 (eerste druk 2014), in het Nederlands vertaald door Remi Peeters en Dirk De Schutter.

de enkelingen, en wat neerkomt op de huldiging van het aloude principe van 'verdeel en heers'. Totalitaire systemen halen hun macht door het systematisch ondermijnen van alle vormen van spontane intermenselijke samenwerking en op die manier worden eerst binnen één en dezelfde maatschappij de burgers afgericht om elkaar (economisch) te bestrijden en er naderhand het hele volk des te gemakkelijker te kunnen toe brengen om andere volkeren als vijandig te gaan beschouwen en er oorlog mee te voeren. Waar dat mogelijk is, is de onderwerping van de mens aan het monster van de macht een onwrikbaar feit.

De symptomen van het totalitarisme zijn in wezen makkelijk te bespeuren omdat ze allemaal verordeningen en tendensen betreffen die er op gericht zijn om de natuurlijke menselijke samenwerking en de zelfredzaamheid te ondermijnen en vandaar ook is de strijd van de dictator tegen het volk altijd repressief: bewegingen die uit het volk zelf voortkomen, zoals alle vormen van emancipatie, worden gekortwiekt met de meest afschuwelijke middelen teneinde te bekomen dat iedereen alleen komt te staan en dat allen zich noodgedwongen zullen richten op het centrale gezag dat 'voor

---

Oorspronkelijk: *Totalitarianism,* deel III, alsook (in een appendix) een gedeeltelijk samengevat negende hoofdstuk uit deel II, getiteld: *The Decline of the Nation-State and the End of the Rights of Man.* Voor een synthetisch overzicht en bespreking van dit werk, zie: *Hannah Arendt over Totalitarisme* (J.B., Serskamp 27 mei tot 28 juni 2021), Cf.: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/932081137004.pdf

hen zorgt', wat betekent: dat hen afhankelijk maakt, dat hen aan de leiband houdt, zoals het vee in de stallen dat niet weet dat het te eten krijgt om daarna in de richting van het abattoir te worden gedreven.

Vrijheid is de absolute voorwaarde voor menselijkheid maar van vrijheid kan geen sprake meer zijn waar vrouwen moeten geloven dat zij minderwaardige wezens zijn, ongeschikt om voor iets anders te dienen dan als lustobjecten, broedmachines en voedsters van toekomstige werklui en soldaten. Vrijheid is volstrekt onbestaande waar de uniciteit van de menselijke persoon tot voorwerp gemaakt wordt van spot en waar derhalve één en slechts één door de overheid gewenst menstype aan iedereen wordt voorgehouden met uiteraard de boodschap: volg dit toonbeeld na, deze heilige of deze vedette, en wie daar niet in slagen, moeten maar hun conclusies trekken, waaronder dan te verstaan is dat zij ongewenst zijn, dat zij maar betert kunnen wegvluchten, dat zij zichzelf maar moeten opruimen ofwel, als zij alsnog wensen te blijven, dat zij moeten doen alsof zij niet bestaan door bijvoorbeeld in de kast te kruipen; dat zij vrede moeten nemen met een tweederangspositie in de maatschappij of dat zij de pikorde moeten respecteren, dat zij maar beter tijdig geaborteerd kunnen worden of voor euthanasie kiezen. Kortom: waar regenboogvlaggen worden opgeruimd, wordt de eigenheid van de mensen niet langer geduld, heersen racisme en nog andere waanzinnige ideologieën en heeft de mens zijn plaats afgestaan aan de robot, de lege huls, de slaaf, de frontsoldaat, het lijk op de gigantische be-

graafplaats onder het toeziend oog, of de gesloten blik, van de stenen vader en moeder van Käthe Kollwitz.[173] [174]

13. Geen oorlog kent een einde

Spreken over de oorsprong van de oorlog kan niet zonder ook het einde ervan te bevragen maar uit alle getuigenissen uit de eerste hand blijkt dat aan een oorlog nooit een einde komen kan, zoals ook zo vaak verbeeld door kunstenaars die helaas maar zelden toegang tot de harten van de mensen krijgen.

Om te beginnen met het laatst genoemde, blijkt uit onderzoek ter plekke dat museumbezoekers en in casu bezichtigers van het Lam Godsretabel in de Sint-Baafskathedraal te Gent bij het buitenkomen van de kerk vaak denken dat het kunstwerk welgeteld drie luiken heeft: één centraal luik en twee zijluiken, een linker en

173Cf.: https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&hs=7elU&sca_esv=bf3d4068b2084840&sxsrf=ANbL-n78dryKk8KRwo0_V4mZ26Jr9XAEtg:1772275279480&udm=2&fbs=ADc_l-bHuGYqNDo4tYfOTaXehhzrYuhyYxfgZ0ZGDMAyilpe5rFdYhhLSmsUkYZllsil2-R1Da6FJjskLeylE05ysX9ZNCeeNz7tT9s4Zxjg3vNxniOXMsTAz5DtB64_LWMxtf3q5OkfPUL93oJmvm03Jev3BmLIqntji691fKmotAtEDFRejWtYULMGhP1j2Gj21GcLmqN6XGLD9cRjVAdcXTYbOZbg5A&q=k%C3%A4the+kollwitz+vladslo&sa=X&ved=2ahUKEwik7Ojz__uSAxVMUqQEHZLLNNMQtKgLegQIFhAB&biw=1408&bih=595&dpr=1.36

174Tekst d.d. 28 februari 2026.

een rechter. Over de geschiedenis van het werk wordt zelfs door zogenaamde kenners de grootste onzin verteld, al was het maar om er hun politieke gelijk mee te illustreren maar dat is dan alweer een heel ander paar mouwen. Het zijn allemaal groteske facetten van het nieuwe normaal ingevolge de zapcultuur die op haar beurt rechtstreeks uit de hebzucht volgt: men heeft het ene nog niet vast of men grijpt al naar het volgende en op die manier verliezen wie alles begeren zich in de begeerte zelf: zij bezitten niet maar zij zijn bezeten en de bezetenen hebben geen eigen hart meer, zij zijn handlangers geworden van een harteloze want anonieme, onpersoonlijke machinerie, een golem die het bestuur over zijn bestuurders heeft overgenomen, de slang die in haar staart bijt en die aldus zichzelf verslindt.

En zo is het de perversie van de huidige zogenaamde vrije welvaartswereld dat alle kunst hermetisch lijkt te zijn geworden: zij lijkt ingepakt in veelsoortige omhulsels en omheiningen en de woorden van een gids, bedoeld om deze sluiers weg te nemen en de toegangspoort te openen tot die andere wereld die op zijn minst de onze iets te zeggen heeft, blijken contraproductief, ze verwijderen de toeschouwer met zijn gulzige blik alleen maar van het zielenvoedsel en de banken her en der in kunstzalen blijven onbezet door de vreemde haast die alle mensen sinds het aanbreken van de nieuwe tijd tot zijn vertolkers heeft gemaakt en tot doofstomme blinde schimmen die ontsnappen aan de greep van de werkelijkheid zoals ook de werkelijkheid aan

hun greep ontsnapt, zodat de wereld, daar hij zich van de hemel van de muzen heeft vervreemd, is gaan gelijken op de Hades.

Toch is het dat wat zij bepleiten aan wie een bijzonder oor werd aangenaaid waarmee zij stemmen horen van hierboven: nimmer kunnen oorlogen worden beëindigd omdat zij definitief en onomkeerbaar zijn zoals de dood die zij verwekken en zoals ook het Zijn zelf declameert - "*die verschrikkelijke Vishnu-gestalte, als duizend zonnen tegelijk'"* - in woorden die de eeuwig-

heid trotseren: "*'Ik ben de tijd die alles verslindt'.*"[175] [176]

14. De toren van Babel

Misschien wel de belangrijkste oorzaak van de oorlog is het feit dat het lot van de mens verkeerdelijk verwisseld wordt met dat van de wereld: men probeert er immers voor te zorgen dat de wereld beter wordt en als dat ook maar kon, dan zou men wedden op de vesti-

175Zoals geciteerd door Ludo Noens, in: Ludo Noens, *Het ingebeelde universum. De ontregelende confrontatie met het onmogelijke,* Aspekt, Soesterberg 2024, pag. 190. De context: Noens verwijst naar de woorden in de Baghavad Gita gesproken door Krishna [Vishnu] tot Arjuna: *"(...) En wie zal er door de wijde oneindigheid van de ruimte de zij aan zij gelegen universa tellen, elk haar Brahma inhoudend, haar Visnu, haar Shiva? Wie kan in hen de Indra's tellen, al die Indra's zij aan zij, die tegelijk regeren in al de ontelbare werelden.'" (*Ludo Noens, *o.c.,* pag. 190.*) "(...) Er zijn ontelbare universa buiten dit ene, en hoewel zij ruimtelijk onbegrensd zijn, bewegen zij zich als atomen in Jou. Daarom word je onbegrensd genoemd.'" (Ludo Noens, o.c.*, pag. 191.*) In de Bhagavad Gita vraagt Arjuna aan Krishna [Vishnu] één keer diens ware, eeuwig, goddelijke gestalte te mogen zien. "Die verschrikkelijke Vishnu-gestalte - 'als duizend zonnen tegelijk' - blijkt het universum en alle leven daarin zélf te zijn, in al haar eindeloze en duizelingwekkende verscheidenheid. Arjuna ziet dan tot zijn ontzetting die grandioze diversiteit en uitgestrektheid samengevat als het lichaam zelf van de 'god der goden': een hallucinante gedaante met ontelbare armen en benen en hoofden en ogen en monden (...) 'Ik ben de tijd die alles verslindt'." (*Ludo Noens, *o.c.*, pag. 191.*)*
176Tekst d.d. 1 maart 2026.

ging van een eeuwige, vredige paradijselijke burcht op aarde. Edoch, dit zou het lot van niet één menselijk wezen kunnen wijzigen: wij worden ter wereld geworpen, in het beste geval gaat het een tijdje goed, al zijn we ook dan nooit tevreden en misschien juist dan nog het minst, maar uiteindelijk takelen wij af en volgt een gewisse dood. Voor niet één mens wordt een uitzondering gemaakt en dat zou ook niet gebeuren als men erin zou slagen om van de wereld een vakantieoord voor iedereen te maken.

De vergelijking met de onderlinge verwisseling van onze gezondheid en de volksgezondheid gaat volledig op: Hitler verbeterde de volksgezondheid in Duitsland, niet door te investeren in de geneeskundige zorg maar door de artsen door beulen te vervangen en de zieken uit te moorden. De zaak is alleen dat er niet zoiets bestaat als 'volksgezondheid', het is een abstract begrip en geen mens heeft daar wat aan, het is een bedrieglijke sluier over de realiteit. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor de economie: bij een goed draaiende economie met mooie cijfers wint uiteindelijk niemand, in tegendeel: zij gaat zelfs ten koste van onszelf. En zo ook gaat het met al die andere menselijke maaksels: het zijn illusies en zij dreigen hun instrumenteel karakter te verwisselen voor hun heerschappij.

Wat baat het dat steden ons overleven, dat zij duizend jaar oud worden? Steden, beschavingen, de wereld? Het kan het lot van niet één mens veranderen. Bovendien treedt altijd overal gewenning op en zelfs heel snel. Wij achten onszelf vrij als wij zekere ketenen

denken te hebben verbroken maar nieuwe ketenen nemen de plaats in van de oude, het is een spel waarvan het einde nooit in zicht kan komen omdat het verleggen van de grenzen sowieso moet botsten op onze nood daaraan. Wij bouwen alleen maar aan een toren van Babel, die echter niet kan blijven groeien omdat het materiaal dat naar de top versleept wordt om hem nog hoger te maken, onderweg voor herstelwerken zal stranden. De toren verandert dan spontaan in een kanker: hij slorpt al onze krachten op maar geeft ons niets meer in de plaats. De volksgezondheid is een toren, de economie, de beschaving, de wetenschap, de vooruitgang, de hele wereld is een toren waarin wij onszelf verliezen: ware het niet beter indien wij ons lot aanvaardden en de eenvoud waarmee alle dieren, planten en alle andere levende wezens vrede nemen?[177]

15. Andermaal oorlogspropaganda

Zoals ook gebeurde ten tijde van de zogenaamde coronacrisis, worden ook nu ongewenste video's middels speciale programma's automatisch van de blogs en van het hele internet weggehaald. Wat erger is: ook de teksten worden onleesbaar gemaakt en dat gebeurt door ze ongevraagd en automatisch te vertalen van het Nederlands naar het Engels en dan terug naar het Nederlands; als dat enkele keren achtereenvolgens gebeurt, schiet er van de oorspronkelijke tekst uiteraard niet veel meer over. Dat hangt ook af van de instellingen van het toestel van de gebruiker en blijkbaar gaan wat

177Tekst d.d. 2 maart 2026.

dat betreft vooral de telefoons en de laptops hun eigen gangetje. In het vervolg zullen om die reden onze teksten vergezeld worden van een tekst in PDF, een publicatieformaat dat hopelijk moeilijker te saboteren valt.[178]

16. Gedoemd tot spoedig verdwijnen

Waar in de drukke winkelstraten van onze wereldsteden ijverig op koopjes jagende toeristen op de stoep ongestoord voorbijlopen aan bedelaars, geknield en met de handen uitgestoken, kan niemand nog in twijfel trekken dat alle geluk en welvaart fake is en dat betekent dat van zodra het lot je van je geld berooft, niemand nog acht op je zal slaan, ook al zit je op de stoep geknield met uitgestoken handen, wat wel te verstaan geschiedt van het ene ogenblik op het andere en zonder dat ook maar iemand daarvoor op het matje zal worden geroepen.

Waar deze onverschilligheid heerst, moet je je portemonnee omklemmen alsof je leven ervan af hing want je leven hangt er inderdaad van af en dat wil zeggen dat één ogenblik van verstrooidheid fataal voor jou kan zijn. Het ogenblik waarvan sprake is de scharnier van het luik tussen twee werelden: de wereld van wie geld bezitten en de wereld van de armen; de wereld van wie meetellen en de wereld van wie dat niet doen; de wereld van wie respect genieten en de wereld van de onaanraakbaren; de wereld van wie familie hebben,

178Tekst d.d. 3 maart 2026.

vrienden en relaties en de wereld van wie moederziel alleen zijn; de wereld van wie vertoeven in *the American dream* en de wereld van wie geconfronteerd worden met de opgestoken middelvinger, de wereld van wie bestaan en die van wie zichzelf overleven.

Een ogenblik van verwardheid: het is te wijten aan een heel klein mankement, een zorg die plots opduikt in de gedachten, een kortstondige faling van de zuurstoftoevoer naar de hersenen door een vermoeid hart of gewoon de ouderdom die aanklopt om je erop te wijzen dat je tijd er bijna op zit want de wereld van het gouden kalf teert op jong bloed en veracht de grijze haren, hij wil onervarenen die nog vatbaar zijn voor de illusies waarmee hij hen betovert om hen dan voor zijn kar te spannen onder een cinema van beloften over welvaart en geluk.

Let er maar eens op: naarmate je ouder wordt, ga je de geldbeugel met steeds vastere greep omklemmen, de kramp kruipt in je hand, roversblikken hebben het al in de mot, je durft bijna de straat niet op vanwege de terechte vrees dat het je einde kan betekenen, in het land van het gouden kalf, waar niet alleen geluk maar ook het leven zelf verkocht wordt en genadeloos wordt onthouden aan wie dralen met betalen. Genadeloos vanwege de onverschilligheid van wie vooralsnog paraderen, op koopjesjacht, op de drukke boulevards van onze metropolen, en die genadeloos de bedelaars passeren, geknield, met uitgestoken handen.

De tijd verhardt, er wordt nu jacht gemaakt op schooi-

ers, zij immers staan de grote leugen in de weg, lichten een tipje van de sluier op waarmee de waarheid toegedekt is, roet strooien zij in het eten van wie op de terrassen in de zon hun rijkdommen uitstallen, er elkaar de ogen mee uitsteken. Met stokken worden zij verjaagd zoals men zelfs niet met de honden doet, zij bekladden immers het straatbeeld dat het beeld is van de droom waarover men niet weten mag dat hij uitmondt in de oorlog.[179]

17. De troeven van de leugen

Wat zich in de jongste jaren afspeelt op het politieke theater en dan vooral op het theater van de wereldpolitiek is ongezien en wekt verbazing maar toch is in een democratie de handelwijze van toppolitici een betrouwbare weerspiegeling van het gedrag en van de opvattingen van de doorsnee burger die immers zelf zijn leiders heeft gekozen.

Waar eertijds nog een rem stond op onverdraagzaamheid en egoïsme, zijn we nu een drempel over die de drempel van de schaamte is en die is gesneuveld van zodra de voorheen verborgen onhebbelijkheden van de kiezer openlijk door de verkozenen worden uitgestald en voorgesteld als deugden. Schaamte immers is de angst voor schande terwijl schande ontstaat door het publiek worden van schuld maar als gezagdragers het zeggen en ook doen, hoeft niemand nog te vrezen dat hun nabootsing bestraft zal worden: de overname van

179Tekst d.d. 6 maart 2026.

hun ideologie met de navenante praktijken wordt dan zelfs een must en al wie achterblijven op dat vlak, worden beschouwd als 'niet mee met de tijd'.

We hebben de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken horen zeggen in een toespraak tot zijn Europese vazallen ter gelegenheid van de jongste veiligheidsconferentie in München dat we helemaal niet bang hoeven te zijn om oorlog te voeren en deze vertegenwoordiger van een keizer die zich de winnaar van de Nobelprijs voor de vrede waant, veroordeelde de wereldvrede in één adem met de milieuzorg, het wereldburgerschap, het geloof in onze internationale instellingen en in het internationaal recht en de diplomatie alsook de scheiding der machten die ons moet beschermen voor de zelfberechting van politici of de dictatuur.[180] Maar wat meer is: enkele uitzonderingen niet te na gesproken, nemen alle ministers die standpunten klakkeloos over, ons allen aldus dwingend tot onderwerping aan de meest afzichtelijke usurpators en aan een gewisse slavernij met een garantie van meerdere generaties, zo niet eeuwen - edoch, eeuwen kan uiteraard de wereld op die wijze niet meer meegaan.

Het volslagen gebrek aan samenhang in de uitleggingen van de politieke wereldtop neemt inderdaad de laatste twijfel weg omtrent het feit dat wij allemaal worden ingepakt in een gigantische leugen die zelfs allang geen moeite meer doet om zichzelf te verbergen

180Cf.: *Over de oorsprong van de oorlog. Aflevering 7: Crypto-oorlogsretoriek* (artikel d.d. 20 februari 2026) *:* https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3363508

omdat zij sowieso alleen nog in het geweld gelooft: versta ons goed, zo declameren de schaamtelozen: wij onderhandelen niet langer, wij drijven geen handel meer, wij pakken gewoon wat we hebben willen en wie zal het ons beletten!?

Andermaal en tot vervelens toe maar desalniettemin andermaal weze het gezegd dat niet Trump en zijn gecompromitteerden deze wereld leiden maar wel de anonieme, volstrekt stuurloze en onverzadigbare hebzucht welke zich laat benoemen als de kapitalistische economie of het neoliberalisme, in religieuze middens bekend als het gouden kalf of de mammon, de geldgod. Zelfvernietigend is zoals elke zucht of verslaving ook de hebzucht of de machtswellust en zoals een heuse pandemie grijpt deze ziekte om zich heen en steekt zij allen aan; reeds zien wij hoe alom troonopvolgers in hun voorbeeldfunctie de fictie propageren van het meest misleidende heldendom ooit van de frontsoldaat terwijl zij aldus alleen maar de belangen dienen van het monster waaraan zij hun positie danken.

De doofheid en de blindheid voor een werkelijkheid die zich voltrekt voor onze ogen is, zoals een onpartijdig besje het verklaarde, grotendeels te danken aan het feit van de generatiewisselingen want blijkt het geen illusie om gaan te geloven dat het mensdom mettertijd verstandiger kan worden? Immers, als wij uiteindelijk de zaken gaan begrijpen, is de tijd gekomen dat men ons ten grave draagt en wij worden dan vervangen door kinderen die helemaal niets weten en wiens hoofden zullen worden gevuld met de leugens van de dag

die destijds ook onze hoofden op hol hebben gebracht. Op die manier handhaven zich de fabels en de oorlog, het onrecht en de ficties van het wereldlijke toneel, de monsters en de dieven.[181]

18. Polarisering

De verwerping van de mondiale instellingen inzake milieuzorg, geneeskunde, rechtspraak, diplomatie en politiek door de huidige extreemrechtse regering in de VS, gekoppeld aan hun 'uitnodiging' om politiek, economisch en militair hun kant te kiezen, is uiteraard een regelrechte daad van mondiale polarisering die, als hij klakkeloos wordt opgevolgd, zonder ook maar de geringste twijfel in niets anders kan uitmonden dan in een nieuwe wereldoorlog.

De term 'uitnodiging' zetten wij hierboven tussen aanhalingstekens omdat hier in feite dwang wordt uitgeoefend, getuige de ongehoorzaamheidstaksen en de bemoeienissen vanwege de usurpator in politiek en rechtspraak, vooral dan op het punt waar wij geacht worden om mee te betalen voor door de VS opgezette *agressieve* oorlogen alsook voor een niet onder stoelen of banken gestoken plan tot herkolonisatie, wat in werkelijkheid neerkomt op de herinvoering van de slavernij. De wereld wordt opnieuw verdeeld in het deel van de heren en dat van de slaven.

En dat deze woorden helemaal niet overdreven zijn, kan men vaststellen aan de hand van het gewicht van

181Tekst d.d. 10 maart 2026.

de eigen geldbeurs: de neoliberale 'upper class' alom ter wereld roomt heden met een ongekende gezwindheid de inkomsten van de ganse bevolking van haar vazallen af en ondervindt hiervan kennelijk niet veel tegenstand omdat het volk alhier alsnog zijn vertrouwen in zijn leiders stelt die echter zo corrupt zijn als de pest.

De vergelijking met het voorstel van straatbendes om burgers tegen betaling bescherming te bieden gaat volledig op omdat in de twee gevallen de agressor en de beschermer één en dezelfde instantie zijn. De politiek van de huidige VS kan worden samengevat in de simpele bedreiging vanwege de cowboys uit de Hollywoodproducties: “Uw geld of uw leven!”[182]

19. Robotisering en geweld

Dat geweld robotiseert, betekent dat daar waar aan mensen de vrijheid wordt onthouden omdat hun doen en laten gestuurd wordt door conditionering middels geweld, zij ermee ophouden mens te zijn en zij veranderen in willoze, gehoorzame automaten zoals ook gebeurt met gedomesticeerde dieren.

Maar ook het omgekeerde geldt: robotisering maakt de weg vrij voor geweld omdat daar waar egalisering van een groep middels het opleggen van een sturende ideologie en moraal deze groep eendrachtig maakt, de macht die daaruit resulteert niet in handen van de

182Tekst d.d. 10 maart 2026.

groep zelf berust maar wel bij wie de groep manipuleren.

De aan een groep opgelegde eendracht geschiedt in functie van nog meer groepsmanipulatie in de vorm van dwang, welke bij ongehoorzaamheid overgaat in het geweld dat zich in die dwang verbergt. Het in de groep naar binnen sluipen van controle van buitenaf gebeurt aldus door middel van een tweespan - 'Baai en Blesse'[183] - waarvan in ons verhaal Baai fysiek van aard

183 Cf. Guido Gezelle, *Traagzaam trekt de witte wagen,* uit: *Kerkhofblommen* (1858): "*Traagzaam trekt de witte wagen/door de stille strate toen,/en 't is wenen, en 't is klagen/dat ze bin' de wijte doen!/Stap voor stap, zo gaan de peerden,/traagzaam, treurig, stille en stom,/en zij kijken, of 't hun deerde,/dikwijls naar hun meester om;/naar hun' meester, die te morgen/zijn beminde peerdenpaar,/onder 't kammen en 't bezorgen,/zei de droeve nieuwemaar./'Baai,' zo sprak hij, 'Baai en Blesse,/heden moeten... stille! Fraai!/moeten wij naar de uitvaartmesse,/met de wagen, Blesse en Baai!'/En toen, na zijn hand te doppen/in 't gewijde water klaar,/zegent hij de hoge koppen/van 't onachtzaam peerdenpaar./En hij kust en kruist ze beiden,/en "gij," zegt hij, "Blesse en Baai,/moet een lijk naar 't kerkhof leiden/Baai en Blesse, stille! Fraai!/Schuimen zoudt ge en lastig zweten,/zo 'k u zonder wete liet/van de mare, en zoudt verheten,/gave ik u den zegen niet!"/En hij zelve kruist en wijdt hem/eer hij ze in de breidel vangt,/met het water, dat bezijd hem/aan de ruwe bedspond hangt./Want hij slaapt bij zijne beminde/peerden en bezorgt ze trouw,/trouwer als voor eigen kinde/eigen moeder zorgen zou./Hij besproeit, en met gewijden/pallem speerst hij peerd en stal,/om de lijkvaart te bevrijden/van gevaar en ongeval./Ha! wie weet hoeveel gevaren/die niet hebben uit te staan,/die met peerden, - God bewaar' hen! –/die met hunne meesters*

is - het geweld - en Blesse psychisch - de plichtsethiek. De perfecte combinatie van die twee in één enkel instrument dat zowel de gewelddadige als de morele dwang omvat, verwezenlijkt zich in het geld, waarover niet zonder redenen gezegd wordt dat het de zweep is van destijds.

Nu zou geld volstrekt waardeloos papier zijn indien er niet de stok achter de deur was welke de macht ervan ook hard maakt als een reële dreiging en die stok is uiteraard de wet waarvan de opvolging wordt afgedwongen door een fysiek apparaat dat het gemunt heeft op de lichamen van hen van wie gehoorzaamheid verlangd wordt. En de werkzaamheid van dit systeem is te danken aan onze lichamelijkheid en meer bepaald aan onze gevoeligheid voor pijn en aan de kwetsbaarheid of dus de vernietigbaarheid van ons leven. Ons lichaam is het pand waarmee wij worden gechanteerd.

Zolang een groep gehoorzaamt aan zijn manipulator, is geweld onnodig en zelfs schadelijk voor alle partijen maar de afwezigheid van zichtbaar geweld is bijzonder verraderlijk omdat achter elk systeem dat gehoorzaamheid opeist een macht schuilt die op geweld is gebaseerd. Zo bijvoorbeeld is het katholicisme met zijn zogenaamd christelijke ethiek ontkoppeld van de wereldlijke macht volstrekt ondenkbaar en het dankt zijn suc-

---

gaan?/Traagzaam rijdt en rolt de wagen,/treurig door de strate voort,/en 't is krijsen en 't is klagen,/dat men onder 't dekzeil hoort./Stap voor stap zo gaan de peerden,/ziende naar hun meester om;/stap voor stap, alsof 't hun deerde,/traagzaam, treurig, stille... en stom!

ces aan de complexiteit van het instrumentarium waarmee het deze macht en dit geweld weet te verbergen. Waar de ontkoppeling aan de orde is omdat andere belangengroepen nieuwe stelsels introduceren, kan men de leegloop van de kerken aanschouwen, de ridiculisering van de voorheen zo serieus genomen 'waanzin' en de totale krachteloosheid van de leiders die, bijvoorbeeld, ten tijde van de Tweede Wereldoorlog er nog moeiteloos in slaagden om hele legers jongeren naar het oostfront te lokken of dus de dood in te jagen.

Religie - maar ook andersoortige moraal - lijkt zoals muziek de zeden te verzachten maar zij doet dat alleen maar omdat zij - zoals muziek - met haar cadans de massa in het ritme van de maatstrepen houdt, welke de (beschikbare) tijd opdelen in (bezette) fragmenten die feitelijk toebehoren aan wie de uitvoering van het muziekstuk dirigeren. Elke uitschuiver wordt direct gehoord en afgestraft door eenieders strenge blikken of door algemeen gelach en dit soms adembenemend mooie en meeslepende want exalterende keurslijf, uit louter trillingen gefabriceerd, maakt elk fysiek geweld totaal overbodig: alle uitvoerende muzikanten doen middels zelfdiscipline van kindsbeen af hun uiterste best om geen fouten te maken en dus om volstrekt onopvallend te blijven, om niet uit de toon te vallen, om eendrachtig zoals robots te doen wat van hen verlangd wordt, en dit élke seconde opnieuw - zelfs een slipper van één tiende seconde wordt onmiddellijk door iedereen opgemerkt. De dirigent heerst over de tijd van elk

van zijn muzikanten en er rest gewoon geen tijd meer waarin nog iets anders mogelijk zou zijn dan volgen.

Op die manier verbergt de schoonste vrede soms het meest afzichtelijke geweld, het is immers geen sinecure om reeds kleine kinderen zo te hersenspoelen dat op elke seconde van hun verdere leven beslag wordt gelegd. Dat men uiteindelijk bereid is om te gaan sneuvelen aan een oorlogsfront middenin de vernietiging van al het moeizaam opgebouwde, bewijst dat de beschreven eendracht niet door vrijwilligheid en samenwerking wordt gedragen maar door louter dwang uitgaande van mensverachters.[184]

184Tekst d.d. 11 maart 2026.

Kris Lippeveld, "*Pareidolie, antropomorfisme, animisme"* (2026). Met dank aan de kunstenaar.

In het Atheense feest de Chaldeia werden zij samen gevierd: Athena, de godin van de wijsheid, de edele krijgskunst, de beschaving, de ambachten en de schone kunsten, en Hephaestos met de sterke armen, de god van het vuur, de smeedkunst en de ambachten, schepper van de schone Pandora en, als wapensmid van de helden en de goden, de smid van Poseidons drietand,

Herakles' schild en het borstharnas van Achilles. Athene en Hephaestos hadden derhalve niet alleen met de oorlog te maken, zij waren ook de patroons en de inspiratiebronnen van de plastische kunstenaars waarvan het gros zich nu geëngageerd met artistieke wapens tegen de oorlog keert.[185]

Hephaistos of Vulcanus, ook Mulciber geheten, is een van de twaalf goden van het Pantheon van de Hellenen; hij werd gebaard door Hera zonder de tussenkomst van een man en omdat hij zo lelijk was, werd hij in zee geworpen waar nimfen hem grootbrachten, waarna hij van de dwerg Kedalion de smeedkunst leerde; zijn atelier bevond zich onder de vulkanen waar Cabeiren en Cyclopen hem bijstonden.[186]

---

185 In deze door polarisering en oorlog getekende tijd zijn dat John Heartfield in Nazi-Duitsland met zijn alleszeggende collage uit 1932 getiteld: "*Krieg und Leichen - Die letzte Hoffnung der Reichen"* (Cf. *https://heartfield.adk.de/node/5854*), en in zijn zog een reeks zich in de strijd werpende verzetshelden, authentieke hedendaagse tekenaars en schilders die naar de kern gaan van de malaise die nu als een kanker in de wereld woekert en die zoeken hem te duiden en te vatten omdat aan elke mogelijke remedie een diagnose moet voorafgaan, een doorzien van het probleem, wat lastiger nog is dan de behandeling. (Cf.: J.B., *Over de oorsprong van de oorlog.* Aflevering 10: *De oorlog en de parels*. Cf.: *https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3363632*).

186De mythologische context is als volgt: kunst haalt al haar krachten uit de oertijd: Chaos wordt bevrucht en zo geordend door Eros en aldus ontstaan de Hemel (Ouranos) en de Aarde

Het schilderij, getiteld: *"Pareidolie, antropomorfisme, animisme"* van Kris Lippeveld lijkt met zijn man van lava naar Hephaestos te verwijzen maar ook naar het animisme, tegenpool van het materialisme en aldus een veroordeling van het niets en niemand ontziende neoliberalistisch kapitalisme dat uitmondt in geweld en in de vernietiging van het leven. Voor animisten zijn niet

---

(Gaia), de Hel, de Dood, de Slaap, de Twist alsook het Recht. De kinderen geboren uit vader Hemel en moeder Aarde worden door hun vader opgeslokt maar moeder Aarde redt haar jongste telg, de Tijd (Kronos). Die ontmant zijn vader, werpt zijn organen in de zee die dan gaat schuimen en zo de Liefde (Aphrodite) voortbrengt. Kronos huwt zijn zuster Rhea en ook hij verslindt zijn kinderen, doch Zeus, de jongste, wordt gered: hij geeft zijn vader een door Metis gebrouwd braakmiddel en redt zo zijn broers en zusters. Zeus, nu de oppergod, huwt zijn zuster Hera, krijgt veel buitenechtelijke kinderen en als wraak baart Hera zonder de tussenkomst van hem of van een andere man, de lelijke Hephaestos die zij ontgoocheld in zee werpt en die daar door nimfen grootgebracht wordt en van de dwerg Kedalion de smeedkunst leert. Onuitgemaakt of nu Zeus ofwel zijn zoon Hephaistos Metis had bezwangerd, at, na een ruzie met Hephaestos, Zeus zijn nicht Metis op maar zij verteerde niet, zij steeg hem naar het hoofd en veroorzaakte zo'n migraine dat Hephaestos hem moest verlossen door zijn hoofd te klieven met een bijl. (Kris Vansteenbrugge, *Uit het schuim van de zee. De Griekse Mythologie in 136 verhalen,* uitgeverij Heras 2012 (2011), pp. 13-27.) *"En ziet: uit het hoofd van Zeus steeg een volwassen vrouwspersoon op, fier rechtop, gehelmd en geharnast, met lans en schild. Het was Athena."* (Kris Vansteenbrugge, *o.c.*, pp. 28-29.) (Cf.: *https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3363632*).

alleen mensen maar ook dieren, planten en stenen met leven bezield; die opvatting vereist respect voor het mysterie en biedt verzet tegen de materialistische ideologie wiens hoogdagen neigen naar hoogmoed met in haar zog de val. Bij pareidolie worden in de dingen figuren herkend die alleen binnenin onszelf bestaan en antropomorfisme is het projecteren het menselijke op dieren en dingen. De drie termen verwijzen naar een opwaardering van de heden genegeerde maar tegelijk begeerde poëtische facetten van een suggestieve werkelijkheid waar ten langen leste iedereen voor leeft en naar streeft omdat alle materie hunkert naar bezieling - het bezit van een radio is geen eindwaarde, het beluisteren van muziek is dat wel.

En zo is kunst niet iets om te bezitten, kunst wrikt zich heden uit de tentakels van de geldgod los, bevrijdt zich van musea en concertzalen, overstijgt tijd en ruimte, verspreidt zich via internet en andere middens die vooralsnog niet aan banden liggen; ofschoon onbetaalbaar heeft kunst lak aan geld en aan privaatbezit omwille van haar universaliteit: iedereen herkent wat waar is, schoon en goed maar zoals de dichter het verwoordt, is alles van waarde weerloos.[187] [188]

187"Alles van waarde is weerloos" is een beroemde versregel van de Nederlandse dichter en schilder Lucebert.
188Tekst d.d. 12 maart 2026.

'Complotdenkers'!?

1. Het 'systeem'

In de coronacrisis die bij ieder van ons nog vers in het geheugen ligt, deed zich een fenomeen voor dat bestempeld werd als 'complotdenken' en waarover nu nog steeds aldus geoordeeld wordt, al willen sommigen het liever allemaal verzwijgen omdat zij vrezen dat wij alsnog mogen hopen dat mettertijd de waarheid sowieso aan het licht zal komen.

Waar zich malafide politiek in het debat heeft gemengd, was het genoemde fenomeen ongetwijfeld van de partij maar als het adjectief 'malafide' verwijst naar opportunisme, belandt men met het hele thema in een wespennest omdat berekening met het oog op eigenbelang sowieso aan politieke activiteiten van ongeacht welk pluimage inherent is.

Een gezond wantrouwen in het 'systeem' dat onze zaakjes moet bedisselen is terecht omdat machtsmisbruik een kwaad is dat altijd om de hoek loert en men kan zelfs zeggen dat in een vrije marktsysteem waar de middeldoelomkering regeert, dit kwaad het goede overheerst: dienstbaarheid aan het volk als voorwendsel voor plundering. En hier volgt nu niet een 'maar' zoals in het leugenachtige maar courante antwoord: “U hebt volledig gelijk, maar...” en waarvan de vertaling kort en bondig luidt: “U hebt volstrekt ongelijk!” - integendeel.

Dat de actuele extreemrechtse wereldpolitiek alsnog blijkt weg te komen met de 'rechtvaardiging' dat onderhandelen enkel in een ideale en derhalve onbestaande wereld thuishoort en dat in de realpolitik waarbij zij zegt te zweren, alleen het recht van de sterkste mag gelden ("Diplomatie is voor Utopia, dus pakken wij gewoon wat wij hebben willen!") illustreert niet alleen dat wantrouwigheid jegens het 'systeem' gezond kan zijn maar bewijst bovendien dat het een plicht is voor wie hun vrijheid en de menselijke vrijheid of de menselijkheid tout court willen gehandhaafd zien. De verwisseling van het doel met het middel is dermate ingeburgerd dat dit het nieuwe normaal werd, wat betekent dat kritiek daarop bestraft wordt met excommunicatie, en dit zonder verantwoording of rechtvaardiging omdat de afwijking van de norm sowieso als misdadig opgevat wordt.

Opportunistisch als het is, gebruikt het 'systeem' nu deze dwang uitgaande van het groepsinstinct om te kunnen ontkomen aan het principe van de verantwoording en derhalve om *à volonté* onrecht te kunnen plegen. En het gaat hier nota bene niet om een terugkeer naar de natuur met haar recht van de sterkste: deze misdaad heeft een absoluut karakter daar zij bewust en berekenend het recht van de sterkste door het rechtssysteem wil verdedigd zien, dus in principe ook door wie daardoor onrecht ondergaan: deze gruwel transformeert aldus voorrechten tot rechten.

Dat wantrouwen jegens het 'systeem' terecht is, en dus een recht, maar bovendien een plicht, laat zich ook an-

derszins zien, met name in de door het systeem hardnekkig gehandhaafde maar zich even hardnekkig verbergende praktijk van de beschuldiging van haar slachtoffers.

Met betrekking tot de al dan niet vermeend complotterenden inzake de coronacrisis is dat duidelijk en wel omwille van verschillende redenen: het machtssysteem dat zich sowieso wil handhaven, acht zichzelf volmaakt, het pleit zich vrij van elke mogelijke onvolkomenheid en verdedigt met hand en tand haar uitschuivers ten koste van de waarheid, zoals elke leugenaar dat doet. Het heeft een totalitair karakter en het verwisselt derhalve haar eigen fictie met de werkelijkheid, waarbij bij uitstek het kwaad dat zij verricht, in de schoenen haar slachtoffers wordt geschoven.

We herhalen hier ons voorbeeld van intussen enkele jaren geleden omdat het exemplarisch is voor de gang van zaken op zowat elk terrein waarop dit zwartepietenspel door het systeem bedreven wordt, precies omdat het zodanig onzichtbaar wordt gemaakt dat haar slachtoffers gaan meehelpen aan de handhaving ervan.

We bespraken hoe de maatschappelijke veroordeling van homoseksualiteit in wezen neerkomt op de veroordeling van mensen , meer bepaald bij de verklaring van de oorsprong van de uitdrukking “uit de kast komen”. Wie uit de kast komen, zijn daar op een keer ook in opgesloten en in feite gaat het veeleer om een kist want de slachtoffers van die gemene handelwijze uit de tijd kregen de opdracht zichzelf te verloochenen en hun le-

ven te ruilen voor een toneel. Dat gebeurde doorgaans in de puberteit van de betrokkenen met de medewerking van de notabelen, zijnde de pastoor en de huisarts, die immers aan de betrokkene diets maakten dat deze zijn familie tot schande zou brengen als hij of zij zich niet levenslang verborg, wat in feite neerkomt op het lot van levend begraven te worden nadat men werd veroordeeld en gekist.[189]

Tot niet zo heel lang geleden gold homoseksualiteit hier als een ziekte en in meer religies geldt ze nog altijd als een zonde, waarmee de politiek middels het (religieuze en naderhand medische) systeem haar eigen falen op de rug schuift van de slachtoffers die ze ermee maakt.[190] Het systeem doet hetzelfde met alle andere

189Cf.: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208129870.pdf , pag. 130.
190Cf.: https://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2602169
Meer volledig:
“De veroordeling van de 'verkeerde' mensen door de nieuwe financiële en politieke elite die zoals voorheen onveranderd bestaat uit dezelfde dienaren van Mammon, krijgt voortaan gestalte in onaantastbare, heilige, want wetenschappelijke vormen: het in het leven roepen van een research naar de oorzaken van homoseksualiteit verkapt a priori de stelling dat mensen die met betrekking tot dit thema niet beantwoorden aan het traditionele concept, ongewenst zijn - indien zij niet meteen fysiek worden uitgeschakeld, dan dienen zij toch verbannen of 'verbeterd' te worden, 'bijgewerkt', zoals dat gebeurt met zaken die het aandurven om weerstand te bieden aan de gekende vormen van manipulatie die erop gericht zijn

ongewensten, waaronder bovenal moet verstaan worden: allen die al dan niet terecht economisch onrendabel worden geacht, onder wie vrouwen, kinderen, gehandicapten, zwakkeren, ouderen, zieken,vreemdelingen, vluchtelingen, mensen zonder papieren of zonder rechten en zo meer.

---

om nog uitsluitend bestuurbare en vervangbare massaproducten te fabriceren welke passen in het kraam van Mammon.
Zo kan naast misdadige wil alleen nog onverstand verantwoordelijk zijn voor het koortsachtig zoeken naar de oorzaken van homoseksualiteit. Immers, wie zich er terdege rekenschap van geven dat homo's zich door de band niet voortplanten, krijgen meteen de verklaring in de schoot geworpen voor het feit dat actueel de overgrote meerderheid van de mensen (en van de dieren?) heteroseksueel gericht zijn en dat 'slechts' vijf percent van de bevolking zich tot de homopopulatie kan bekennen. Want dit is het geval gesteld dat er een 'homo-gen' zou bestaan: het gen plant zich dan bijna niet voort.
Inderdaad, er bestaat niet zoiets als een 'homo-gen', het gaat veeleer om een wellicht bijzonder moeilijk na te speuren complex conglomeraat van fysieke constituties welke resulteren in de seksuele geaardheid in kwestie die dan ook kan beschouwd worden als slechts een 'bijwerking' van die fysieke condities. Maar de zaak is dat dit helemaal geen verschil uitmaakt met betrekking tot de conclusie van hier boven: het bestaan van een 'homo-gen' wordt overbodig om uit te kunnen leggen waarom een meerderheid van de bevolking heteroseksueel geaard is, de uitleg dat homo's zich niet voortplanten, volstaat.
Ook vermeende 'foute' identificatieprocessen tijdens de opvoeding en ongeacht welke andere mogelijke invloeden

Mensen zijn beïnvloedbaar en als kuddedieren extreem beïnvloedbaar door gezagsargumenten, wat de detectie bemoeilijkt van het mechanisme achter hun onterechte veroordeling (die zoals gezegd het falen van wie de veroordeling uitvaardigen, moet verkappen), vooral als dit een instrument is van een heersende religie of van een wetenschap, bij uitstek de geneeskunde, die hier

---

worden overbodig als verklaring omdat de natuur geen enkel wezen in een welbepaalde richting stuurt zodat de seksuele geaardheid van een mens wordt bepaald zoals van een opgegooid geldstuk bepaald wordt of het op kruis valt of op munt: de verdeling is fifty-fifty; mannen vallen niet op mannen of op vrouwen en ook vrouwen vallen niet op vrouwen of op mannen maar mensen vallen op mensen en over de kwestie of dat dan mannen zijn of vrouwen hebben de betrokken personen helemaal niets in de pap te brokken omdat die zaak uitsluitend door (natuurlijk) toeval wordt beslecht. Maar als het feit dat homo's een minderheid vormen het gevolg is van het feit dat zij zich (door de band genomen) niet voortplanten, dan kan de homoseksuele geaardheid bezwaarlijk nog als een afwijking worden beschouwd omdat het in de minderheid zijn van de homo's het gevolg is van een gedrag (namelijk het voortplantingsgedrag en meer bepaald het feit dat hun seksualiteit niet tot voortplanting kan leiden). Bovendien is ook het teleologisch argument dat homoseksualiteit veroordeelt, achterhaald: dit argument betreft de 'afwijking' waarbij koppelvorming onder mensen van hetzelfde geslacht de voortplantingsfunctie zou missen. Maar de voortplanting is slechts één van de vele mogelijke functies van de seksualiteit en het verengen van de seksualiteit tot haar voortplantingsfunctie volgt uit helemaal niets anders dan uit de zingevingsdrang die ons in feite helemaal niet toekomt en die slechts eigenbelang verkapt omdat het daar in wezen gaat om het opdringen van ons eigenste willetje aan de dingen - zoals

vandaag de religieuze taken stelselmatig overneemt, vooral inzake de verschuiving van zonde naar ziekte. In de twee gevallen wordt de schuld bij het slachtoffer gelegd en wast het systeem zelf zich schoon van elke blaam.

---

elders aangetoond.
Edoch, van zodra men het inzicht eigen is dat bij koppelvorming door de betrokkenen van nature helemaal geen rekening wordt gehouden met hun geslacht, vervalt eveneens de inhoud van het concept van de seksuele geaardheid. Omdat koppelvorming zich wars van de geslachtelijkheid van de betrokkenen voltrekt, is er ook helemaal geen 'geaarheid' nodig om die te verklaren, wat in feite betekent dat dit concept een spook is, een soort zinsbegoocheling, iets dat slechts een *schijn* van betekenis heeft.
Uit deze eenvoudige vaststellingen volgt dan uiteraard dat het moreel problematiseren van de 'seksuele geaardheid' - precies omdat zij niet eens bestaat - een misdaad is jegens alle betrokkenen die daar hinder van ondervinden. En over die hinder moet men het hebben omdat zij in de plaats getreden is van de gaskamers van weleer. De gaskamers waren, weliswaar een tijdlang nadat de gruwel zich had voltrokken, fysiek aantoonbaar. De 'hinder' daarentegen welke resulteert uit de allernieuwste vormen van vervolging, is nog minder zichtbaar dan het gifgas waarmee Hitler de mensen die hij haatte om het leven bracht maar zij is niet minder dodelijk.
Die hinder is er, zoals algemeen geweten, in de vorm van discriminatie maar eigenlijk is het gebruik van deze termen oneigenlijk omdat de betrokkenen in de eerste plaats door hun veroordeling het slachtoffer worden van ontmenselijking en ontmenselijking is een misdaad van een heel ander type dan discriminatie. Discriminatie heeft te maken met rechten en met

Vaak leidt het er zelfs toe dat de veroordeling die schuilt achter de diagnose, die immers een taxering of een vorm van demonisering inhoudt, ziekmakend is vanwege enerzijds het voor slachtoffers verleidelijke ziektegewin en anderzijds de neiging tot het wegwerken van de cognitieve dissonantie waarvan zij te lijden

---

voorrechten, terwijl de misdaad van de ontmenselijking veel dieper ingrijpt in het leven van het slachtoffer. Het bewuste proces van ontmenselijking ontsnapt nog steeds aan het begrip van zelfs geschoolde hulpverleners omdat dit begrip een empathisch vermogen vereist dat niet vanzelfsprekend is en die kwestie kan ook zeer concreet worden gemaakt.

De uitdrukking "uit de kast komen" werd inmiddels gemeengoed maar het is allerminst overbodig haar betekenis te verklaren: van mensen over wie gezegd wordt dat zij met betrekking tot hun seksuele geaardheid uit de kast gekomen zijn, moet uiteraard worden aangenomen dat zij ooit in een kast terecht kwamen. Meer bepaald zijn zij daar in gestopt en dat is het werk van meerdere personen die al dan niet bewust in dienst staan van een homofobe cultuur, zoals die gangbaar was in de katholieke middens tot zowat twee generaties geleden. Een puber vertelt aan zijn ouders dat hij homo is, wat angst, hysterie en schaamte teweeg brengt omdat die geaardheid door de homofobe cultuur in kwestie niet alleen als afwijkend wordt beschouwd, zoals het hebben van te korte benen, maar meteen ook als immoreel. De ouders van de puber stappen naar een vertrouwenspersoon en raadgever die vaak de huisarts is - tot voor kort meestal een man. De huisarts laat het kind bij zich ontbieden en die vertelt hem met een geveinsde vertrouwelijkheid dat homoseksualiteit weliswaar niet langer verboden is maar desalniettemin zondig en vooral: dat het blijk geven van die geaardheid door een navenant gedrag, schande brengt over de betrokkenen.

hebben.[191] De diagnose geeft de patiënt een verleidelijke, valse geruststelling en hij weet dan ook zijn eigen malaise te plaatsen, zij het tegen de prijs van zijn autonomie of vrijheid. Het 'systeem' dat kapitalistisch en derhalve leugenachtig is, doet dat echter niet en volgt de slinkse weg van de zogenaamde 'compartimentering', een begrip van de Nederlandse socioloog Abram

---

Er is een zeker begrip voor die geaardheid, zo vertrouwt de arts aan het kind toe; je kan het dus wel doen, maar breng dan ook begrip op voor je ouders: beloof mij dat zij het niet aan de weet komen, zij zouden daar immers eeuwig onder lijden want het is hoe dan ook een schande om een homokind te hebben, dat kun je toch begrijpen?
En wat kan een puber met blind vertrouwen in zijn opvoeders anders nog doen dan een lot alsnog te aanvaarden dat echter door geen mens kan gedragen worden omdat de inhoud daarvan, die pas na het verdict en met mondjesmaat zal doorsijpelen, niets anders inhoudt dan het levend begraven worden van een nog springlevend kind in een kast? En men spreekt wel over een kast omdat er geen lijk in ligt maar in feite gaat het om een kist met daarin een mens die weliswaar dood lijkt omdat hij zwijgt maar dat zwijgen werd hem opgelegd 'voor zijn eigen goed' omdat hij door te spreken alleen zichzelf nog kon ter dood veroordelen.
Ik heb je ouders gerustgesteld, zo werkt de arts dan verder het voorgeschreven programma af: ik heb hen verteld dat het gaat om een neiging eigen aan de puberteit, een *tijdelijke* neiging. En je bent verstandig, je ziet al waar ik heen wil want er is een oplossing voor jouw probleem. Je ouders zullen je binnenkort vragen hoe het met je gaat op dat gebied. Je begrijpt toch wel wat je hen dan moet antwoorden? Inderdaad, vertel hen dat ze op twee oren mogen slapen, vertel hen dat het over is.
Dit kind daarentegen zal alleen nog slapeloze nachten kennen. Dit kind slikt omdat het zijn ouders moet beliegen maar omdat

de Swaan, waarmee onder meer het gemak waarmee misdaden worden begaan, verklaard kan worden.[192]

Een bedrieglijk systeem heeft ook geen nood aan een eigen consonantie omdat het geen psychè heeft en dus niet psychisch kan lijden; het wil die alleen kunnen voorwenden zoals een bedrieger een dubbele boekhou-

---

het gelooft wat de dokter zegt, begrijpt het ook de noodzaak van wat in zijn verdere explicatie door de geleerde man wordt voorgesteld als een 'leugentje om bestwil'.
Nu is het op het ogenblik dat het kind aan de arts belooft die instructies te zullen volgen, dat het eigenhandig in die kast stapt. Vroeger was het echt een kist, vandaag is het althans in onze contreien en in het merendeel van de gevallen gelukkig een kast omdat daarvan gezegd kan worden dat men er weer uit kan komen. Vroeger kon dat niet en in zekere conservatieve culturen kan dat nog steeds niet.
Het kind doet een belofte, zij het op grond van leugenachtige informatie, en het komt die ook na omdat kinderen, in schril contrast met de meeste volwassenen, trouw zijn: het kind leeft aanvankelijk aseksueel maar van zodra het enige zelfstandigheid heeft verworven, gaat het ofwel levenslang een rol acteren (in vele gevallen stapt het in een heterohuwelijk met op de koop toe kinderen en al hoeft dit op zich geen ramp te worden: vaak leidt het tot een immens lijden of een drama) ofwel gaat het deelnemen aan het sociale leven van gelijkgestemden, wat dient te gebeuren in een subcultuur want niet-homofiele verwanten moeten zoals door het kind beloofd voor schande worden behoed.
Het vergt een portie empathie om zich de miserie voor de geest te kunnen halen waarmee een mens van voor de tijd dat hij volwassen is, bedeeld wordt en dan nog door degenen die hem het naast aan het hart gelegen zijn maar het hoeft geen betoog wat dit zal betekenen voor wie dat te verwerken krijgen

ding behoeft om zijn bedrog te kunnen maskeren. Systemen zijn geen personen en derhalve kan van hen niet worden geëist dat zij verantwoording afleggen; het is een dwaling om te denken dat zij ook maar het geringste menselijke vertrouwen waard zouden kunnen zijn.

---

omdat dit gewoon niet te verwerken is.
Dat ondanks de vermeende welstand, de economische en de technologische vooruitgang, de talloze mogelijkheden om met allerhande wantoestanden komaf te maken, de toegang tot informatie voor principieel iedereen en het bestaan van instituties die beloven te waken over rechten en over mensenrechten, het vandaag alhier nog mogelijk is om partijen te stichten die geheel openlijk een homofobe of een anderszins discriminerende politiek voeren, is bijna onbegrijpelijk als men niet aanneemt dat die partijen in feite de wil vertolken van de mensen zelf, die onmiskenbaar wolven voor hun medemensen zijn.
En zoals iedereen dat kan vaststellen, zelfs met gesloten ogen, verslinden zij, exact zoals wolven dat doen, vooreerst de zwaksten: de ongeborenen, die immers nog geen burgers zijn, geen burgerrechten hebben en openlijk ten prooi zijn aan de massamoord van abortus provocatus; de ouderen die in de modieuze maar waanzinnige media als lastpakken worden afgeschilderd, lastpakken voor de anderen wegens hun economisch negatief nut maar ook lastpakken voor zichzelf die, als ze het maar willen inzien, maar beter voor euthanasie kunnen opteren zodat zij zelf de kist in stappen, geheel vrijwillig en alleen door inzicht gedreven, zoals ook homo's dat doen, in blind vertrouwen op hen die zich hun leiders noemen en die misschien niet geheel verantwoordelijk zijn voor hun geluk maar wel voor het ongeluk dat ze hen toestoppen met een gemene list, uitgebroed door een

Vandaar neigt het neoliberalistische totalitarisme ertoe om onze vrijheid die het valselijk als haar streefdoel voorwendt, aan de ketenen te leggen en wel op een bijzonder verborgen en dus moeilijk te bestrijden manier: het tracht de rechten van LGBTQ+-personen terug te schroeven, voert het racisme opnieuw in alsook de slavernij, met name in de vorm van een schaamteloos gepropageerde herkolonisering. En het moet dan ook geen verwondering wekken wanneer na de abortus- en de euthanasiewetten, ook werk gemaakt wordt van al-

---

maatschappij die derhalve alleen de naam van 'samenzwering' verdient.
Op 9 juni trekken wij naar de stembus, de stemming is geheim, zij eist van ons geen enkele verantwoording voor wat wij doen onttrokken aan het oog van allen en hierin schuilt het kwaad: het wordt beschermd door de krachten van de duisternis, men kent aan de moord het recht toe om zich te onttrekken aan het licht. En dit zijn allemaal vruchten van de criminele samenzwering die wil doorgaan voor een samenleving. Toen ik onlangs een bezoek bracht aan een bejaarde en die vroeg om raad inzake de stembusgang, kreeg ik het volgende devies: *"Stem alsof je het in het openbaar moet doen, op een podium waar iedereen je kan vragen wat je motieven zijn."* (Cf.: *Tisallemaiet,* onze tekst d.d. 29 mei 2024: https://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2602169)

191Cognitieve dissonantie is onaangenaam en als handelingen en overtuigingen onderling tegenstrijdig zijn, tracht men die te herinterpreteren met het oog op consistentie.

192Cf. onze synthese van de theorie van de Swaan in: *Verborgen massamoord* (J.B., Serskamp, 29 november tot 11 december 2017): https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/330786.pdf

gemene massamoordpartijen waarbij, zoals in een Europees totalitarisme van welhaast een eeuw geleden, in den duik alle economisch onrendabele mensen van het leven worden benomen. Als die niet al aan de gang zijn![193]

2. Een voorgeschiedenis van de huidige neonazi's[194] *(naar Gie van den Berghe,* De mens voorbij[195]*)*

"Velen, ook Charles Darwin zelf, vreesden dat de beschaving de natuurlijke selectie grotendeels tenietgedaan had en de evolutie van de soort mens tot stilstand was gekomen. Dringende en dwingende maatregelen waren noodzakelijk. De niet-fitten, de zich ongebreideld voortplantende minderwaardigen, moeten aan banden gelegd worden. Geesteszieken en criminelen moeten afgezonderd worden, van voortplanting uitgezonderd."[196] Aldus hebben de 'heersers der aarde' beslist[197] die met de Verlichting hun intrede deden: zij die

193Tekst d.d. 13 maart 2026.

194Dit is het hoofdstuk 27 uit *Panopticum Corona* (Jan Bauwens, Serskamp 2021), pp. 450-458, getiteld: *'Wij zijn de heersers der aarde'.*

195Berghe, van den, Gie. (2009). *De mens voorbij. Over vooruitgang en maakbaarheid. 1650-2050*, Meulenhof/Manteau. Een PDF van het boek is voorhanden op het internet – zie: *http://www.serendib.be/boeken/De-mens-voorbij.htm*

196 Berghe, van den, Gie. (2009), pag. 16.

197 "Wij zijn de heersers der aarde, de koningen van de zee", aldus vangt het refrein aan van een strijdlied uit de nazitijd waarvan het auteurschap verborgen wordt gehouden - in het

zich laten leiden door het licht van de rede; de Bijbel wordt vervangen door de *Encyclopédie*; kennis zal het mensras perfectioneren. *"Wil men bevolking en voedselvoorraad beter op elkaar afstemmen, dan moet ofwel de bevolkingstoename worden afgeremd ofwel moeten de zwakke leden worden geëlimineerd"*, zo zegt Malthus[198]: *"'De armenwetten creëren de armen die ze bijstaan."*[199] van den Berghe schrijft: *"Anderhalve eeuw lang zullen Malthus' populatieprincipe en de politieke consequenties die hij eraan vastknoopte worden overgenomen door sociaaldarwinisten, eugenetici, geleerden, politici en racisten. Met telkens weer de boodschap dat de in sociaal, economisch, intellectueel, biologisch of genetisch opzicht minderwaardigen zich veel sneller voortplanten dan de meerwaardigen. Proletariër versus bourgeois, unfit versus fit, abnormaal versus normaal, jood versus ariër."*[200] Er is degeneratie maar wie de maatschappij verontreinigen, moeten weggezuiverd worden en in dat proces zullen artsen een hoofdrol spelen.[201] *"De gezondheidszorg werd steeds centraler georganiseerd, en stukje bij beetje werd de hele westerse maatschappij gemedicaliseerd."*[202] *"De inenting tegen pokken was de eerste grootschalige, door de staat georganiseerde, succesrijke gezond-*

Duits getiteld: *Der mächtigste König im Luftrevier.* (Zie ook: https://www.neues-deutschland.de/artikel/8297.wir-sind-die-herren-der-welt.html)

198 van den Berghe, Gie.(2009), p. 122.
199 van den Berghe, Gie.(2009), p. 123.
200 van den Berghe, Gie.(2009), p. 125.
201 van den Berghe, Gie.(2009), p. 138.
202 van den Berghe, Gie.(2009), p. 138.

heidscampagne. Maar de strijd was nog lang niet gestreden. De uit Azië overgekomen cholera richtte vanaf 1830 ware slachtingen aan. Epidemieën golfden over Europa (...) Er kwamen quarantainemaatregelen, militaire versperringen en medische controles voor wie uit besmet gebied kwam. Eind 18de eeuw voerden enkele Duitse staten een soort medische politie in om epidemieën te bestrijden."[203] *"Gezondheid werd stilaan een obsessie."*[204] *"Medici werden steeds vaker betrokken bij het bevolkings- en gezondheidsbeleid (dalend geboortecijfer, epidemieën)."*[205] *"De grote massa werd gemedicaliseerd. In 1883 voerde Bismarck als eerste de verplichte ziekteverzekering in, met artsen in overheidsdienst en gratis behandeling."*[206]

Eind 19de eeuw werd in Duitsland een medische identiteitskaart ingevoerd en een ministerie van volksgezondheid opgericht. G. Hoffman schrijft over een medisch Utopia in zijn *Moraal van de macht*: *"De bevolking in Hofmanns denkbeeldige staat wordt jaarlijks aan een grondig medisch onderzoek onderworpen. Zieken en gehandicapten worden doorverwezen naar de medische politie; kanker en tbc worden behandeld door middel van 'euthanasie'. Geesteszieken en gehandicapten vormen een te zware economische last en worden van bij de geboorte uitgeschakeld.* De mensheid van ellende bevrijd*, luidde een aantal jaren later*

203 van den Berghe, Gie.(2009), p. 140.
204 van den Berghe, Gie.(2009), *o.c.*, p. 141.
205 van den Berghe, Gie.(2009), p. 142.
206 van den Berghe, Gie.(2009), p. 142.

de titel van een ander geschrift van dezelfde auteur."[207] *"In* De Toverberg *(1924) belicht Thomas Mann het medisch Utopia heel wat kritischer. In het sanatorium waar de roman zich afspeelt, een wereld van medische afzondering waarin men in plaats van een foto een röntgenopname van de geliefde koestert, bepalen artsen of iemand ziek is, kan men alleen in naam gezond zijn. Patiënten moeten voortdurend 'temperaturen', krijgen ziekte aangepraat, worden geneeskundig betoverd. Alles is onder medische controle. De zich beaat overleverende patiënten worden in fysieke en psychische kabinetten doorgelicht met röntgenstralen en psychoanalyse."*[208]

Darwin treedt Malthus bij met zijn strijd om het bestaan en de natuurlijke selectie en hij inspireert Samuel Butler die in 1863 schrijft over de nakende machtsgreep van de machines en in 1872 volgt de utopische roman *Erewhon; or, Over the Range*, *"een bijna profetische visie waarin zaken als organicisme (de maatschappij als menselijk lichaam), sociaaldarwinisme, artificiële intelligentie, DNAonderzoek en transhumanisme verwerkt zijn of aangekondigd worden."*[209] Men wil liefdadigheid afschaffen die immers de natuurlijke selectie tegenwerkt en *"de Franse antropoloog, filosoof en socialist Georges Vacher de Lapouge (1854-1936) stelde voor een grootstad in te richten met gratis alcohol en voorbehoedsmiddelen, een oord waar alle*

207 van den Berghe, Gie.(2009), p. 143.
208 van den Berghe, Gie.(2009), p. 143-144.
209 van den Berghe, Gie.(2009), p. 145-146.

menselijke wrakhout zou aanspoelen en zichzelf in geen tijd te gronde zou richten. In een in 1913 verschenen essay over eugenetica in de oudheid omschrijft Allen G. Roper, een Engels classicus, urbanisering als een nieuw en efficiënt wapen van de natuur ***om de unfit door snelle verspreiding van ziekte te elimineren.*** *Anderen wilden niet aan de maatschappij, maar aan de mens zelf sleutelen. Eigen volk of de soort mens verbeteren door goede geboorten te bevorderen en slechte te beperken: eugenetica."*[210]

""Het angstbeeld van een op sterven na dood volkslichaam hield in dat de beroepsexpert, de arts, de patriottische plicht had tussenbeide te komen. Slecht functionerende cellen, schadelijke individuen die het staatslichaam verzwakken en uitputten, moeten verwijderd, geëlimineerd, en waar mogelijk voorkomen worden. (...) alle sociaal onaangepasten en ongeneeslijken chirurgisch weggesneden worden, als de zieke appendix uit een gezond lichaam. Wie helen wil, moet soms vernietigen. De bereidheid van staat en arts om tussen te komen groeide. De paradox tussen genezen en doden vervalt als al wie van de norm afwijkt, al wie abnormaal is, als ziektekiem wordt gezien. Het rotte deel wegsnijden wordt een therapeutische noodzaak, een goede daad, een verdienste."[211]

En dit was reeds lang voor de nazi's in de USA aan de gang: *"Medici (...) zullen een vooraanstaande rol spelen in de eugenetische beweging (...). Begin 20ste eeuw*

210 van den Berghe, Gie.(2009), p. 153.
211 van den Berghe, Gie.(2009), p. 156.

zullen artsen de zuiverheid en gezondheid van de jonge Amerikaanse natie bewaken door alle fysiek en mentaal minderwaardig lijkende immigranten de toegang tot de nieuwe wereld te ontzeggen. Al even vanzelfsprekend zullen ze als selectieheren van de volksgezondheid ijveren voor massale sterilisatie van zwakzinnigen, geesteszieken en criminelen. Zoals ze enkele decennia later, in nazi-Duitsland, mensen zullen selecteren voor sterilisatie, 'genadedood' en gaskamer."[212]

"Eind 19de eeuw al voerden artsen in Duitse kolonies medische experimenten uit op in kampen opgesloten inboorlingen. Ze transplanteerden kankerweefsel, brachten wormen in bij kinderen, infecteerden gezonde mensen. In Duitsland zelf werd toen ook op prostituees geëxperimenteerd, onder meer door Emil Adolf von Behring, de man die de serumtherapie tegen difterie bedacht. Behring spoot mensen in met syfilis in de hoop dat er immuniteit zou ontstaan."[213]

De Schotse industrieel en filosoof William Rathbone Greg (1809-1881) schrijft: *"Een samenleving die toelaat en mogelijk maakt dat erfelijk minderwaardigen huwen en zich voortplanten, is ziek. De staat (...) moet drastisch optreden, zoals een tuinier onkruid wiedt om rozen ruimte te geven."*[214] Thomas Henry Huxley (...) stelt in 1893: *"dat de overheid de natuurlijke groei moet leiden en cultiveren, levensomstandigheden verbeteren en 'zwakken en misvormden verwijderen zoals*

212 van den Berghe, Gie.(2009), p. 156.
213 van den Berghe, Gie.(2009), p. 157.
214 van den Berghe, Gie.(2009), p. 157-158.

een tuinman de minder goede planten uittrekt'."[215] *"Eind 19de eeuw al pleitten sommige artsen en politici voor de „genadedood" voor ongeneeslijk zieken. Gedaan met leed en pijn, verzorging en kosten. (...) stelde Alfred Jost in 1895. (...) Controle over leven en dood komt aan het sociaal organisme toe. Jost bedacht ook het begrip* negativen Lebenswert*, dat de rechtvaardiging van medisch gedirigeerde „genadedood" in zich draagt. Aanvankelijk (...) mochten ongeneeslijken zelf kiezen of ze eruit wilden stappen. Maar geleidelijk verschoof de klemtoon naar abnormaliteit, waardeloosheid, kostprijs en gevaar voor de maatschappij."*[216]

Reeds Plato (in *De Staat*) bepleit dat paarvorming en voortplanting niet aan het toeval mogen overgelaten worden[217] en in zijn Utopia neemt de grote humanist Thomas Morus (1478-1535) die ideeën over: *"Euthanasie voor terminaal zieken mag, huwelijk en voortplanting zijn rationeel geregeld."*[218] Dit en nog veel meer is voorafgegaan aan het nazisme en pas *"midden jaren 1920 tekent Adolf Hitler in* Mein Kampf *op dat 'indien men kans zag om slechts zeshonderd jaar lang alle lichamelijk gedegenereerde en geestelijk zieke individuen buiten staat te stellen en de kracht te ontnemen om kinderen te verwekken, men de mensheid niet alleen van een geweldige last zou bevrijden, maar*

215 van den Berghe, Gie.(2009), p. 158.
216 van den Berghe, Gie.(2009)., p. 158.
217 van den Berghe, Gie.(2009), p. 160.
218 van den Berghe, Gie.(2009), p. 161.

daarmee ook een herstel mogelijk maken zoals men zich heden ten dage bijna niet kan voorstellen'."[219]

Maar Eugenetica bestond dus ook in de VS: onder leiding van de *natavists* werden kruistochten georganiseerd tegen sociale en hygiënische wantoestanden. De mormonen ontrieden het ouderschap aan ongezonde individuen. De profeet Noyes stichtte een commune (*Oneida*) waar mensen wetenschappelijk 'gekweekt' werden door selectie. Op de Indianen, de autochtone Amerikaanse bevolking, werd een genocide gepleegd. Racistische wetten werden gestemd. Chinese immigranten werden ervan beschuldigd de builenpest te hebben veroorzaakt die in 1900 uitbrak op Honolulu. In die tijd ontstonden bewegingen zoals *'Clean up America'* die aan geboortebeperking deden en inentingen verplichtten en de '*Race Betterment Foundation'* (gesticht in 1906). In 1905 introduceerde de Amerikaanse psycholoog Goddart een IQ-test om ongeschikte individuen te detecteren: idioten, imbecielen en debielen over wie hij schrijft: *"Al deze waardeloze zielen kosten pakken geld aan de gemeenschap. Ze moeten geïdentificeerd worden en morons moeten gesteriliseerd worden."*[220] [221]

De wetenschap werd gebruikt als legitimatie voor de uitsluiting en de verminking van de armen. De voortplanting van mensen met slechte genen werd gecriminaliseerd en moest sterilisatie onder dwang verant-

219 van den Berghe, Gie.(2009), p. 177.
220 van den Berghe, Gie.(2009), p. 231.
221 Tekst d.d. 6 april 2020.

woorden. De dwangwet van Harry Laughlin uit 1922 stond model voor de nazisterilisatiewet.[222] Guy van den Berghe schrijft: *"De Amerikaanse natie moest op wetenschappelijke en legale wijze behoed en gezuiverd worden van mensen van het verkeerde slag. Weinigen vroeger zich af of dat zomaar kon in een democratie, integendeel, velen vonden dat absoluut noodzakelijk. Geen wonder dus dat er onder de dictatuur zoveel meer zal kunnen."*[223] Sterilisatie onder dwang werd ingevoerd in Vaud (Zwitserland) in 1928, in Denemarken (1929), in Alberta (Canada) (1928), in British Columbia (Canada) (1933), in Zweden en Noorwegen (1934), in Finland en Danzig (1935), in Estland (1936). *"In Zweden werden in de periode 1935-1976 minstens zestigduizend jonge vrouwen tegen hun wil gesteriliseerd. Mentaal en fysiek gehandicapte vrouwen die niet in staat waren om voor hun kinderen te zorgen, maar ook mensen met een zeer slecht zicht of een 'ongezonde seksuele appetijt."*[224]

Eugenetica betekent dat een land zich van zijn *unfits* moet ontdoen en ter verantwoording wordt zelfs de Bijbel erbij gehaald (Exodus 20:5).[225] In de jaren 1920-1930 werd op Amerikaanse handelsbeurzen reclame gemaakt voor eugenetica met waarschuwingen tegen rassenvermenging en degeneratie.[226] van den Berghe citeert een redenering die reeds bij Darwin gangbaar

222 van den Berghe, Gie.(2009), p. 238.
223 van den Berghe, Gie.(2009), p. 241.
224 van den Berghe, Gie.(2009)., p. 241
225 van den Berghe, Gie.(2009), p. 243
226 van den Berghe, Gie.(2009), p. 244

was: *"Hoe lang zullen wij Amerikanen, die zo zorgvuldig omspringen met de stamboom van onze varkens, kippen en vee, het ouderschap van onze kinderen aan toeval en 'blind' sentiment overlaten?"*[227]

Op het door o.m. Winston Churchill bijgewoonde eerste internationaal congres over eugenetica o.l.v. Leonard Darwin op 24 juli 1912 in Londen, uit politicus Arthur Balfour de volgende kritiek: *"We zeggen dat de fitten overleven. Maar het enige wat dat betekent is dat zij die overleven fit zijn."*[228] van den Berghe: *"De blijvende eugenetische bezorgdheid dat 'de biologisch fitten in aantal afnemen door daling van het geboortecijfer' moet volgens de doctrine van natuurlijke selectie verkeerd zijn. Want als families van hoger opgeleiden hun aantal niet op peil kunnen houden, betekent dat natuurlijk niets anders dan dat ze niet fit zijn."*[229]

Maar de eugenetica radicaliseert: zwakzinnigen worden afgezonderd en gesteriliseerd en huwelijkskandidaten moeten een gezondsheidsattest voorleggen.[230] En men wil ook de armen weg: *"Een oppervlakkig meevoelend mens geeft de bedelaar een aalmoes; wie dieper meevoelt, bouwt een armenhuis; wie radicaal meevoelt zorgt ervoor dat de bedelaar niet geboren wordt."*[231] De Franse eugeneticus Charles Richet die deze sociale selectie bepleit en die zelfs aan pasgebore-

227 van den Berghe, Gie.(2009), p. 244-245
228 van den Berghe, Gie.(2009), p. 245
229 van den Berghe, Gie.(2009), p. 245
230 van den Berghe, Gie.(2009), p. 246
231 van den Berghe, Gie.(2009), p. 248

nen het recht op leven ontzegt, krijgt er in 1917 zelfs de Nobelprijs voor de Geneeskunde voor![232] *De Mental Deficiency Act* uit 1913 ontzegt zelfs aan mensen die niet in staat zijn hun zaken fatsoenlijk te regelen het recht op vrijheid.[233]

"Tien jaar later [in 1926] *zal politieke agitator Adolf Hitler in het korte nawoord bij* Mein Kampf *schrijven dat 'een staat die zich in het tijdperk van de rassenvergiftiging aan de verzorging van de beste elementen van zijn ras wijdt op een goede dag meester moet worden over de aarde'".*[234] En daar weerklinkt het Nazi-strijdlied:

"De machtigste koning van storm en van wind/is de arend geweldig en groot./De vogels zij sidderen en beven van angst/voor zijn snavel en klauwende poot./Als de leeuw verheft zijn gebrul des nachts/dan verschrikt hij de dieren ter wereld./Ja, we zijn de heersers der aarde, de koningen van de zee./Tiralala, tiralala, tiralala, tiralala, hoi hoi./Ja, we zijn de heersers der aarde, de koningen van de zee."[235]

Er is kritiek op de verregaande manipulatie van het volk, onder meer in *Brave New World* van Aldous Huxley (1894-1963) maar men blijft pleiten voor eugenetica, rassenhygiëne, sterilisatie en vandaag is dat

232 van den Berghe, Gie.(2009), p. 249-250
233 van den Berghe, Gie.(2009), p. 253
234 van den Berghe, Gie.(2009), p. 254
235 https://www.neues-deutschland.de/artikel/8297.wir-sind-die-herren-der-welt.html

consumptie-eugenetica geworden, een 'kind op maat', genen tegen woekerprijzen, *'egg freezing service'*, *'create your own genetically healthy child online'* of de stunt van de eerste mannelijke zwangerschap.[236]

Maar het gaat gestaag richting staatsinmenging: *"Op termijn kunnen trends in de gezondheidszorg, zoals de uitbreiding van genetische testen tot de hele bevolking en de alarmerende kosten-batenanalyses, tot meer centraal gestuurde eugenetica leiden. Biomedisch onderzoek en supervisie worden almaar grootschaliger, met steeds meer staatsinmenging."*[237] Met alle gevolgen van dien: *"De Franse bioloog en geneticus Jacques Testart (...) verzette zich tegen bepaalde vormen van onderzoek omdat hij ervan overtuigd was dat ze tot nieuwe eugenetica zouden leiden. Hij (...) wijst erop dat eugenetica steeds meer in dienst komt te staan van het liberalisme en dat de tijd niet ver meer af is dat mensen geselecteerd zullen worden op concurrentievermogen."*[238]

Uit deze uitweiding moge blijken dat in de menselijke zoektocht naar het goede beheer van de aarde, aberraties altijd al van de partij zijn geweest en dat de hypothese dat de huidige pandemie hier op de een of andere manier mee te maken heeft, allerminst moet beschouwd worden als een complottheorie maar veeleer als een reële mogelijkheid.[239]

---

236 van den Berghe, Gie.(2009), p. 339-340
237 van den Berghe, Gie.(2009), p. 341.
238 van den Berghe, Gie.(2009), p. 342.
239 Tekst d.d. 7 april 2020.

'Trauma en levenslust'. Nog enkele bedenkingen n.a.v. het gelijknamige kunstwerk van Kris Lippeveld, uit 2016[240]

1.

Met de massamoordenaars aan de macht, beleven wij heden de barre winter van de tijd, maar herinneren wij ons wat in 1953 de Franse auteur Albert Camus neerpende: *"Au milieu de l'hiver, j'apprenais enfin qu'il y avait en moi un été invincible."*[241] Deze mysterieuze zin getuigt van een verborgen kracht in het binnenste van de mens, de kracht die het hem mogelijk heeft gemaakt om de tijden te overleven en er ondanks alles vandaag nog te zijn. Zij is moeilijk te definiëren maar zij keert menigmaal terug in de geschiedenis, in allerlei vormen, en in de westerse cultuur bestaat zij zowel in haar Helleense als in haar christelijke pijler. In de Helleense verschijnt zij bijvoorbeeld in de uiteindelijke thuiskomst van Odysseus na zijn omzwervingen in de vele werelden die in normale omstandigheden aan het oog van de stervelingen onttrokken blijven en die zich pas tonen waar een strijd zich aandient op leven of dood en in de weliswaar multi-interpretabele zogenaamde christelijke pijler komt het heil pas via de weg van het kruis in het verschiet.

240Cf.: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3363632 alsook: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3363668

241Albert Camus, « Retour à Tipasa », *L'Été* (1953), de slotzin. Cf.: https://edder.org/literatura/tipasa2.pdf

Paradoxaal maar helemaal niet tegenstrijdig en bijna als een koan dient zich zoals in Augustinus' symbolisme een werkelijkheid achter het louter stoffelijke aan, echter onbereikbaar voor wie niet het vereiste offer brengen, zoals ook het geval is waar de betekenis van een tekst pas kan veroverd worden waar men zich (van kindsbeen af) gewijd heeft aan het zich eigen maken van de taal, waarbij het bereikte resultaat mede afhangt van de geleverde inspanningen: geen gratie zonder offer, al is er ook nog het mysterie van de genade.

"Het zich bewust zijn van de onmacht is iets dat het lijden fundamenteel bepaalt"[242], zo schrijft de protestants-marxistische 'god-is-dood-theologe' Dorothee Sölle. Het ongeluk is fysiek en psychisch, in de pijn, maar ook sociaal, in het isolement, zegt Sölle, en zij citeert Simone Weil: *"'Het ongeluk maakt belachelijk'"*[243] - waar vandaan de afwezigheid van solidariteit (het *"verloochend, verraden en verlaten worden"*[244]) met de lijdenden en alleen een eigen lijdenservaring kan de neerbuigende caritas tot echt medelijden maken.[245] Maar dat kan evenmin een reden zijn om een oorlog goed te praten als een vermeende schuld. *"Er zijn vormen van smart* [zie bijvoorbeeld het leed van onschuldigen]*, die iedere vorm van schuld oneindig ver te bo-*

242Dorothee Sölle, *Lijden*, Ten Have, Baarn 1987 (1973) (Oorspronkelijk: *Leiden*, Kreuz-Verlag, Stuttgart 1973), pag. 12.
243Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 14.
244Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 16.
245Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 15.

ven gaan"[246], aldus Sölle. *"Edith Stein is met andere joden naar de gaskamers gegaan, hoewel zij gered kon worden en haar dood niemand hielp"*[247] en daarvoor bestaat geen uitleg. Sölle haalt ook het tragisch conflict van Agamemnon aan die zijn dochter in een zoenoffer met de goden betrekt.[248]

Het te allen prijze uit de weg gaan van leed (heden bekend als het in het materialisme algemeen verbreid sentiëntisme van Peter Singer) brengt geen heil: *"Als de ervaringen van het lijden, de 'pathai' van het leven verdrongen worden, verdwijnt ook het pathos van het leven en de kracht en intensiteit van de genoegens ervan."*[249] *"In deze betekenis kan men de apathie van de maatschappij als een deel van haar nekrofiele oriëntering in de zin van Erich Fromm begrijpen. Nekrofilie is liefde tot het dode, het verstarde, het onbeweeglijke, 'de wens van het organische door 'ordening' in het anorganische te veranderen' (E. Fromm,* Das Menschliche in uns*, Zürich 1968, 49)"*[250] - *"het ideaal van de middenklasse"*[251] - *"een banaal optimisme"*[252] - *"een*

246Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 22.
247Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 26.
248Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 27.
249Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 31.
250Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 32.
251Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 33.
252Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 33.

verstarring van het leven"[253] - wat uitmondt in blindheid voor het lijden en in stompzinnigheid.[254] [255]

2.

Dorothee Sölle betoogt dat nieuwe pijnen de kop opsteken in deze tijd en dat wij ertoe neigen ze te verdringen[256] terwijl zij de Japanse theoloog Kazoh Kitamori laat opmerken dat pijn inherent is aan de liefde.[257] Sölle stelt het ontvluchten van pijn gelijk aan de apathie: pijn maakt ons sterk, zegt Sölle, en ze verwijst naar het volk van Vietnam[258] - een voorbeeld van een hedendaags equivalent zijn wellicht de Palestijnen.

Maar ook de dagelijkse (fabrieks)arbeid in het geïndustrialiseerde westen wordt door leed getekend. Aanvankelijk verstomt het lijden, vervolgens komt het klagen, tenslotte gaat men over tot rationele taal en actie in een poging om de situatie veranderen.[259] *"Een van de traditionele mogelijkheden om je zelf uit te drukken is vandaag de dag zoek geraakt: het gebed. Het vermogen, met zichzelf in dialoog te treden, lijkt steeds meer mensen zinloos én overbodig."*[260] *"De vraag welk wereldbeeld iemand heeft (...) is onwezenlijk; beslissend is, wie de partner in de dialoog van de mens is, Chris-*

253Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 33.
254Dorothee Sölle, *o.c.*, pp. 34-35.
255Tekst d.d. 15 maart 2026.
256Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 35.
257Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 37.
258Dorothee Sölle, *o.c.*, pp. 37-49.
259Dorothee Sölle, *o.c.*, pp. 50-60.
260Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 61.

tus of de Mammon of de eigen vitaliteit."[261] Bidden is een verzetsdaad: men wenst iets anders dan wat de maatschappij aanbeveelt.[262]

Voor Dorothee Sölle is de (artistieke en intellectuele) arbeid derhalve gebed, zoals ook in de islam wordt gesuggereerd en het verzet zit hem in het engagement zonder hetwelk de hedendaagse kunst haar naam niet meer verdient. Edoch, de kwestie waarvoor men zich dan moet engageren wordt een wespennest door de macht van (religieus en politiek gestuurde) ideologieën en zo moet kunst zichzelf verheffen boven politieke kleuren en zal waar kunstenaarschap vertrouwd zijn met de bedelaarsstaf. Aan schatrijke artiesten is meestal een reukje, alsook aan religieuzen die hun optrekje hebben in kastelen en die een vette wedde trekken van de staat: hun gesprekspartner kan in geen geval de man zijn van Gethsemane.

Kunst verwijst naar de pathos van het leven die zonder de lijdenservaring oneigenlijk blijft met als wezenlijke component Gethsemane, de verlatenheid, ook door God, wat leidt tot een uiterste opmerkzaamheid.[263] En zo beeldt *Trauma en levenslust* niet de heldhaftigheid van frontsoldaten af zoals de staatse monumenten op bestelling dat doen, die worden opgericht met wat nog rest van het geld van de slachtoffers van de politieke leugens nadat die begraven werden en om de troosteloosheid te verhullen van een leed dat niet te peilen is:

261Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 62.
262Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 63.
263Dorothee Sölle, *o.c.*, pp. 63-69.

wars van alle leugens wijst het kunstwerk naar de waarheid van het leed dat zich verankerd heeft in trauma's waarmee de levenslust een strijd aangaat die van een andere orde is en die niet zoals de oorlog naar de eeuwige dood leidt doch naar oorden waar iets dat schoonheid wordt genoemd misschien ontkiemen kan.[264]

3.

Trauma en levenslust: de twee in juxtapositie scheppen een koan, een geleide tot nadenken, tot het geven van zin aan iets dat op het eerste gezicht alleen maar tegenstrijdigheden in zich heeft, want dat is de indruk die men krijgt waar in de getraumatiseerde ziel alsnog de levenslust leeft omdat men geneigd kan zijn te denken dat levensleed en levenslust elkander tegenspreken.

Het kunstwerk etaleert met het bloedrode lichaam de alsnog aanwezige, niet te stoppen levensdrang die zich zoekt te bevrijden van het aszwart dat aan de gedachten kleeft en dat ze ook overheersen wil zoals in het sterven, de dood het leven. Maar het lijf verzet zich en bindt de strijd aan zoals ook de kleuren dat doen op het schilderij. Er is een kracht in ons die ervoor zorgt dat wij in die strijd nimmer ten onder gaan en die daarin schuilt dat wij ons niet verzetten tegen wat *is*.

Die houding van aanvaarding wordt mogelijk als wij de werkelijkheid beminnen, als wij ermee op houden eisen te stellen aan wat het lot ons toebedeelt. Zoals

264Tekst d.d. 16 maart 2026.

wij pas echt van iemand houden als wij de persoon aanvaarden zoals die is, onvoorwaardelijk, zonder die te willen veranderen of zogezegd 'verbeteren', wat echter totaal anders is dan onverschilligheid, waarin immers geen spoor van liefde te bekennen valt.

Dat is wat Dorothee Sölle lijkt te suggereren.[265] *"(...) De 'geest van koopmanschap', zoals* [de door de kerk verbannen] *Meister Eckart het noemt, is hier uitgesloten."*[266] Het gaat om *"een leer van handelen 'zonder waarom'"*[267] en *"een ik-sterkte die in het lijden niet vernietigd wordt."*[268]

En hier herinnert men zich de in onze inleiding geciteerde uitspraak van Albert Camus: *"Au milieu de l'hiver, j'apprenais enfin qu'il y avait en moi un été invincible."*[269] De liefde blijkt sterker dan het ongeluk. En *"de mystieke liefde (...) transcendeert iedere God die minder is dan liefde."*[270] Het lijden maakt het pijnlijke proces van het zich losmaken van de dingen mogelijk. *"Bedoeld is niet alleen, dat het beter is, onrecht te lijden dan onrecht te doen (...)* [maar wel] *te weten, dat degene, die onrecht lijdt, ook sterker (niet alleen moreel beter) is dan degene, die onrecht doet."*[271] En het

---

265Dorothee Sölle, *o.c.*, pp. 70-93.
266Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 74.
267Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 77.
268Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 74.
269Albert Camus, « Retour à Tipasa », *L'Été* (1953), de slotzin. Cf.: https://edder.org/literatura/tipasa2.pdf
270Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 75.
271Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 81.

is wellicht die waarheid welke aan *'Trauma en levenslust'* zijn onmiskenbare authenticiteit verleent.[272]

4.

De aanvaarding van wat is, betekent geen apathie en de zingeving aan het leed wil niet zeggen dat het wel ergens deugd zou kunnen doen: *"Eeuwenlang is de cultus van het lijden als werktuig ter rechtvaardiging van het onrecht en tot onderdrukking schaamteloos uitgebuit"*[273], aldus Sölle, maar tegelijk wijst zij er op dat de verbanning van leed (en van de dood) "tot bijna elke prijs" oneigenlijk is, alsook het marchanderen met leed, het relativeren en het bagatelliseren ervan omwille van de omvang. De aanvaarding van wat is, betreft eveneens *"degenen, die overal ontkend werden en die gedwongen werden zichzelf te ontkennen.* [Ook tegenover] *het zieke, beschadigde incapabele leven, moet men de opvatting der acceptatie van het lijden zien (...)"*[274]

In het boek *Job* is de (door Sölle aan God toegeschreven[275]) beproeving tiranniek, maar tegenover de tiran wordt de kleine geholpen: *"De gehele schepping, vaak*

272Tekst d.d. 17 maart 2026.
273Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 82.
274Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 85.
275Men kon opmerken dat de beproever Satan is en Jahweh staat dit toe omdat Hij het uiteraard niet kan weigeren. Tegelijk valt voor de interpretatie van Sölle wel iets te zeggen want Satan is een schepsel Gods gedoemd om hem te gehoorzamen - waar hij dat niet doet, verliest het verhaal zijn consistentie.

ook de zon, de maan en de sterren worden opgeroepen de zwakke tegenover de overmachtige te helpen. Is de beproeving doorstaan, dan gaat het recht van de machtige zulke beproevingen op touw te zetten te niet. [De beproevers] *worden machteloos gemaakt, doordat de beproeving tegen de verwachting en tegen de wil van de tiran in doorstaan wordt. Dat is echter alleen mogelijk bij een absoluut 'rein' ongespleten wezen, dat de dood niet schuwt. Alleen hij, die bereid is zich te offeren (...) zal de beproevende God machteloos kunnen maken."*[276] In de interpretatie van Sölle *"is Job juist vroom omdat hij niet gelooft"*[277]; hij is sterker dan God daar hij met zijn onbeantwoorde schreeuw op een andere God - Christus - blijft wachten.[278]

Deze waarheid verwijst onwillekeurig naar de Orpheusmythe (waarover Sölle niet spreekt) in een cultuur die wellicht helemaal losstaat van de joodse (en uiteraard van de christelijke, gezien de datering), waarin de liefde en de kunst een heilig huwelijk aangaan. De liefde van Orpheus voor zijn door een adder doodgebeten Eurydike krijgt gestalte in een aanklacht van het onrecht in de artistieke vorm van de elegie waarvan de oprechtheid maakt dat zij in staat is de ganse natuur te ontroeren en de macht van de dood over het leven (tijdelijk) ongedaan te maken. Het kunstwerk is daar de drager van de kracht van de waarheid waartegen niets of niemand, ook niet een vermeende godheid, opge-

276Dorothee Sölle, *o.c.*, pp. 87-88.
277Dorothee Sölle, o.c., pag. 93.
278Dorothee Sölle, *o.c.*, pag. 93.

wassen kan zijn, en het ontleent aan die waarheid het wonder dat wij benoemen als schoonheid.[279]

279Tekst d.d. 18 maart 2026.

Van dezelfde auteur (selectieve bibliografie)

– Achter de coulissen. Artikels 19 april 2024 tot 25 juli 2025. Serskamp 2025.

- *And the Light shineth in darkness. Christian metaphysics and ethics in contrast with today's physicalism*. Serskamp, 2003. ISBN:90-77532-03-X.

- *Concentratiekamp Europa. Artikels februari 2016- februari 2017*. Serskamp, 2017.

- *Cryptofascisme. Artikels 2 mei 2024 – 13 april 2025.* Serskamp 2025.

- *Dans met de duivel : vijf novellen* (*De tumor; De beheerder van het labyrint; Dans met de duivel; De sleutel; De neuzen van Tsjernobyl).* Serskamp, 2005. ISBN: 90-77532-23-4.

- *De burcht*, Serskamp, 2009.

- *De gijzeling van Mithras. Een verdediging van het Christendom tegen het kerkendom,* Serskamp 2005.

- *De goede deur en andere verhalen,* Serskamp 2006.

- *De laatste reis en andere verhalen,* Serskamp 2007.

- *De onderwereld,* roman, Serskamp 2007.

- *De tumor*, novelle, in: *Ouverture I (*Verhalenbundel samen met andere auteurs), Wespelaar, 1986. ISBN: 90-5020-002-8.

- *De wrat,* novelle, Pandora, Wespelaar 1986. ISBN: 90-5020-001-X.

- *Dead-line. Over de grenzen van de tijd en het neerstrijken van de engelen*. Serskamp, 2004. ISBN:90-77532-09-9.

- *Duizend uit de duizend. Portretten in potlood*, Serskamp, 2014.

- *Excuseer mijnheer maar u bestaat niet meer. Teksten d.d. juni 2014 t/m februari 2018,* Serskamp, 2018.

- *Het chagrijn van de schimmen* (roman), Pandora, Wespelaar 1987. ISBN: 90-5020-006-0.

- *Het eeuwige vuur en andere verhalen* (geïllustreerd), Serskamp, 2014.

- *Het eeuwige vuur en andere verhalen. Verhalen 2006 - januari 2012*, Serskamp, 2014. ISBN: 90-9077532.

- *Het einde der tijden. Over de betekenis der dingen in het licht van de Omega,* Serskamp, 2003. ISBN: 90-77532-01-3.

- *Het goede zoeken. Christelijke filosofie voor adolescenten,* Serskamp, 2003. ISBN: 90-77532-05-6.

- *Het grote interview met Omsk Van Togenbirger en andere teksten. Artikels d.d. 11 april 2021 tot 7 maart 2022 en andere teksten*, Serskamp 2022.

- *Het Licht schijnt in de duisternis. De werkelijkheid is een creatie, geen constructie*. Serskamp, 2003. ISBN:90-77532-04-8.

- *Het nationalisme en de dood. Artikels 2 februari 2024 t/m 1 mei 2024*, Serskamp 2024.

- *Het vermoeden van Goldbach. Een bewijs*, Serskamp, 2004. ISBN: 90-77532-07-2. Tweede uitgave: Serskamp 2005, ISBN: 90-77532-17-X.

- *Het vierde zegel. Over de tekenen des tijds*, Serskamp, 2006. ISBN: 90-77532-25-0.

- *Het wordt geregeld. Over abortus en euthanasie*, Serskamp, 2006. ISBN: 90-77532-24-2.

- *In galop doorheen de tijden. Teksten d.d. juni 2014 t/m februari 2016*, Serskamp, 2016.

- *Is er leven na de dood?* Serskamp, 2007 (2006).

- *Kwibus. Zestien verhalen*, Serskamp, 2005. ISBN: 90-77532-22-6.

- *Mathematica Christiana. Over wiskunde en teleologie*. Serskamp, 2003. ISBN:90-77532-06-4.

- *Metamanagement voor iedereen. Het beste uit de preventieve gezondheidsleer.* Serskamp, 2003. ISBN: 90-775332-02-1.

- *On life after death. A treatise*, Serskamp, 2007. (Oorspronkelijke titel: *Is er leven na de dood?*)

- *Over de productie van frontsoldaten. Artikels maart 2023 t/m 1 februari 2024*, Serskamp 2024.

- *Over de werkelijkheid van de geest*, Serskamp, 2007.

- *Over Muziek*, Serskamp 2005.

- *Panopticum corona. Artikels Pasen 2018 — Pasen 2021,* Serskamp 2021.

- *Schepping. De werkelijkheid is een creatie, geen constructie*, Serskamp, 2003.

- *Spiritus. Over de werkelijkheid van de geest*, Serskamp, 2010.

- *The Goldbach conjecture demonstrated*, Serskamp, 2005 (Een vertaling van: *Het Vermoeden van Goldbach. Een bewijs*. Tweede, bijgewerkte uitgave). ISBN: 90-77532-18-8.

- *Trans-atheïsme. De metafysica van het lam. Een christelijk geïnspireerde verrijzenis uit het hedendaags materialisme,* Serskamp, uitgave d.d. Juli 2018 (2003). ISBN : 9090171819.

- *Van muzen, mensen en muizen* (roman), Pandora,Wespelaar, 1991. ISBN: 0-5020-022-2.

- *Van libricide naar genocide, Over de uitbraak van W.O.III. Artikels van 6 maart 2022 tot 9 maart 2023*, Serskamp 2023.

- *Van ruilmiddel tot God. Enkele bedenkingen over het geldwezen*, Serskamp, 2014.

– *Waanzinnigen aan de macht. Artikels 31 juli t/m 1 december 2025,* Serskamp 2025.

- *Wachten* (roman), Pandora, Wespelaar, 1988. ISBN: 90-5020-009-5.

- *Zo zweeft de wereld en andere artikels*, Serskamp, 2014.